Krzysztof Krzykowski • Adam Szostak

ENCYKLOPEDIA piłki nożnej

zasady • piłkarze • drużyny

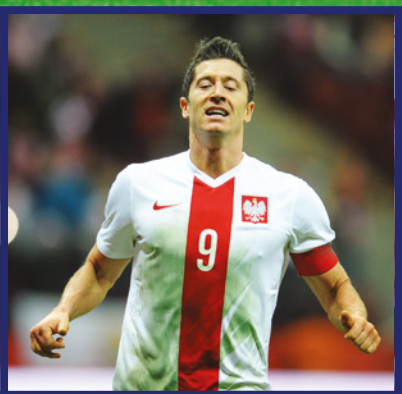

ENCYKLOPEDIA
piłki nożnej

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Krzysztof Krzykowski • Adam Szostak

ENCYKLOPEDIA piłki nożnej

zasady • piłkarze • drużyny

WYDAWNICTWO SBM

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Spis treści

Krótka historia piłki nożnej 6

Zasady i technika gry 10

Najważniejsze nagrody 48

Organizacje piłkarskie 50

Najważniejsze rozgrywki 58

Najlepsi piłkarze 70

Superdrużyny 98

Najlepsi trenerzy 114

Piłkarscy sędziowie 118

Stadiony 120

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Reguły gry w piłkę nożną na pierwszy rzut oka nie są łatwe, choć tak naprawdę ważna jest tylko jedna zasada: kto zdobędzie więcej bramek – wygrywa! Ponieważ jest to sport zespołowy, zwycięża – i przegrywa – cała drużyna. I właśnie dzięki tej prostocie piłka nożna w niezwykle krótkim czasie stała się najpopularniejszym sportem na Ziemi – a przecież nie ma nawet 200 lat.
Grając w „nogę" lub po prostu będąc kibicem, warto poznać jej zasady, na przykład kiedy prawidłowo strzela się gola, jaką piłką się gra, na jakim boisku lub kiedy dochodzi do faulu. Historie najlepszych piłkarzy, trenerów i zespołów pokazują, że dzięki intensywnym treningom i oddaniu drużynie można w piłce nożnej osiągnąć naprawdę wiele.

Polska reprezentacja w eliminacjach Euro 2016

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

KRÓTKA HISTORIA PIŁKI NOŻNEJ

W XIX wieku świat bardzo się zmieniał, a sport wraz z nim. Dla wielu dyscyplin był to czas przełomowy. Wtedy to w szkołach uznano, że gry ruchowe pozytywnie wpływają na rozwój dzieci i młodzieży. Z kolei coraz łatwiejszy dostęp do edukacji sprawił, że zmalała liczba osób, które nie potrafiły czytać i pisać. Dzięki temu zasad gier nie przekazywano już ustnie, lecz w połowie XIX wieku zaczęto je – nareszcie – spisywać.

Nazwa i początki

Piłkarze z Sheffield sportretowani w 1890 roku

Angielskie słowo *football* powstało z połączenia dwóch innych: *foot*, czyli stopa, oraz *ball* – piłka. Na początku piłka nożna przypominała rugby – piłkę trzymano w rękach i nie kopano jej – więc może się wydawać, że nazwa „football" w ogóle nie ma sensu. Anglicy nie myśleli jednak o tym, w jaki sposób toczy się gra, tylko czym się gra. Nazwa „football" pochodzi prawdopodobnie od **wielkości piłki**, którą rozgrywano mecze, a ta miała średnicę **jednej stopy**.

Reguły piłki nożnej spisano po raz pierwszy **w 1848 roku** w Cambridge w Wielkiej Brytanii. Wiele angielskich szkół nie przystało jednak na te zasady i stworzyło własne. Jednym z bardziej znanych klubów piłkarskich, jakie założono w tamtym czasie, był Sheffield FC (Football Club, czyli Klub Piłkarski), który powstał w 1857 roku. W 1863 roku powołano pierwszy związek piłkarski – **The Football Association** (FA, czyli Związek Piłki Nożnej), który nadal istnieje. Najstarsze rozgrywki piłki nożnej to **Puchar Anglii**, zorganizowany po raz pierwszy w 1872 roku. Pomysł Angielskiego Związku Piłkarskiego przetrwał próbę czasu i mecze tego turnieju oglądamy do dziś.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Puchar Anglii to najstarsze piłkarskie rozgrywki. Trofeum z lat 1896–1910

Jak już wspomniano, początkowo piłka nożna przypominała rugby. Typowa dla tej dyscypliny sportu zasada spalonego nie pozwalała na podania do przodu, więc pod bramkę rywala przemieszczano się, dryblując, czyli biegnąc z piłką przy sobie, lub też za pomocą młyna, a więc zbiorowo przepychając się z piłką.

Piłkę nożną **na zawsze zmienili Szkoci**, którzy jako pierwsi zaczęli grać podaniami. W 1877 roku przejęto zasady gry z Sheffield – między innymi rzut wolny, rzut rożny, rzut z autu, dodano też poprzeczkę. W kolejnych latach wprowadzono pole karne (w 1902 roku), rzut karny, sędziów, bramkarza, możliwość przeprowadzania zmian (dopuszczonych po raz pierwszy w 1958 roku) oraz kartki (od 1970 roku).

Rugby i futbol

„Piłka nożna to dżentelmeńska gra, w którą grają chuligani, a rugby – chuligańska gra uprawiana przez dżentelmenów" – słowa te wypowiedział pod koniec XIX wieku jeden z kanclerzy Uniwersytetu Cambridge. Do dziś w ten właśnie sposób opisuje się różnice między futbolem a rugby.

Real Madryt w pierwszych latach XX wieku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Jak to się stało, że w piłkę nożną gra się dziś na całym świecie?

W XIX i na początku XX wieku Anglików można było spotkać niemal w każdym, nawet najdalszym zakątku Ziemi. Razem z nimi po całym świecie „podróżowały" ich upodobania, w tym słynna popołudniowa herbata, a także rozrywki. By nie nudzić się w obcym sobie miejscu, grali w sporty narodowe, które od razu stawały się popularne wśród lokalnej społeczności. Serca wszystkich podbijało rugby, do dziś modne w RPA oraz w Australii i Oceanii, a nawet krykiet, nadal popularny w Indiach, Pakistanie czy na Sri Lance. **Najlepiej przyjęła się jednak piłka nożna**, a wszystko za sprawą łatwych do przyswojenia zasad.

Ogromny wpływ na rozwój piłki nożnej miało powołanie w 1904 roku **Międzynarodowej Federacji Piłki Nożnej (FIFA)**, która od 1930 roku organizuje mistrzostwa świata (mundial). Nie mniej istotne było **włączenie futbolu do rodziny dyscyplin olimpijskich** – piłka nożna zadebiutowała na igrzyskach już w 1900 roku.

Niemiecka piłka

Jeden z najlepszych piłkarzy w historii Anglii Gary Lineker powiedział, że „piłka nożna to taka gra, w której 22 mężczyzn biega za piłką, a na końcu i tak wygrywają Niemcy". Coś jest w tym powiedzeniu, bowiem Niemcy na mistrzostwach świata triumfowali już kilkakrotnie.

Mecze piłki nożnej dostarczają kibicom mnóstwo emocji

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

W czasie piłkarskich rozgrywek stadiony, w tym Camp Nou w Barcelonie, rzadko pozostają puste

Piłka nożna w Polsce

Początek piłki nożnej w Polsce to lata 80. XIX wieku. Pierwszy potwierdzony przypadek gry futbolówką miał miejsce w 1889 roku, gdy Henryk Jordan przywiózł do Krakowa piłkę po pobycie w Niemczech. **Pierwszy mecz piłkarski rozegrano 14 lipca 1894 roku**, kiedy we Lwowie zmierzyła się ze sobą młodzież z dwóch klubów Sokoła – krakowskiego i lwowskiego. Mecz miał nietypowy przebieg, ponieważ trwał zaledwie sześć minut. Po strzeleniu gola przez gospodarzy sędzia zagwizdał po raz ostatni i zwycięzcami zostali piłkarze ze Lwowa.

Pierwszy mecz reprezentacji

Swój pierwszy międzypaństwowy mecz w historii reprezentacja Polski rozegrała 18 grudnia 1921 roku w Budapeszcie przeciwko drużynie Węgier. Niestety Polacy przegrali 0:1. Pierwsze zwycięstwo polska reprezentacja odniosła niespełna pół roku później, kiedy to pokonała Szwecję 2:1.

Reprezentacja Polski przed swoim pierwszym meczem w historii

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

ZASADY I TECHNIKA GRY

O co chodzi w piłce nożnej?

Piłka nożna polega na **strzelaniu goli**. Mecz wygrywa drużyna, która zdobędzie ich więcej. Czasem dopuszczalny jest remis, na przykład w rozgrywkach ligowych. W rozgrywkach pucharowych mecz lub dwumecz muszą mieć zwycięzcę i przegranego. W przypadku remisu w regulaminowym czasie gry sędzia zarządza dogrywkę, a jeżeli i ona nie wyłoni zwycięzcy – rozgrywane są rzuty karne.

W piłce nożnej najważniejsze jest zdobywanie bramek. Zadaniem bramkarza jest do tego nie dopuścić. Na zdjęciu: Iker Casillas

Bez dogrywki

Zdarzają się przypadki, gdy w dwóch meczach pucharowych obie drużyny zdobywają tyle samo goli i nie trzeba przeprowadzać dogrywki, by wyłonić zwycięzcę. Dzieje się tak, gdy jeden z zespołów zdobył więcej goli na wyjeździe. Tak było na przykład w ćwierćfinale Ligi Mistrzów w 2013 roku, gdy w pierwszym meczu Paris Saint-Germain (PSG) zremisowało u siebie z FC Barceloną 2:2, a w Hiszpanii padł wynik 1:1. W golach był remis 3:3, ale awansowała Barcelona, bo zdobyła w Paryżu dwa gole, a na swoim stadionie straciła tylko jednego.

Piłkarska drużyna

W meczu piłki nożnej biorą udział **dwie drużyny**, z których każda liczy **11 zawodników**, w tym jednego bramkarza. Nie można jednak grać, gdy jeden z zespołów ma mniej niż siedmiu piłkarzy.

Drużyny piłkarskie składają się z 11 zawodników. Na zdjęciu: reprezentacja Polski w 2013 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Gol jest zaliczany wtedy, kiedy cała piłka znajdzie się w bramce. Niemiecki piłkarz Bastian Schweinsteiger strzela do bramki w czasie spotkania Bayernu Monachium z Chelsea FC

Jak długi jest mecz?

Mecz piłki nożnej trwa **90 minut** – rozgrywane są **dwie połowy po 45 minut**, między którymi jest przerwa, trwająca do 15 minut. Do każdej połowy może zostać doliczony dodatkowy czas, na przykład z powodu zmian zawodników lub przerw spowodowanych przez kontuzje. O długości doliczonego czasu decyduje sędzia.
W rozgrywkach pucharowych, gdy po 90 minutach regulaminowego czasu gry jest remis, sędzia zarządza **dwie 15-minutowe dogrywki**. Gdy i one nie przyniosą rozstrzygnięcia, wówczas jest rozgrywany konkurs rzutów karnych.

Bramkarz może jako jedyny chwytać piłkę rękoma w swoim polu karnym

Kiedy jest gol?

Gol pada w momencie, gdy piłka przekroczy linię bramkową **całym obwodem**. Piłkę trzeba wprowadzić do bramki **bez pomocy rąk** – dopuszcza się grę nogami, głową i niektórymi częściami tułowia. W obrębie pola karnego piłkę może chwytać rękoma **wyłącznie bramkarz drużyny broniącej**. Poza polem karnym w trakcie gry nikt nie ma prawa łapać piłki.

„Ręka Boga"

Jeden z najsłynniejszych goli w historii został strzelony ręką. W 1986 roku w ćwierćfinale mistrzostw świata w Meksyku zrobił to Argentyńczyk Diego Maradona. Jego bramka dała prowadzenie 1:0 w meczu z Anglią i w dużej mierze przyczyniła się do wygrania spotkania 2:1. Maradona tak sprytnie dotknął piłki ręką, że sędzia nie dopatrzył się nieprzepisowego zagrania i myślał, że piłkarz uderzył głową. „Gol padł trochę dzięki głowie Maradony, a trochę pomogła ręka Boga" – powiedział legendarny strzelec, który później poprowadził Argentyńczyków do zwycięstwa w całym mundialu.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Jak wygląda boisko?

Pole do gry w piłkę nożną ma kształt prostokąta i jest ograniczone liniami. Krótszy bok, tak zwana **linia bramkowa**, ma długość od 45 do 90 metrów, a dłuższy, tak zwana **linia boczna**, od 90 do 120 metrów. **Linia środkowa** dzieli boisko na dwie połowy. Pod każdą bramką znajduje się pole karne – jego długość wynosi 16,5 metra, a szerokość zależy od linii bramkowej. Jedenaście metrów od bramki jest **punkt karny**, z którego wykonuje się rzuty karne. W narożnikach boiska są chorągiewki. Przepisy i wielkość boiska ustala wchodząca w skład FIFA Międzynarodowa Rada Piłkarska IFAB (International Football Association Board).

Gdzie znajdują się i jak duże są bramki?

Bramki są umieszczane **na środku linii bramkowych**. Ich szerokość od słupka do słupka wynosi 7,32 metra. Z kolei wysokość od ziemi do poprzeczki to 2,44 metra.

Boisko

Bramki znajdują się na środku każdej linii bramkowej

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Na spalonym

Jednym z bardziej zagadkowych przepisów w piłce nożnej jest spalony. Aby sędzia odgwizdał spalonego, musi zostać spełnionych kilka warunków. W momencie podania piłkarz z drużyny atakującej, do którego zmierza podanie, musi być:

- na połowie rywala,
- bliżej bramki rywala niż piłka,
- bliżej niż przedostatni zawodnik rywala – na ogół jest to ostatni obrońca przed bramkarzem.

Na spalonym nie jest piłkarz, który znajduje się za linią obrony, ale nie przekroczył połowy boiska. Spalony nie obowiązuje podczas wyrzutu z autu oraz w sytuacji, gdy potencjalnie „spalony" zawodnik nie bierze udziału w akcji.

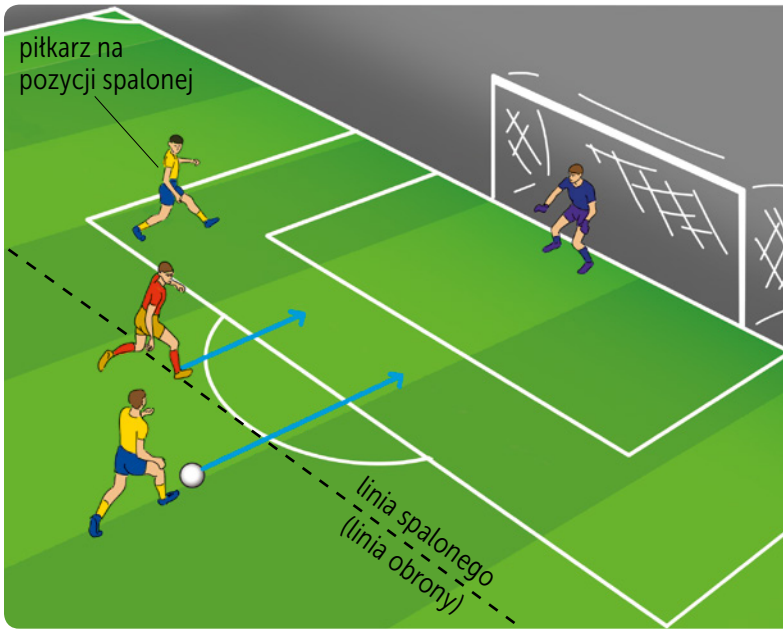

Spalony

Spalony podczas meczu Realu Madryt z FC Liverpoolem w czasie Ligi Mistrzów w 2009 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Kto prowadzi mecz?

Mecz piłki nożnej jest prowadzony przez **sędziego**. Czuwa on nad przestrzeganiem przepisów i odpowiedniego stroju piłkarzy, rozstrzyga spory, może nawet przerwać zawody. Arbitrowi pomagają asystenci, których jest zazwyczaj trzech. **Boczni asystenci** wskazują, w którą stronę ma zacząć grę drużyna spoza linii bocznej, pokazują, gdy zawodnik jest na spalonym, informują o zmianach, czasem pomagają rozstrzygnąć sytuacje sporne. Czwartym arbitrem jest **sędzia techniczny**, który znajduje się poza boiskiem. Przygotowuje on graczy do wejścia na murawę i pokazuje, ile czasu doliczył sędzia główny.

Dyskusja sędziego i piłkarzy FC Barcelony na boisku

Sędzia boczny między innymi wskazuje spalonego

Jak powietrze

Sędzia jest „powietrzem". Oznacza to, że gdy piłka odbije się od arbitra i w ten sposób przeszkodzi lub pomoże jednemu z zespołów przeprowadzić skuteczną akcję, to gra i tak jest kontynuowana. Tak samo dzieje się w przypadku zderzenia sędziego z którymś z graczy.

Kiedy trudno ustalić, czy padła bramka, z pomocą przychodzi technologia goal-line

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Chip w piłce

Czasem trójka sędziowska nie widzi, czy piłka minęła całym obwodem linię bramkową, i może się pomylić. Zdarza się tak, gdy po strzale w poprzeczkę futbolówka uderza tuż przy linii bramkowej. Błędna decyzja arbitra może wypaczyć wynik meczu. By uniknąć tego typu sytuacji, wprowadzono dwóch sędziów, którzy stoją za bramką (sprawdzano to podczas Euro 2012). Inną metodą jest technologia goal-line, która polega na umiejscowieniu w piłce chipa komputerowego, który „wie", kiedy pada bramka i informuje o tym sędziego.

Wybrane gesty sędziów

Sędzia ukarał zawodnika czerwoną kartką. Piłkarz musi opuścić boisko.

Chorągiewka nad głową sędziego bocznego oznacza, że za chwilę nastąpi zmiana zawodników i na boisku pojawi się gracz rezerwowy.

Sędzia boczny sygnalizuje spalonego, który miał miejsce w środkowej strefie boiska.

Sędzia ukarał zawodnika żółtą kartką.

Gdy sędzia trzyma chorągiewkę w górze, oznacza to, że zawodnik drużyny atakującej znalazł się na pozycji spalonej.

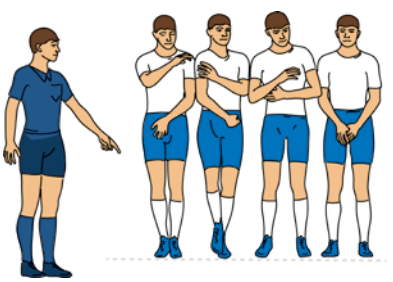

Sędzia wskazuje, gdzie mają się ustawić zawodnicy w murze

Sędzia boczny dopatrzył się rzutu rożnego.

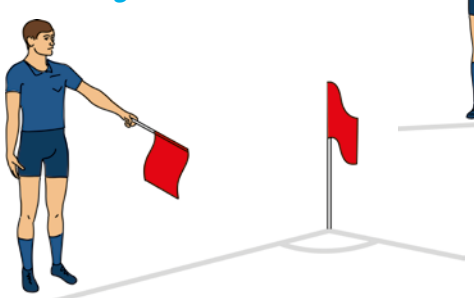

Sędzia techniczny, trzymając tablicę nad głową, informuje, ile czasu zostanie doliczone do zakończenia połowy lub całego spotkania.

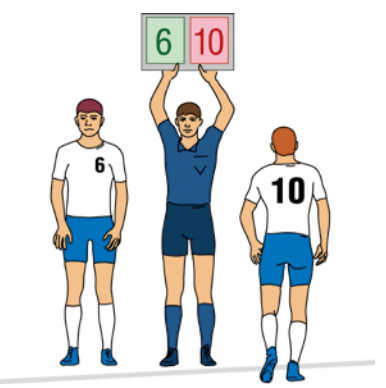

Kiedy na tablicy pojawią się dwa numery, oznacza to, że zmienią się zawodnicy. Czerwony to numer piłkarza, który schodzi z boiska, a zielony – rezerwowego, który za chwilę wbiegnie na murawę.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Czym się gra?

Najważniejsza w grze jest oczywiście piłka. Jej obwód wynosi od 68 do 70 centymetrów, a masa – od 410 do 450 gramów.

Historia piłki

Na początku futbolówki wykonywano ze świńskich i wołowych pęcherzy, które pokrywano zszytymi kawałkami skóry. Takie piłki były bardzo nietrwałe, dlatego zwierzęce pęcherze zaczęto zastępować gumowymi dętkami. Dzięki temu piłka w końcu stała się okrągła i mocniejsza. Do produkcji futbolówek nie używano jednak dobrych materiałów, piłki mogły też być niebezpieczne dla piłkarzy. Piłki z początku XX wieku mocno nasiąkały wodą i uderzenie w głowę często kończyło się urazem głowy bądź szyi.

Jeden finał – dwie piłki

W finale pierwszych mistrzostw świata, które odbyły się w 1930 roku, stanęły naprzeciw siebie drużyny Urugwaju (gospodarza) i Argentyny. Mecz rozegrano dwoma piłkami – do przerwy grano piłką argentyńską, a w drugiej połowie urugwajską.

Finał pierwszych mistrzostw świata w piłce nożnej, który odbył się w 1930 roku, rozegrano dwoma piłkami

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Piłka Telstar pojawiła się w latach 60. XX wieku

Pierwsze piłki przypominały wyglądem te, które znamy z siatkówki – miały kilka podłużnych łat. Do prawdziwej rewolucji doszło w latach 60. XX wieku, kiedy to firma Adidas stworzyła piłkę **Telstar**, która miała 32 łaty (20 sześciokątów i 12 pięciokątów) i którą gra się do dziś. W Polsce znana jest pod nazwą „biedronki". Od mistrzostw świata w 1970 roku w Meksyku Adidas jest oficjalnym dostarczycielem piłek na mundiale, a co za tym idzie, wyznacza trendy i jako pierwszy przedstawia technologiczne nowinki.

W każdej kolejnej edycji mistrzostw świata wzory na piłkach zmieniały się, a od 1978 roku w jakiś sposób symbolizowały kraj gospodarza turnieju. W Argentynie w 1978 roku i cztery lata później, w 1982 roku w Hiszpanii, oficjalną piłką była **Tango**, uszyta – podobnie jak jej poprzedniczka – z 32 łatek. Na sześciokątach namalowano trójkąty o zaokrąglonych krawędziach, które w połączeniu z białymi pięciokątami tworzyły 12 jaśniejszych okręgów. Uważano, że piłka ta charakteryzuje się elegancją, dynamizmem i pasją – tak jak tango, czyli narodowy taniec argentyński, popularny również w Hiszpanii.

Tango

Ciśnienie w piłce

Ciśnienie powietrza wewnątrz piłki musi wynosić od 0,6 do 1,1 atmosfery. To miara, która odpowiada ciśnieniu wywołanemu siłą 1 kilograma na 1 centymetr kwadratowy.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Azteca

W 1986 roku oficjalną piłką była **Azteca**. Jej nazwa pochodziła od indiańskich mieszkańców Meksyku, Azteków. Futbolówka przypominała tę z poprzedniego mundialu, z tym że trójkąty były inspirowane azteckimi freskami i architekturą.

Etrusco stała się oficjalną piłką mistrzostw świata w 1990 roku we Włoszech. Była podobna do swoich poprzedniczek, lecz na każdym ciemnym trójkącie widniały trzy głowy lwa – motyw zaczerpnięty ze sztuki Etrusków, starożytnego ludu zamieszkującego Etrurię (krainę w starożytnej Italii, dzisiejsza Toskania).

Etrusco

Podczas mistrzostw świata w 1998 roku we Francji po raz pierwszy grano wielokolorową piłką, a nie czarno-białą, jak do tej pory. Osiem lat później w Niemczech Adidas zadziwił świat swoją **Teamgeist** – piłką, która po raz pierwszy została sklejona termicznie z 14 łat (a nie z 32).

Teamgeist

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Jabulani

W 2010 roku podczas rozgrywek w Republice Południowej Afryki oficjalnym modelem była piłka **Jabulani**, która składa się z ośmiu paneli profilowanych trójwymiarowo, a producent zapewnia, że jest idealnie okrągła i najdokładniejsza w historii futbolu. Piłkarze, zwłaszcza bramkarze, krytykowali Jabulani za nieprzewidywalność. Wielu ekspertów uważa, że w fazie grupowej mundialu padło mało goli właśnie z powodu idealnie okrągłej piłki. Jabulani postanowili zbadać naukowcy z NASA (Narodowej Agencji Aeronautyki i Przestrzeni Kosmicznej). Udowodnili oni, że z powodu prawie idealnej kulistości na piłkę w powietrzu działają siły, które przy wyższych prędkościach (72–80 km/h) sprawiają, że nawet prosto lecąca piłka zmienia tor lotu (skręca).

Nazwy piłek

Nazwy najpopularniejszych modeli piłek mają swoje znaczenia. Teamgeist jest tłumaczona na polski jako „duch drużyny". Jabulani w języku zulu oznacza „świętować". Brazuca z kolei to potoczne określenie Brazylijczyka lub brazylijskiego sposobu życia, ale również: zadowolenie, duma, serdeczność.

Brazuca

Na mundialu w Brazylii w 2014 roku piłkarze grali **Brazucą**, pierwszą w historii piłką, której nazwę wybrali fani. Składa się ona z sześciu poliuretanowych paneli zespolonych termicznie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Kary w piłce nożnej

Jak są karani piłkarze, którzy popełnili faul, czyli faulujący? Najłagodniejsza forma kary to upomnienie piłkarza przez sędziego i strata piłki. Surowszymi karami są **kartki**, które mogą zostać pokazane nie tylko zawodnikom będącym na murawie, lecz także trenerowi czy piłkarzom rezerwowym.

Żółta kartka nie eliminuje jeszcze z gry w meczu i jest pewną formą ostrzeżenia. Można ją otrzymać za:

- niesportowe zachowanie – na przykład ściągnięcie koszulki,
- kłótnie z sędzią,
- ciągłe łamanie przepisów – na przykład sędzia może ukarać kartką piłkarza po trzecim czy czwartym faulu z rzędu,
- wchodzenie na pole gry i opuszczanie go bez zgody sędziego.

Dwie żółte kartki skutkują otrzymaniem kartki czerwonej i wykluczeniem z gry – drużyna gra wtedy w osłabionym składzie.

Czyste konto

Wybitny angielski napastnik Gary Lineker słynął z gry fair play. W całej swojej karierze – począwszy od juniora, przez grę w lidze, do występów w reprezentacji Anglii – ani razu nie został ukarany żółtą kartką.

Sędzia pokazuje żółtą kartkę podczas spotkania greckich drużyn Panathinaikosu i PAOK Saloniki w 2014 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

36 czerwonych kartek

Jedna drużyna musi mieć przynajmniej siedmiu piłkarzy na boisku. Jeżeli piąty zawodnik jednego zespołu otrzyma czerwoną kartkę i na murawie zostanie tylko sześciu piłkarzy, sędzia przerywa mecz i przyznaje walkowera (zwycięstwo) drużynie przeciwnej. Rekordowe 36 czerwonych kartek w jednym spotkaniu sędzia pokazał w 2011 roku podczas meczu argentyńskiej piątej ligi między Claypole i Victoriano Arenas. Za udział w bójce ukarano wszystkich 22 graczy z pola oraz zawodników z ławki i członków sztabu trenerskiego.

Czerwona kartka to najsurowsza kara, jaką może wymierzyć sędzia podczas spotkania. Można ją otrzymać bezpośrednio, czyli bez wcześniejszych ostrzeżeń. Dzieje się to wtedy, kiedy gracz popełni brutalny faul, zachowuje się agresywnie, pluje na osoby znajdujące się na boisku, z premedytacją zagrywa ręką, uniemożliwiając w ten sposób zdobycie bramki przez rywala, lub też używa wulgarnych gestów i języka.

Czerwona kartka dla szwedzkiego napastnika Zlatana Ibrahimovicia w meczu AC Milanu z SSC Napoli w 2012 roku

Walkower

Walkower (po angielsku *walk-over*, czyli „przejść nad kimś") jest przyznawany z powodu braku przeciwnika, jego wycofania się lub dyskwalifikacji. FIFA karze drużyny porażką 0:2, a w meczach UEFA i w Polsce jest to 0:3.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Co zyskują faulowani, czyli rzuty w piłce nożnej

Za nieprzepisowe zagrania sędzia może odgwizdać różnego rodzaju rzuty. Ogromną szansę na zdobycie gola daje **rzut karny** – atakujący musi pokonać tylko bramkarza, i to z dość bliskiej odległości, bo z 11 metrów. **Rzut wolny** jest wykonywany spoza pola karnego rywali, a przeciwnika musi dzielić od stojącej piłki co najmniej 9,15 metra. Ilu piłkarzy stanie w tak zwanym murze (są to stojący blisko siebie piłkarze drużyny broniącej), zależy w dużej mierze od odległości – im bliżej pola karnego, tym większa liczba zawodników może bronić dostępu do bramki.

Prawie wszystkie rzuty w piłce nożnej polegają na kopnięciu stojącej futbolówki. Tylko rzut z autu jest „prawdziwym" rzutem.

Rzut wolny

Rzut karny

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Rzut wolny bezpośredni jest dyktowany za następujące przewinienia:

- kopnięcie, uderzenie lub próby kopnięcia, uderzenia rywala,
- podstawienie lub próbę podstawienia nogi przeciwnikowi,
- skakanie na przeciwnika,
- nieprawidłowy atak ciałem,
- popychanie, trzymanie przeciwnika,
- plucie na rywala,
- atak na sędziego,
- rozmyślne (specjalne) dotknięcie piłki ręką.

Jeżeli któreś z tych przewinień zostaje popełnione w obrębie pola karnego drużyny zawodnika – sędzia przyznaje drużynie przeciwnej **rzut karny**.

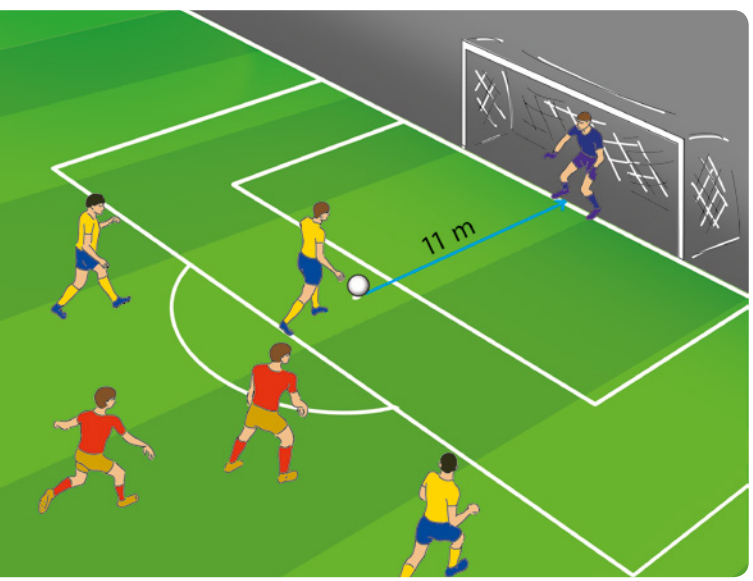

Rzut karny

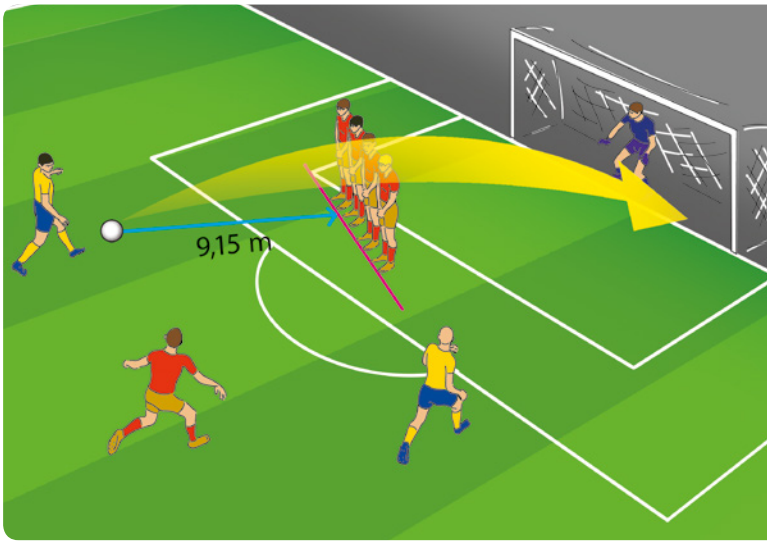

Rzut wolny bezpośredni

Rzut wolny pośredni arbiter dyktuje, gdy:

- bramkarz trzyma piłkę w rękach dłużej niż sześć sekund,
- golkiper dotknie piłkę rękami w polu karnym po tym, jak wypuścił ją już z rąk,
- bramkarz rozmyślnie dotknie piłkę ręką na własnym polu karnym po podaniu nogą od kolegi z drużyny,
- zawodnik gra w sposób niebezpieczny (na przykład atakuje piłkę wyprostowaną nogą, podnosi nogę powyżej biodra blisko znajdującego się rywala),
- piłkarz przeszkadza bramkarzowi rywala w wyrzuceniu piłki z rąk,
- zawodnik popełnia inne przewinienie.

Rzut wolny pośredni

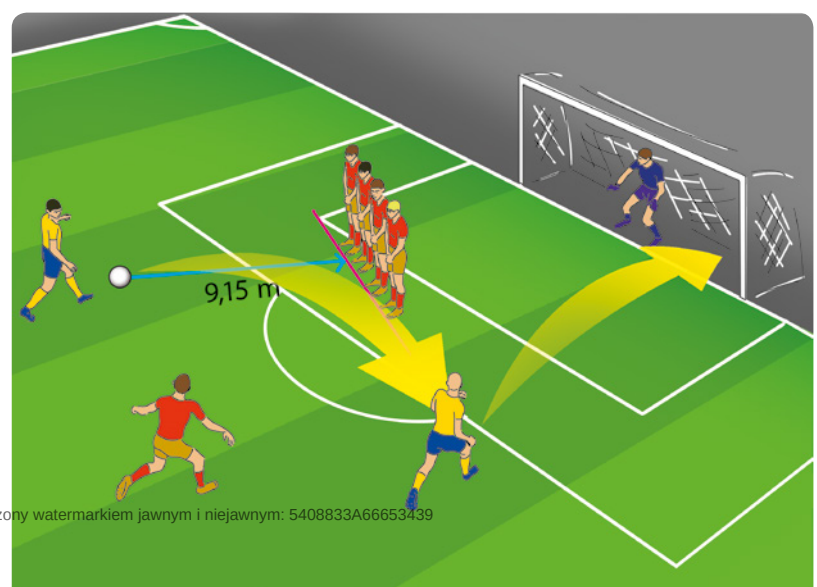

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Jaka jest różnica między pośrednim a bezpośrednim rzutem wolnym?

Przy **bezpośrednim rzucie wolnym** piłkarz może od razu strzelać do bramki, a w przypadku **pośredniego rzutu wolnego** – piłka przed strzałem na bramkę musi jeszcze dotknąć kogoś innego. Jeżeli futbolówka niedotknięta po drodze przez nikogo wpadnie do siatki rywala z rzutu wolnego pośredniego – drużyna broniąca wznowi grę od rzutu bramkowego.

Rzuty a gole samobójcze

Z rzutu wolnego nie można zdobyć gola samobójczego (do własnej bramki). Jeżeli po uderzeniu niedotknięta przez nikogo piłka trafi do siatki drużyny wykonującej rzut wolny (pośredni lub bezpośredni), to sędzia przyzna rzut rożny drużynie przeciwnej. Jeżeli rzut wolny był wykonywany z pola karnego, to zostanie on powtórzony.

Angielski piłkarz Ashley Cole wykonuje rzut z autu

Co się dzieje, gdy piłka opuści boisko?

Po zagraniu poza boisko następuje strata piłki. Grę rozpoczyna drużyna przeciwna. Jeżeli piłka wyleci za linię boczną, to wykonywany jest **rzut z autu**. To jedyny moment, kiedy piłkarze z pola mogą chwytać piłkę w ręce i wprowadzają ją rzutem, a nie kopnięciem.

Rzut z autu

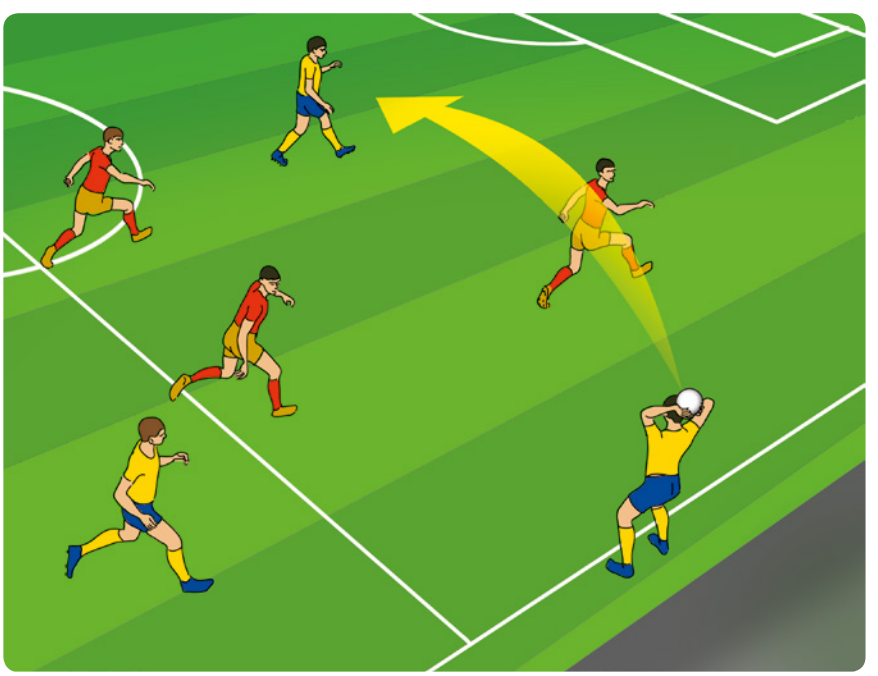

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Rzut rożny. Mecz Zawiszy Bydgoszcz z KGHM Zagłębie Lubin, 2014 rok

Kiedy następują rzuty rożne?

Sędzia dyktuje rzuty rożne w przypadku wybicia piłki przez broniących za linię bramkową. Gdy futbolówkę poza linię bramkową wybił zawodnik z drużyny atakującej, grę rozpoczyna bramkarz.

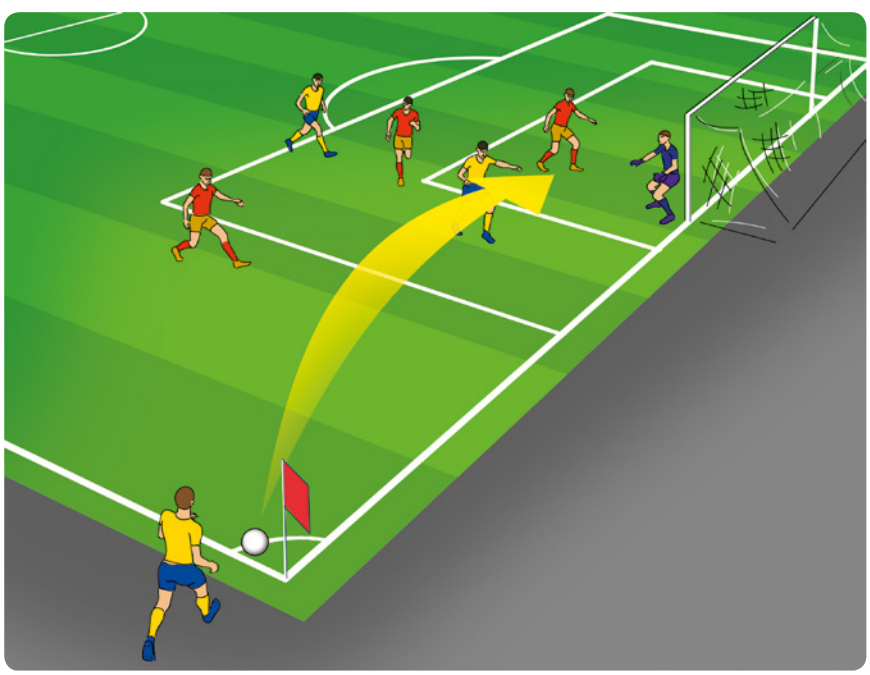

Rzut rożny

Przywilej korzyści

Polega na rezygnacji z odgwizdania przewinienia, jeśli drużyna pokrzywdzona jest w korzystnej sytuacji. Dzieje się tak na przykład, gdy zawodnicy tworzący mur wbiegną w strefę 9,15 metra od piłki, a i tak padnie gol – wtedy sędzia nie nakaże powtórzenia rzutu wolnego. Kartka za faul może zostać pokazana po zakończeniu akcji, ponieważ pokrzywdzona drużyna była w posiadaniu piłki. Podobnie gdy bramkarz sfauluje napastnika lub obrońca dotknie piłki ręką, a wpadnie gol – zostanie on uznany.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Taktyka w piłce nożnej

Na boisku w każdej drużynie może się pojawić naraz **11 piłkarzy**, a jednym z nich jest **bramkarz**. Dziesięciu pozostałych gra w polu i każdy z nich ma określoną pozycję. Są cztery podstawowe pozycje: oprócz bramkarza jest jeszcze **obrońca**, **pomocnik** i **napastnik**.

Bramkarz – jedyny gracz na boisku, który może łapać piłkę w wyznaczonym polu karnym. Ma on przede wszystkim strzec bramki i nie dopuścić do utraty gola. Ale to nie wszystkie jego zadania – często wyprowadza również grę z rzutu bramkowego, rozpoczyna akcje i jest ostatnim obrońcą. Czasem bramkarze strzelają nawet bramki, na ogół przy okazji stałych fragmentów gry – z rzutów wolnych, z karnych oraz po rzutach rożnych.

Bramkarz Wojciech Szczęsny

Ojciec i syn

Wojciech Szczęsny jest synem Macieja – również bramkarza, pięciokrotnego mistrza Polski.

Obrońca – zawodnik, który przeszkadza rywalom, głównie napastnikom, w ataku na bramkę. Defensywa składa się na ogół ze środkowych i bocznych obrońców, rzadko już można zobaczyć stopera (libero), który byłby ostatnim obrońcą – między linią defensywną a bramkarzem.

Łukasz Piszczek to obrońca

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Pomocnik – znajduje się w środku pola między atakującymi napastnikami a odpierającymi atak obrońcami. Pomaga w defensywie, stara się jak najszybciej odebrać piłkę przeciwnikom, a następnie zaczyna atak i próbuje podać piłkę do napastników. W piłce nożnej są pomocnicy: defensywni, środkowi, ofensywni, boczni oraz cofnięci skrzydłowi.

Jakub Błaszczykowski gra na pozycji pomocnika

Robert Lewandowski jest napastnikiem

Napastnik – gra najbliżej bramki przeciwnika, na ogół wykańcza akcje drużyny i odpowiada za strzelanie goli. Są trzy typy napastników: środkowy, cofnięty i boczny, nazywany skrzydłowym.

Na boisku można wyróżnić trzy podstawowe formacje: obrony, pomocy i ataku.

Gol bramkarza

Zdarzają się bramkarze, którzy są doskonałymi wykonawcami rzutów karnych i wolnych. Do takich należy Brazylijczyk Rogério Ceni, który w swojej karierze zdobył ponad 130 goli. Z popisów strzeleckich słynął również Paragwajczyk José Luis Chilavert, jedyny golkiper w historii, który ustrzelił hat tricka (trzy bramki).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Ilu ma być obrońców, ilu pomocników, a ilu napastników?

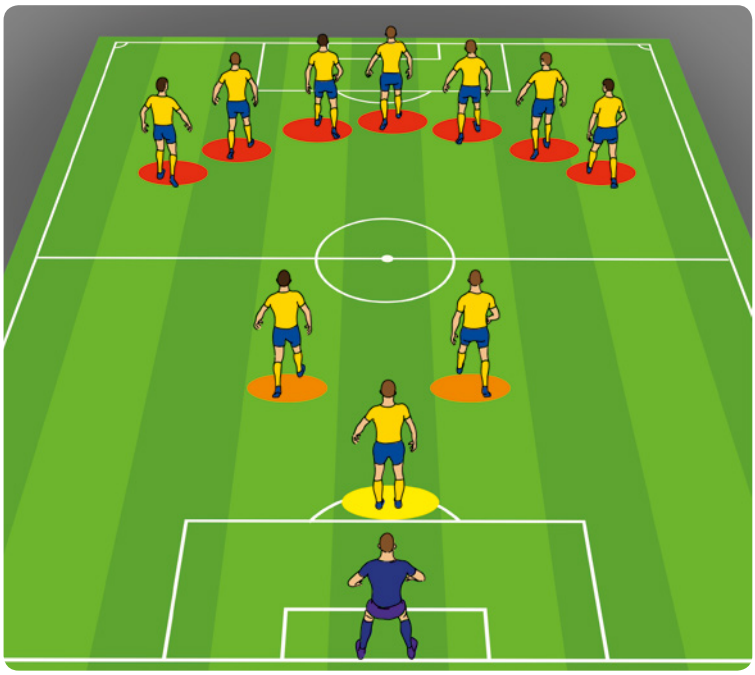

Ustawienie 1-1-2-7

W XIX wieku futbol był skrajnie ofensywny – nastawiony wyłącznie na zdobywanie bramek. Trudno w to uwierzyć, ale na początku drużyny grały z aż **siedmioma atakującymi**. Na murawie było jeszcze dwóch pomocników, jeden obrońca i bramkarz. Takie ustawienie zapisywane jest **1-1-2-7**.

Z czasem jednak coraz większą wagę zaczęto przywiązywać do obrony. Na przełomie wieków najpopularniejszym ustawieniem była tak zwana **piramida 1-2-3-5** (z pięcioma napastnikami). To pierwsza taktyka, w której ważniejsza od indywidualności zawodnika była gra zespołowa.

Piramida

O skuteczności „piramidy" świadczyły sukcesy drużyny Preston North End, pierwszej, która wygrała w lidze angielskiej i w Pucharze Anglii w tym samym roku – 1889.

Drużyna Preston North End około 1889 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

W-M

W późniejszym czasie nadal zmniejszano liczbę atakujących na rzecz obrońców. W Anglii w okresie międzywojennym popularne było ustawienie **1-3-2-2-3**, nazywane **W-M** (patrząc z góry, widzimy, że piłkarze ustawiali się, tworząc te właśnie litery).

Metoda

Triumfy święciła też **metoda** – włoskie ustawienie **1-2-3-2-3**. Dwóch obrońców, trzech pomocników, dwóch cofniętych atakujących i trzech napastników – była to przekształcona przez Włochów piramida. Dzięki tej taktyce Italia zdobyła tytuł mistrza świata w 1934 i 1938 roku.

Trenerski mistrz

Selekcjoner Włoch Vittorio Pozzo wymyślił „metodę", dzięki której dwukrotnie zwyciężał w mistrzostwach świata. Do tej pory jest jedynym trenerem w historii, który dwa razy wygrał mundial. Włoski szkoleniowiec triumfował także na igrzyskach olimpijskich w 1936 roku w Berlinie. Żaden inny trener nie ma swojej kolekcji złotych medali z MŚ i IO.

Włoska drużyna świętująca zwycięstwo w mistrzostwach świata w 1934 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Ustawienie 1-4-2-4

Po drugiej wojnie światowej futbol zrewolucjonizowali Węgrzy, którzy grali **systemem 1-4-2-4**. Czterech obrońców, dwóch pomocników i czterech napastników, choć w obronie bardziej przypominało to **1-4-3-3**, gdyż jeden ze snajperów cofał się do słabszej pomocy. Węgrzy wprawdzie nie zdobyli tytułu mistrza świata, ale dzięki ich taktyce udała się ta sztuka Brazylijczykom. Canarinhos, grając tym systemem, wygrali szwedzki mundial w 1958 roku.

Taktyka w piłce to jednak nie tylko ustawienie i formacje, lecz także styl. Futbol na zawsze zmieniła węgierska Złota Jedenastka. Madziarzy jako pierwsi zastosowali **wymienność pozycji w ataku**, co myliło obrońców.

Ustawienie 1-4-3-3

Ustawienie 1-4-4-2

Podczas mistrzostw świata w 1966 roku w ojczyźnie futbolu, Anglii, gospodarze zastosowali taktykę z czterema obrońcami i czterema pomocnikami (**1-4-4-2**). Dzięki niej wygrali swoje pierwsze i do dziś jedyne mistrzostwa świata. Ten system, z drobnymi zmianami, jest wykorzystywany do dziś.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

W latach 60. XX wieku w piłce klubowej nowy trend wyznaczył argentyński trener Helenio Herrera, który stworzył Wielki Inter. Herrera wygrywał dzięki **catenaccio** – niezwykle defensywnej taktyce, w której zespół gra z pięcioma obrońcami, a jeden z nich, tak zwany libero lub stoper, jest ostatnim defensorem przed bramkarzem. W catenaccio kluczowa była gra z kontry, która polegała na szybkim przejściu z obrony do ataku.

Catenaccio

Rinus Michels rozpropagował „futbol totalny”

W latach 70. piłkę zrewolucjonizował holenderski trener Rinus Michels, który odniósł największe sukcesy, stosując „**futbol totalny**”. Według Michelsa każdy jego zawodnik musiał umieć grać na każdej pozycji – odebrać piłkę w obronie, podać i strzelić. Wymienność pozycji była kluczem do zwycięstwa, co potwierdził z Ajaksem Amsterdam, gdy wygrał Puchar Europy (odpowiednik Ligi Mistrzów) w 1971 roku.

Wyjątkowi gracze

Pozycji na boisku może być jednak więcej. Zadania piłkarza i jego miejsce na boisku są często uzależnione od jego umiejętności. Geniusze futbolu potrafili wymyślić pozycje, na których tylko oni potrafili grać. Na przykład włoski piłkarz Andrea Pirlo zrewolucjonizował pozycję defensywnego pomocnika i pokazał, że może być on również rozgrywającym. Taki głęboko grający rozgrywający to po włosku *regista*. Niemiec Manuel Neuer odmienił pozycję bramkarza – wybiega daleko w pole i często pełni rolę ostatniego obrońcy, czyli libero. Przypomnijmy, że w latach 60. XX wieku stoper był absolutną nowością i tę rolę odgrywał dodatkowy obrońca. Postrzeganie libero w latach 70. XX wieku zmienił Niemiec Franz Beckenbauer, uważany za jednego z najlepszych obrońców w historii.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Jak kopać piłkę?

Przypomnijmy – w piłce nożnej zawodnicy z pola nie mogą dotykać futbolówki ręką. Może to zrobić tylko bramkarz, i to jedynie w swoim polu karnym. Oznacza to, że gola można strzelić właściwie każdą inną częścią ciała. Zdarzało się, że piłkarze trafiali do siatki rywali **kolanem, brzuchem, a nawet plecami**, a specjalistą w takich dziwnych uderzeniach był włoski snajper AC Milanu i Juventusu Turyn Filippo Inzaghi.

Filippo Inzaghi ma na swoim koncie gole strzelone nie tylko nogą

Z zasady piłkarze zdobywają bramki inaczej – uderzają w piłkę nogą, czasem głową. Strzelanie goli nie jest takie proste, o czym łatwo się przekonać – wystarczy pograć z kolegami lub koleżankami na boisku. Zawodowcom, których podziwiamy w telewizji lub na stadionach, wychodzi to dużo lepiej, choć nawet im zdarzają się czasem potknięcia. Mimo to największe gwiazdy potrafią kopnąć piłkę mocno i celnie, udaje im się też na przykład podkręcić piłkę tak, aby w powietrzu tor jej lotu przypominał tak zwanego rogala.

Najlepsi zdobywają gole z woleja (strzelają, gdy piłka leci w powietrzu), a prawdziwym specjalistom udaje się trafić do siatki rywali z rzutów wolnych, a nawet rożnych.

Nauczenie się tych sztuczek nie jest łatwe, dlatego, by kopać jak Portugalczyk Cristiano Ronaldo czy Argentyńczyk Lionel Messi, trzeba dużo trenować i nie poddawać się, gdy nie wychodzi. Im też na początku nie wszystko się udawało. By kopać jak oni, trzeba wiedzieć, jak to robić, a przede wszystkim – jak robić to dobrze.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Piłkę można uderzyć na trzy sposoby:

- nogą – wewnętrzną częścią stopy, prostym podbiciem, wewnętrznym podbiciem i zewnętrznym podbiciem,
- głową – przednią lub boczną częścią czoła,
- sytuacyjnie – szpicem (inaczej „z czuba"), piętą, kolanem, klatką piersiową, udem, podeszwą, tyłem głowy.

Cristiano Ronaldo uderza piłkę głową w czasie spotkania Realu Madryt z Atlético Madryt, kwiecień 2015 roku

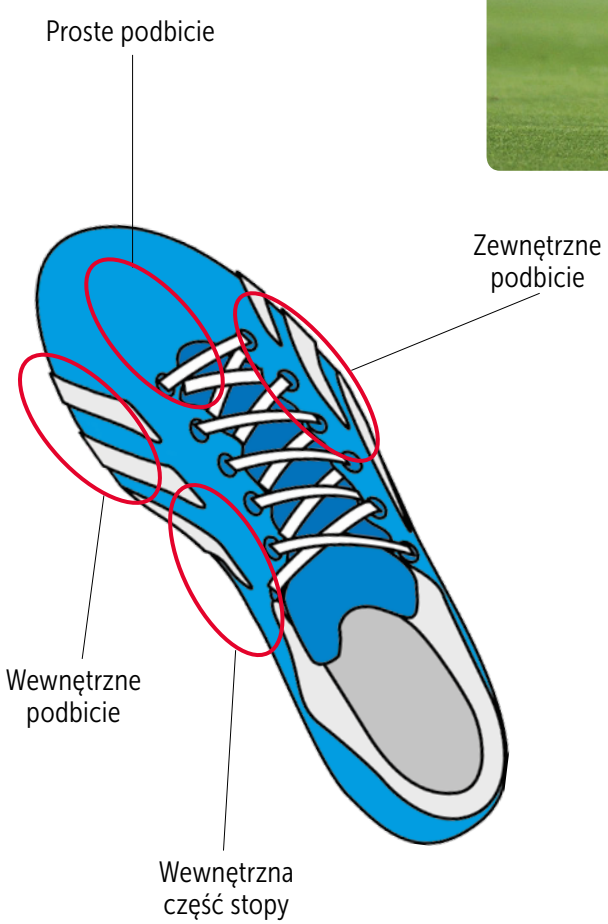

Sytuacyjne uderzenia wydają się najbardziej przypadkowe, ale niektóre gwiazdy spędziły tysiące godzin na treningach, by potem na meczu zdobyć w ten sposób, wcale nieprzypadkowo, przepisowego gola. Najpierw jednak poznały podstawy, czyli nauczyły się strzelać nogami i głową.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Robert Lewandowski

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Uderzenie wewnętrzną częścią stopy

To najczęściej stosowane zagranie podczas meczu, gdyż w ten sposób można zagrać najcelniej. Dlatego też wykorzystywane jest do podań lub „mierzonych" strzałów, na ogół z bliskiej odległości (nie są to najsilniejsze uderzenia).

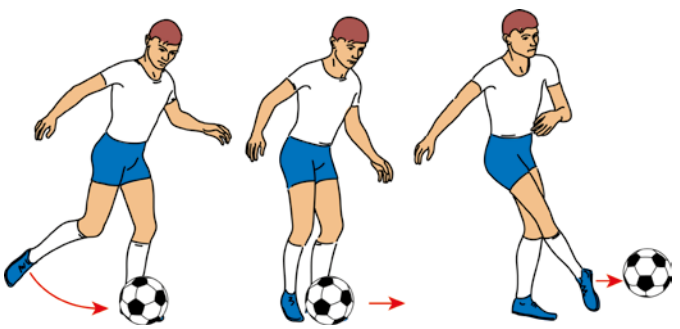

Uderzenie wewnętrzne

Jak uderzyć poprawnie?

Nogę postawną (na niej stoimy w momencie kopania) ustawiamy na wysokości piłki, czyli obok niej – najlepiej w odległości około 10–20 centymetrów. Powinna ona być lekko ugięta w kolanie, a palce nogi postawnej – skierowane tam, gdzie chcemy uderzyć. Noga uderzająca powinna być w momencie zamachu zgięta w kolanie oraz w stawie skokowym pod kątem 90 stopni, by łydka i udo tworzyły mniej więcej kąt prosty. Uderzenie następuje przy prostowaniu nogi.

Uwaga: Po każdym kopnięciu piłki należy jeszcze zawsze „pociągnąć" dalej nogę w kierunku celu – chodzi o to, by noga „poszła" za piłką, a jej ruch był zgodny z linią strzału.

Uderzenie prostym podbiciem

To najmocniejsze uderzenie, które jest najczęściej wykorzystywane przy strzałach na bramkę przeciwnika. To, że piłka została uderzona prawidłowo, można poznać po tym, że w powietrzu futbolówka nie ma żadnej rotacji, czyli nie obraca się.

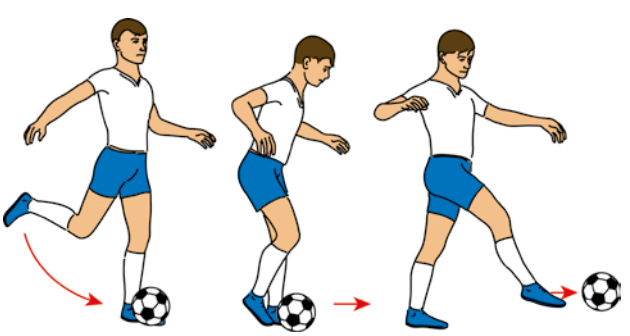

Uderzenie podbiciem

Jak uderzyć poprawnie?

Nogę postawną należy ustawić podobnie jak w przypadku kopania wewnętrzną częścią stopy, czyli około 10–20 centymetrów od piłki. Palce wskazują kierunek strzału. Nogę uderzającą trzeba zgiąć w kolanie do mniej więcej 90 stopni. Inaczej musi być jednak ułożona stopa – w trakcie uderzenia powinna ona być wyprostowana i usztywniona w stawie skokowym. Piłkę trzeba trafić blisko środka, odrobinę niżej.

Uwaga: Ważne jest, by przy kopaniu, zwłaszcza prostym podbiciem, ciało było lekko pochylone nad piłką. Jeżeli piłkarz odchyla się do tyłu przy uderzeniach, piłka leci wyżej – często przelatuje wtedy nad bramką.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Uderzenie wewnętrznym podbiciem

Wewnętrznym podbiciem kopie się piłkę najczęściej przy dośrodkowaniach w pole karne, dalekich przerzutach – długich podaniach na kilkadziesiąt metrów, a czasem przy strzałach na bramkę. Przy tych uderzeniach piłka nabiera rotacji, kręci się i leci rogalem.

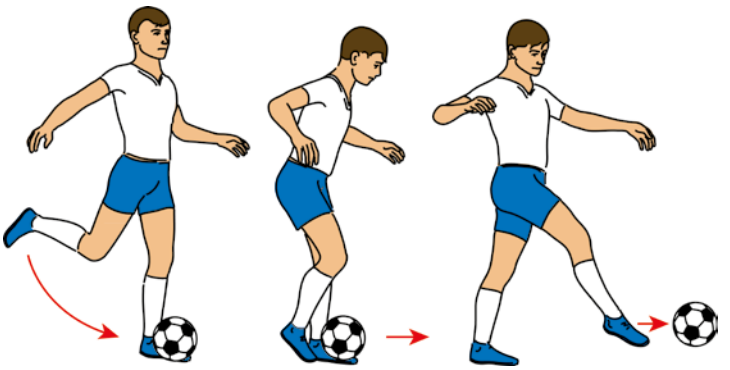

Uderzenie podbiciem wewnętrznym

Strzelać jak Beckham

Według wielu ekspertów mistrzem uderzeń wewnętrznym podbiciem był David Beckham. Anglik potrafił nadać piłce niezwykłą rotację, a jego rogale stały się legendarne. Każdy chciał „podkręcać" piłki jak Beckham.

Jak uderzyć poprawnie?

Trzeba ustawić nogę postawną trochę dalej niż w przypadku pozostałych uderzeń, mniej więcej 20–30 centymetrów od piłki. Reszta zasad jest taka sama. Jeżeli trafi się poniżej środka, tak zwaną podcinką, piłka poleci dość daleko, lotem szybującym.

David Beckham jest uznawany za eksperta od uderzeń wewnętrznym podbiciem

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Uderzenie zewnętrznym podbiciem

Prawidłowe uderzenie zewnętrznym podbiciem jest uważane za jedno z najtrudniejszych technicznie zagrań. Podobnie jak w przypadku kopnięć wewnętrznym podbiciem, piłka nabiera rotacji, tyle że w przeciwną stronę. Zagranie to stosuje się przy dośrodkowaniach i strzałach.

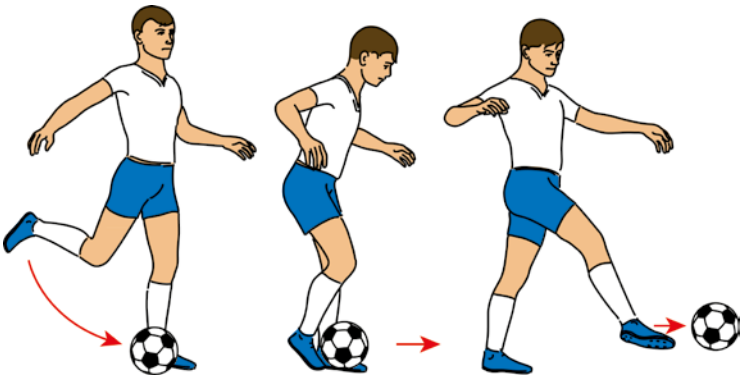

Uderzenie podbiciem zewnętrznym

Jak uderzyć poprawnie?

Wykonuje się je podobnie do uderzenia prostym podbiciem, jedyną różnicą jest to, że trzeba kopnąć piłkę inną częścią stopy.

Mistrz Carlos

Jednym z najlepszych specjalistów od uderzeń prostym i zewnętrznym podbiciem był Roberto Carlos. Potrafił zaskoczyć bramkarzy strzałami nawet z 30–40 metrów. Gdy uderzał prostym podbiciem, piłka leciała z ogromną prędkością – nawet powyżej 150 km/h. Brazylijczyk potrafił również kopnąć z dystansu zewnętrznym podbiciem i wtedy piłka nabierała niewiarygodnej rotacji.

Roberto Carlos, mistrz uderzeń zewnętrznym podbiciem

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Wolej to kopnięcie piłki, gdy ta znajduje się w powietrzu

Najbardziej efektowne uderzenia

Wolej to jedno z najtrudniejszych technicznie zagrań z piłce nożnej. By prawidłowo go wykonać, należy kopnąć futbolówkę, gdy ta znajduje się w powietrzu. Strzał tuż po odbiciu piłki od ziemi nazywany jest **półwolejem**.

Najlepsze i najsilniejsze uderzenia z woleja mają miejsce, gdy trafi się w sam środek piłki prostym podbiciem. Nie zawsze jednak udaje się „czysto" kopnąć i piłkarz uderza na przykład piszczelem lub zewnętrznym podbiciem.

By zwiększyć celność (kosztem siły), gracze decydują się czasami na kopnięcie futbolówki wewnętrzną częścią stopy.
Niektóre strzały z woleja były tak efektowne, że przeszły do historii futbolu. Do tej pory kibice piłkarscy wspominają uderzenia na przykład Holendra Marco van Bastena z Euro 1988 w meczu przeciwko Związkowi Radzieckiemu czy Francuza Zinédine'a Zidane'a z Realu Madryt w finale Ligi Mistrzów w 2002 roku, kiedy rywalem był Bayer Leverkusen.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Jedną z najtrudniejszych odmian woleja jest strzał **nożycami**. Najlepsi zawodnicy decydują się na taki strzał bardzo rzadko, gdyż nieprawidłowo wykonany może zakończyć się groźną kontuzją. By uderzyć nożycami, piłkarz musi wyskoczyć, a przed uderzeniem nogi w powietrzu „przecinają" się tak, że przypomina to cięcie nożycami. Na ogół zawodnik kopie piłkę nogą, z której się wybił, a druga kończyna pomaga mu w utrzymaniu równowagi.

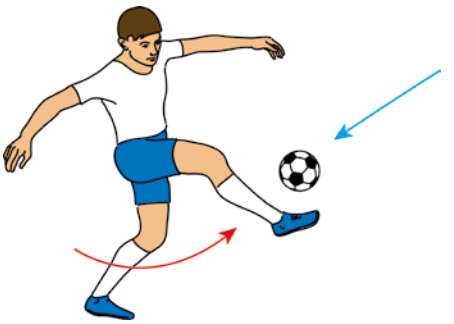

Wolej

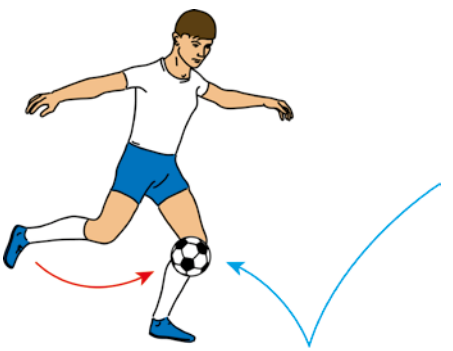

Półwolej

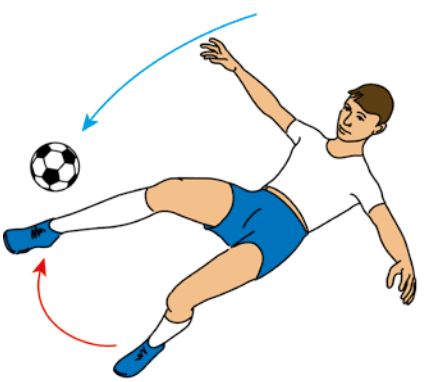

Nożyce

Zinédine Zidane zasłynął strzałem z woleja w finale Ligi Mistrzów w 2002 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Zdarza się, że gracze decydują się na nożyce, stojąc tyłem do bramki. Wtedy w momencie wyskoku ciało piłkarza znajduje się równolegle do podłoża, a noga kopiąca prostopadle do podłoża. Przypomina to trochę przewrót w tył, tyle że w powietrzu. Ten najtrudniejszy chyba strzał nosi nazwę **przewrotki**.

Rowerek

Po angielsku przewrotka nazywana jest „rowerkiem" (*bicycle kick*), gdyż ruchy nóg przy tym uderzeniu przypominają te wykonywane podczas jazdy na rowerze.

Piłkarz Sevilli FC Jesús Navas wykonuje strzał przewrotką

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Gol przewrotką w wykonaniu Wayne'a Rooneya zapisał się w historii angielskiego futbolu

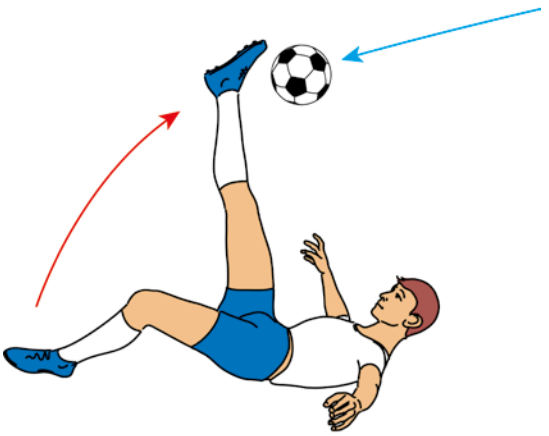

Przewrotka

Gole zdobyte przewrotką są rzadkie i uważane za najbardziej efektowne. 12 lutego 2011 roku w ten sposób bramkę zdobył Anglik Wayne Rooney, a jego Manchester United pokonał tego dnia w derbach City. Ten strzał został uznany za najładniejszy gol w historii Premier League (angielskiej ekstraklasy). Za najładniejszy gol XXI stulecia uważa się przewrotkę Szweda Zlatana Ibrahimovicia, którą popisał się w towarzyskim spotkaniu reprezentacji przeciwko Anglii 14 listopada 2012 roku.

Pierwsza przewrotka

Pierwsze strzały przewrotką oddawali na początku XX wieku gracze w Ameryce Południowej. Historycy zastanawiają się, kto zapoczątkował takie uderzenia. Pierwszym znanym piłkarzem, który tego dokonał, był Chilijczyk Ramón Unzaga – w 1914 roku. Wymyślenie przewrotki przypisywał sobie Brazylijczyk Leônidas da Silva, któremu udało się to w 1932 roku w meczu reprezentacji. Choć pewnie nie był pierwszym, który tak kopnął, to z pewnością jako pierwszy doszedł w tej sztuce do mistrzostwa.

Chilijczyk Ramón Unzaga to pierwszy znany piłkarz, który uderzał przewrotką

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Robin van Persie wykonał słynny strzał szczupakiem w czasie mundialu w 2014 roku

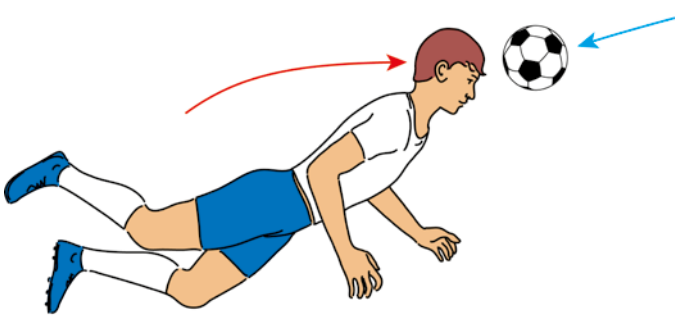

Szczupak

Do niezwykle efektownych, a zarazem trudnych zagrań należy **strzał szczupakiem**. Jest to uderzenie głową, do którego trzeba wyskoczyć mocno do przodu, tak by w momencie lotu znaleźć się prawie równolegle do podłoża. Strzelcami goli po najładniejszych „szczupakach" byli między innymi Holender Robin van Persie podczas meczu z Hiszpanią na mistrzostwach świata w 2014 roku oraz Polak Andrzej Szarmach, który pokonał w ten sposób bramkarza Peru na mundialu w 1978 roku.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

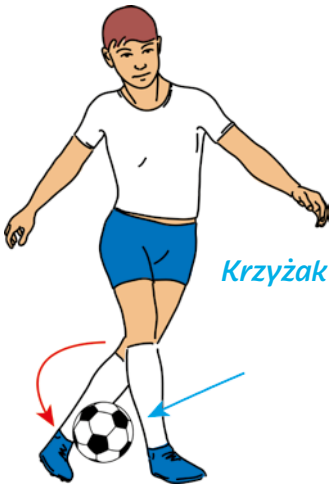

Krzyżak

Efektownie wygląda również zagranie **krzyżakiem**, które jest na ogół wykorzystywane przy dośrodkowaniach. Ma miejsce, gdy noga kopiąca piłkarza jest za nogą stojącą – w momencie uderzenia kończyny się krzyżują. Często w ten sposób zagrywają na przykład Cristiano Ronaldo czy Belg Eden Hazard, a pięknego gola krzyżakiem dla Tottenhamu zdobył 23 października 2014 roku Argentyńczyk Erik Lamela w meczu Ligi Europy przeciwko Asterasowi Tripolis. Wymyślenie tego zagrania przypisuje się włoskiemu skrzydłowemu Giovanniemu Roccotellemu.

Jak tango

Inną nazwą uderzenia krzyżakowego jest *rabona*. Nazwa ta pochodzi od kroku w argentyńskim tańcu tango.

Najrzadziej chyba spotykanym na piłkarskich boiskach jest **strzał skorpiona**. Jest to zagranie trochę podobne do szczupaka, ponieważ piłkarz także skacze do przodu, a jego ciało układa się w powietrzu równolegle do murawy. Jednak zamiast głową, uderza piłkę piętami stóp tak, że przypomina to ogon skorpiona w momencie ataku.

Erik Lamela to autor gola krzyżakiem w rozgrywkach Ligi Europy w 2014 roku

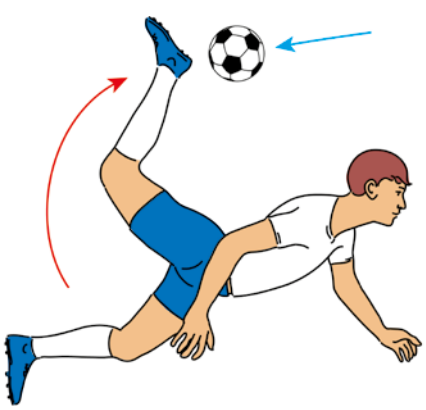

Skorpion

Szalony skorpion

Strzałem skorpiona można zdobyć efektownego gola, dlatego trudno uwierzyć, że to uderzenie wymyślił bramkarz – Kolumbijczyk René Higuita. W ten właśnie sposób golkiper z Ameryki Południowej, często nazywany „szalonym", zatrzymywał strzały rywali. W Europie stał się słynny, gdy „skorpionem" wybił uderzenie Jamiego Redknappa w meczu z Anglikami na Wembley w 1995 roku.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Na koszulce z tyłu z reguły znajdują się numer i nazwisko piłkarza

Jak wygląda strój piłkarski?

Piłkarz jest ubrany w **koszulkę**, **spodenki**, **getry**, **ochraniacze** na golenie oraz **buty**. Ochraniacze muszą być całkowicie zakryte przez getry. Nie można grać w koszulkach bez rękawów oraz w jednoczęściowych kostiumach (gdy koszulka jest na stałe połączona ze spodenkami). Na plecach każdy piłkarz musi mieć widoczny numer.

Stroje obu drużyn **nie mogą być do siebie zbyt podobne**. Jeżeli sędzia ma problemy z rozróżnieniem zawodników, to każe gospodarzom zmienić koszulki. Bramkarz musi nosić **koszulkę, która będzie go odróżniać** od pozostałych zawodników na boisku oraz od arbitrów. Na ogół jest to cały strój. Ponadto każdy piłkarz może założyć **rękawice** – z tego przywileju zawsze korzystają golkiperzy. Rękawice bramkarskie są dużo większe niż te, które zakładamy zimą. Są też wykonane ze specjalnych materiałów, dzięki czemu chronią palce i łatwiej w nich złapać piłkę.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Strój piłkarza

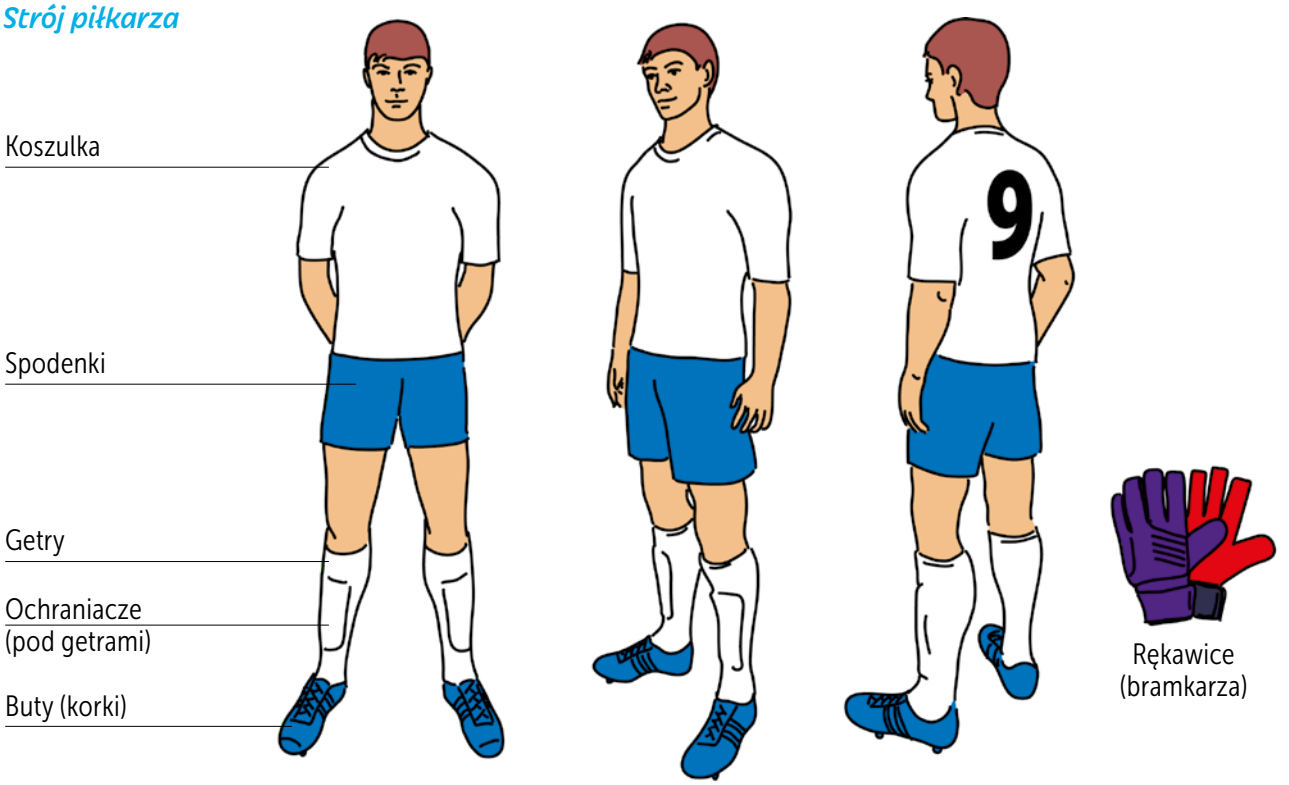

Bardzo ważnym elementem stroju piłkarza są buty – najczęściej zaopatrzone w **korki**, które mogą być wkręcane lub przymocowane na stałe. To właśnie dzięki korkom łatwiej utrzymać równowagę na trawie, która często bywa śliska. Buty nie mogą mieć jednak podeszwy, która byłaby niebezpieczna dla przeciwnika. Dlatego przed wejściem na boisko sędzia zawsze sprawdza obuwie zawodników.

Buty to najważniejszy element piłkarskiego stroju

Ochraniacze powinny być całkowicie zasłonięte przez getry

Przez lata zmieniała się nie tylko piłka, lecz także strój piłkarza, a przede wszystkim buty. W końcu to najważniejszy element wyposażenia gracza. W przypadku butów piłkarze mają największą dowolność – koszulek, spodenek i getrów nie można zmieniać, gdyż są one z góry ustalone i zależą od barw klubowych lub narodowych. Buty mogą mieć jakikolwiek kolor. Nie zawsze tak jednak było...

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Historia butów

Buty futbolowe, w których grano w XIX wieku, nie należały do lekkich – ważyły blisko **pół kilograma**. Obuwie było wykonane z twardej skóry i sięgało powyżej kostki. Pierwsze buty piłkarskie nie przypominały dzisiejszych korków, dużo bliżej było im do łyżew. Gdy padało, ich ciężar jeszcze się zwiększał. Miały stalowe elementy chroniące palce oraz metalowe pinezki. Pierwsze duże zmiany dotyczące obuwia miały miejsce, gdy piłka nożna dotarła do Ameryki Południowej. Na suchych boiskach zupełnie nie sprawdzały się ciężkie buty z Europy – zawodnicy zza oceanu woleli coś lżejszego. Część wybierała nawet grę na bosaka. Znakomitym przykładem jest legenda Brazylijczyka Leônidasa da Silvy, który podobno podczas mistrzostw w 1938 roku grywał bez butów.

Mistrz bez butów

Leônidas spopularyzował strzał przewrotką, ale w historii zapisał się przede wszystkim jako król strzelców mistrzostw świata w 1938 roku we Francji. Do legendy, szczególnie polskiej piłki, przeszedł mecz I rundy. Leônidas ustrzelił hat tricka, ale jeszcze lepiej grał Polak Ernest Wilimowski, który zdobył cztery gole. Brazylia wygrała po dogrywce 6:5, a Leônidas część meczu grał bez butów, ponieważ był przyzwyczajony do gry boso na brazylijskich plażach. Niektórzy uważają, że historia ta została ubarwiona, a Brazylijczyk uszkodził i wymienił buty w trakcie meczu. Legenda jednak pozostała.

But piłkarski z 1920 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Największa zmiana wyglądu obuwia piłkarskiego nastąpiła po drugiej wojnie światowej. Założyciel Adidasa Adolf (Adi) Dassler (1900–1978) wyprodukował buty przeznaczone **wyłącznie do kopania piłki**. Sięgały one do kostki i chroniły już tylko samą stopę. Miały wymienne korki, krótkie do suchej murawy, dłuższe do błotnistej. Wykonano je z cielęcej skóry, w związku z czym były lekkie i umożliwiały piłkarzowi większą zwrotność. Po raz pierwszy założyli je Niemcy podczas rozgrywanych w Szwajcarii mistrzostwach świata w 1954 roku. Wielu ekspertów uważa, że w dużej mierze dzięki rewolucyjnemu obuwiu wygrali mundial.

Wygląd butów piłkarskich zmieniał się przez lata

Cristiano Ronaldo gra w butach Nike Mercurial

Po spektakularnym sukcesie reprezentacji RFN niepodzielnie zaczęły panować buty do kostek – lekkie i zapewniające zwrotność. Produkował je już nie tylko Adidas, lecz także Hummel, Mitre i Puma. Puma wprowadziła gumowe i plastikowe korki, które zastąpiły stalowe ćwieki. W 1962 roku na Pumę zdecydował się najlepszy wtedy na świecie Pelé, choć w 1966 roku 75% graczy nosiła adidasy. W ostatnich latach widać początek kolejnego trendu. Elastyczne i delikatne obuwie nie chroni już należycie stóp piłkarzy. Następuje odwrót lekkich butów na rzecz takich, które będą dobrze chronić stopy. Na przykład Cristiano Ronaldo gra w butach Nike Mercurial, które są dość wysokie i chronią kostkę.

Cud w Bernie

Faworytem mundialu w 1954 roku w Szwajcarii była Złota Jedenastka Węgier, która w latach 1950–1954 nie przegrała 32 meczów z rzędu. Dopiero w finale MŚ lepsi okazali się grający w obuwiu Adidasa Niemcy. Zwycięstwo RFN 3:2 nad sławnym Ferencem Puskásem i spółką do tej pory jest uważane za jedną z największych sensacji w futbolu – do historii przeszło jako Cud w Bernie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

NAJWAŻNIEJSZE NAGRODY

Najważniejszą indywidualną nagrodą w piłce nożnej jest **Złota Piłka FIFA** (FIFA Ballon d'Or), która każdego roku trafia do najlepszego piłkarza świata. Wybierają go w głosowaniu selekcjonerzy i kapitanowie reprezentacji oraz dziennikarze z krajów zrzeszonych w FIFA.
Złotą Piłkę FIFA wręczono po raz pierwszy **w 2011 roku**. Rok wcześniej, w 2010, połączono dwa istniejące wcześniej plebiscyty: Piłkarza Roku FIFA oraz Złotej Piłki francuskiego tygodnika „France Football". Pierwszym piłkarzem, który otrzymał Złotą Piłkę FIFA, był Lionel Messi.

Lionel Messi to pierwszy i kilkakrotny zdobywca Złotej Piłki FIFA

Złota Piłka „France Football"

Złota Piłka „France Football" została po raz pierwszy przyznana w **1956 roku**. Do 1995 roku nagrodę mogli zdobyć tylko piłkarze z Europy. Najwięcej, bo trzy razy, zostali nią uhonorowani trzej piłkarze: Holender Johan Cruijff (1971, 1973, 1974), Francuz Michel Platini (1983, 1984, 1985) oraz Holender Marco van Basten (1988, 1989, 1992). Jednokrotnie zdobywali ją Cristiano Ronaldo i Lionel Messi.

Michel Platini (po prawej) to trzykrotny zdobywca Złotej Piłki „France Football"

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Trzykrotnie Piłkarzem Roku został wybierany Ronaldo Luís Nazário de Lima

Piłkarz Roku FIFA

FIFA zaczęła wybierać **Piłkarza Roku w 1991 roku**. Tytułem tym najczęściej – trzy razy – zostali uhonorowani Francuz Zinédine Zidane (1998, 2000, 2003) oraz Brazylijczyk Ronaldo Luís Nazário de Lima (1996, 1997, 2002). Cristiano Ronaldo oraz Lionel Messi mają w swoich gablotach po jednej statuetce tej nagrody.

Najlepsza jedenastka

Prestiżowe jest również znalezienie się w **najlepszej jedenastce świata FIFPro World XI**. Piłkarze z całego świata od 2005 roku wybierają ich zdaniem najlepszych graczy globu: bramkarza, czterech obrońców, trzech pomocników i trzech napastników.

Dość istotna w świecie futbolu jest także Nagroda UEFA dla **Najlepszego Piłkarza w Europie**. Trofeum, wręczane od 2011 roku, stanowi kontynuację powstałej w 1997 roku nagrody dla Klubowego Piłkarza Roku UEFA.

Zinédine Zidane trzy razy otrzymał tytuł Piłkarza Roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

ORGANIZACJE PIŁKARSKIE

FIFA

Najważniejszą i największą organizacją piłkarską na świecie jest **FIFA**, czyli **Międzynarodowa Federacja Piłki Nożnej** (po francusku: Fédération Internationale de Football Association). W skład FIFA wchodzi sześć konfederacji (federacji kontynentalnych) piłkarskich: azjatycka AFC, afrykańska CAF, południowoamerykańska CONMEBOL, północnoamerykańska CONCACAF, OFC z Oceanii oraz europejska UEFA. Ponadto FIFA zrzesza 209 federacji piłkarskich – ze 185 państw, dwóch państw nieuznawanych, dziewięciu autonomii i 13 terytoriów zależnych.

Siedziba FIFA w Zurychu

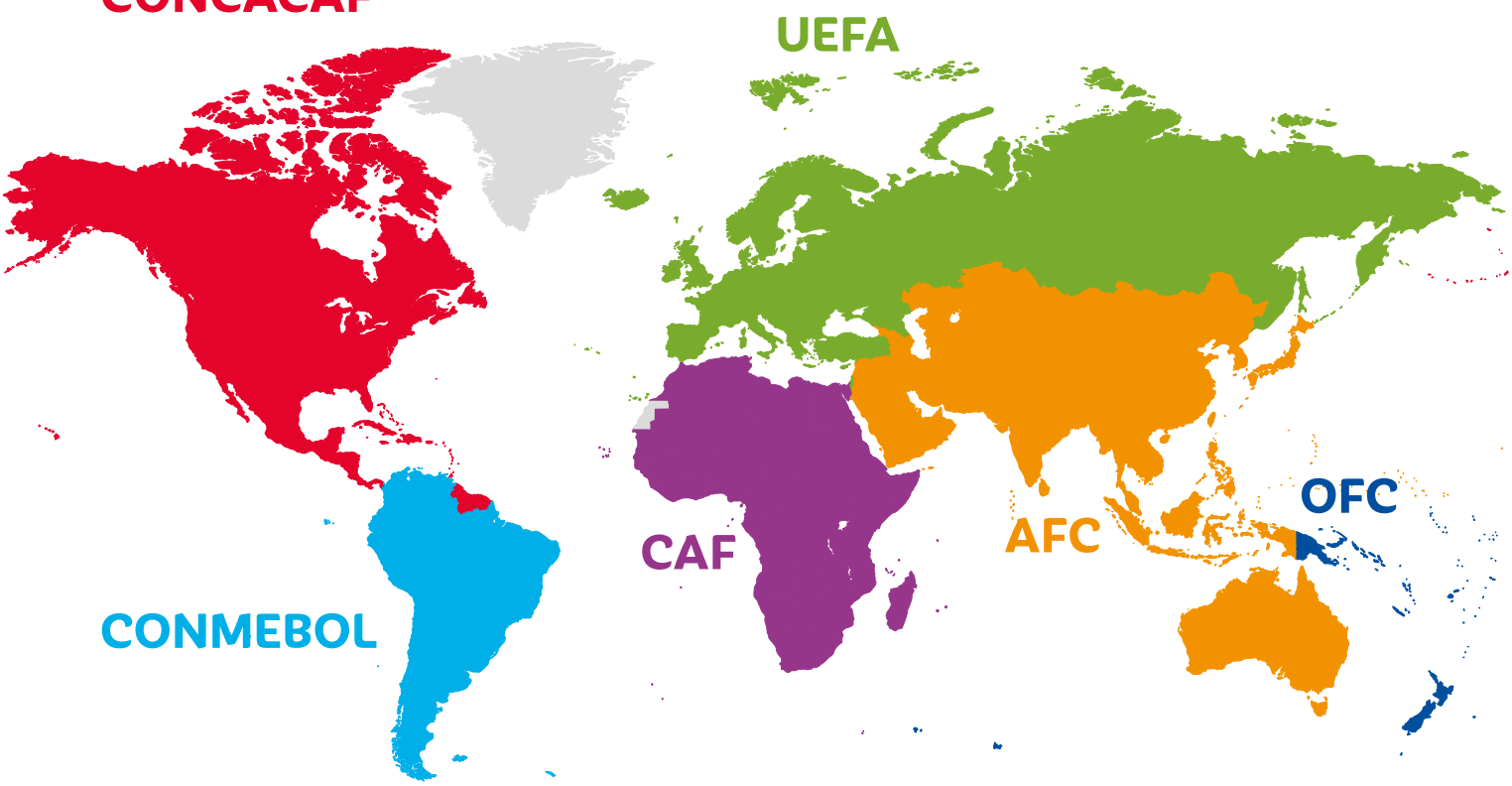

Federacje kontynentalne zrzeszone w FIFA

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Czym zajmuje się FIFA?

Podstawowym zadaniem FIFA jest **organizacja światowych rozgrywek piłkarskich** na każdym szczeblu wiekowym: od mistrzostw świata mężczyzn i kobiet, poprzez turnieje olimpijskie, do imprez grup młodzieżowych. Wchodząca w skład FIFA rada IFAB ustala przepisy gry w piłkę nożną i futsal, czyli halową odmianę piłki nożnej.

Piłkarska rada

Ustalaniem przepisów, unowocześnianiem ich, rozstrzyganiem kwestii spornych oraz interpretowaniem poszczególnych zasad zajmuje się założona pod koniec XIX wieku Międzynarodowa Rada Piłkarska IFAB (International Football Association Board). W 1904 roku FIFA przyjęła reguły IFAB i wcieliła ją do swoich organów. Rada składa się z czterech członków, związków-założycieli: angielskiego, szkockiego, walijskiego oraz Irlandii Północnej.

Najważniejsze zadanie FIFA to organizacja piłkarskich rozgrywek. Ceremonia otwarcia mistrzostw świata w Brazylii w 2014 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Kiedy powstała FIFA i kto ją założył?

FIFA została założona 21 maja **1904 roku** w stolicy Francji, Paryżu. W gronie założycieli znalazło się sześć państw: Francja, Belgia, Dania, Holandia, Szwecja, Szwajcaria, a także hiszpański klub Madryt CF. Nieco później dołączyli Niemcy, którzy zrzeszyli się za pośrednictwem telegramu. Pierwszym przewodniczącym FIFA został Francuz Robert Guérin (1876–1952).

Do 1909 roku w skład FIFA wchodziły tylko kraje europejskie. W następnych latach do grona federacji dołączyły kolejno związki: Południowej Afryki (1910), Rosji, Argentyny, Chile (1912), Kanady (1913) oraz Stanów Zjednoczonych (1914). Był to początek łączenia piłkarskiego świata pod wodzą jednej organizacji.

W roku 1921 FIFA liczyła 20 członków. Turnieje olimpijskie odbywały się wtedy zgodnie z zasadami ustalonymi przez federację i uznawano je za mistrzostwa świata amatorów. Już wtedy planowano organizację oddzielnego turnieju, który można było uznać za czempionat globu. Mundial udało się w końcu zorganizować w **1930 roku**. 18 czerwca na stadionie Centenario w Montevideo w Urugwaju odbyło się otwarcie **I Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej**. W imprezie udział wzięło 13 zespołów: siedem z Ameryki Południowej, cztery z Europy, dwa z Ameryki Północnej. Mistrzostwa zakończyły się sporym sukcesem sportowym i finansowym. Minusem była jednak mała liczba drużyn z Europy. Wówczas ustalono również, że mistrzostwa będą się odbywać co cztery lata.

Oficjalny plakat I Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej w 1930 roku

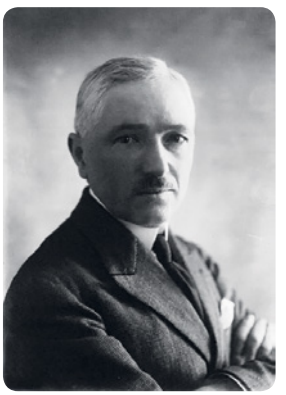

Jules Rimet

Najważniejszą osobą w FIFA jest jej prezydent

W dużej mierze to szef światowej federacji odpowiada za zmiany w piłce nożnej i to on podejmuje najważniejsze decyzje. Jednym z ważniejszych prezydentów FIFA był **Jules Rimet** (1873–1956), urzędujący w latach 1921–1954. Francuski działacz nazywany jest „ojcem piłkarskich mistrzostw świata", gdyż to właśnie on był pomysłodawcą organizacji turnieju. W 1946 roku ufundował też pierwszy puchar świata, który został nazwany jego imieniem.

Dużo graczy

Jak podaje FIFA, aż 265 mln ludzi uprawia piłkę nożną. Najwięcej w Chinach – ponad 26 mln, następnie w Stanach Zjednoczonych – ponad 24 mln, a także w Indiach – ponad 20 mln.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Konfederacje kontynentalne

Najstarszą konfederacją, która wchodzi w skład FIFA, jest południowoamerykańska **CONMEBOL** (Confédération Sudaméricana de Fútbol), która powstała 9 lipca 1916 roku, a została założona przez cztery kraje: Argentynę, Brazylię, Chile i Urugwaj. CONMEBOL organizuje między innymi **Puchar Ameryki** (Copa América), czyli mistrzostwa kontynentu reprezentacji narodowych, oraz **Puchar Wyzwolicieli Ameryki** (Copa Libertadores), w którym mierzą się najlepsze kluby kontynentu.

Flagi państw Ameryki Południowej

Mała konfederacja

CONMEBOL to najmniejsza konfederacja FIFA – w jej skład wchodzi zaledwie 10 reprezentacji.

UEFA organizuje między innymi Ligę Mistrzów

Europejska Federacja Piłki Nożnej, czyli **UEFA** (Union of European Football Associations) założono 15 czerwca 1954 roku w Bazylei. W jej skład wchodzą aż 54 kraje. Na czele UEFA stoi przewodniczący, a jej siedziba znajduje się w Szwajcarii, w mieście Nyon.

UEFA organizuje europejskie puchary:

- klubowe: Ligę Mistrzów, Ligę Europy oraz Superpuchar Europy,
- narodowe: mistrzostwa Europy, mistrzostwa Europy w futsalu, Puchar Regionów UEFA.

W skład UEFA wchodzi PZPN, czyli Polski Związek Piłki Nożnej.

UEFA powstała w 1954 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

AFC organizuje Puchar Azji

Bez Australii

Do 2006 roku najlepszą drużyną z OFC z Oceanii była Australia, 1 stycznia 2006 roku stała się jednak członkiem AFC, opuszczając strefę Oceanii. Australijczycy chcieli w ten sposób zwiększyć swoją szansę na występ w mistrzostwach świata. Będąc w OFC, przez lata musieli walczyć o mundial w barażu interkontynentalnym, gdzie na ogół ich przeciwnikiem była silna ekipa z Ameryki Południowej lub Europy. Po przenosinach Australii udało się zakwalifikować do mistrzostw świata w RPA w 2010 roku oraz w Brazylii w 2014 roku.

Azjatycka Konfederacja Piłkarska **AFC** (Asian Football Confederation) jest drugą najstarszą konfederacją, a została założona 8 maja 1954 roku w Manili na Filipinach. 21 czerwca tego samego roku uznała ją FIFA. Obecnie AFC skupia 47 federacji narodowych, z czego jedna nie należy do FIFA. Siedzibą AFC jest Kuala Lumpur.

Konfederacja Piłkarska Oceanii **OFC** (Oceania Football Confederation) powstała 15 listopada 1966 roku. Siedzibą główną jest nowozelandzkie Auckland. Zrzesza 14 członków.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Rozgrywki Złotego Pucharu CONCACAF 2011

Konfederacja Piłki Nożnej Ameryki Północnej, Środkowej i Karaibów **CONCACAF** (The Confederation of North, Central America and Caribbean Association Football) powstała 18 września 1961 roku w Meksyku. Zrzesza obecnie 41 narodowych federacji, z czego sześć nie należy do FIFA. Siedziba władz organizacji mieści się w Nowym Jorku. Konfederacja ta zajmuje się organizowaniem Ligi Mistrzów CONCACAF (dla klubów) oraz Złotego Pucharu CONCACAF (mistrzostwa kontynentu dla reprezentacji).

Afrykańska Konfederacja Piłkarska **CAF** (Confédération Africaine de Football) powstała dzięki porozumieniu czterech państw: Egiptu, Etiopii, Sudanu i Republiki Południowej Afryki. Pierwszy kongres CAF odbył się w dniach 7–8 czerwca 1956 roku, ale za datę założenia organizacji przyjmuje się rok 1957, kiedy to wybrano pierwszego prezydenta CAF (Egipcjanina Abdela Aziza Abdallaha Salema), a FIFA zatwierdziła oficjalnie statut organizacji. Siedzibą CAF jest Kair w Egipcie.
CAF zajmuje się organizacją rozgrywek:

- Pucharu Narodów, w którym od 1957 roku mierzą się najlepsze krajowe reprezentacje kontynentu,
- Afrykańskiej Ligi Mistrzów od 1964 roku – są to rozgrywki klubowe,
- Afrykańskiego Pucharu Konfederacji, w którym grają kluby.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Polski Związek Piłki Nożnej

Polski futbol w kraju i na świecie reprezentuje **PZPN**, czyli **Polski Związek Piłki Nożnej**, który powstał w dniach 20–21 grudnia 1919 roku w Warszawie. Pierwszym prezesem został działacz Cracovii Edward Cetnarowski, a siedzibę PZPN ulokowano w Krakowie. W 1923 roku PZPN został członkiem FIFA, a w 1955 roku – UEFA.

W Polsce jest ponad 6,5 tysiąca zarejestrowanych klubów i prawie 20 tysięcy drużyn, z czego ponad 5 tysięcy to drużyny młodzieżowe. Szacuje się, że piłkę nożną w naszym kraju uprawia prawie **milion** osób. A ogląda dużo, dużo więcej...

PZPN zajmuje się terminarzem spotkań polskiej reprezentacji. Polacy przed meczem ze Szwajcarią w 2014 roku

Trenerski rekord

Selekcjonerem, który prowadził polską reprezentację w największej liczbie meczów, jest Antoni Piechniczek. Pod jego wodzą Biało-Czerwoni rozegrali aż 74 spotkania. Na drugim miejscu plasuje się Kazimierz Górski, który przewodził naszym piłkarzom 72 razy, w tym 41 razy – najwięcej w historii – do zwycięstwa.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Polscy piłkarze zawsze mogą liczyć na kibiców

Czym zajmuje się PZPN?

Polski Związek Piłki Nożnej ma różnorodne zadania. Oto najważniejsze z nich:

- odpowiada za organizację dziewięciu lig rozgrywkowych i nadzór nad nimi – trzech profesjonalnych (ekstraklasa, I i II liga) oraz sześciu amatorskich (III, IV liga, klasa okręgowa i klasy A, B i C), a także turniejów Pucharu Polski,
- szkoli dzieci i młodzież,
- zajmuje się terminarzem oraz ustalaniem miejsc spotkań reprezentacji Polski (zarówno spotkań towarzyskich, jak i o punkty); sprzedaje karnety i wejściówki na mecze kadry,
- przyznaje licencje klubom piłkarskim, czyli pozwala im brać udział w rozgrywkach,
- pomaga przy organizacji mistrzostw Europy i świata,
- nadzoruje i koordynuje działania członków PZPN, zawodników, trenerów, instruktorów, menedżerów piłkarskich, licencjonowanych organizatorów imprez piłkarskich, sędziów i działaczy piłkarskich,
- pozyskuje sponsorów, zarządza majątkiem i siedzibą spółki,
- odpowiada za kontakt z kibicami i mediami.

Jednym z zadań PZPN jest szkolenie dzieci i młodzieży

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

NAJWAŻNIEJSZE ROZGRYWKI

Mistrzostwa świata

Pierwsze mistrzostwa świata w piłce nożnej odbyły się w **1930 roku** w Urugwaju. Od tego czasu są rozgrywane co cztery lata, z wyjątkiem 1942 i 1946 roku, kiedy nie zostały zorganizowane z powodu drugiej wojny światowej. W pierwszym turnieju mistrzostw świata zagrało 13 reprezentacji. Od 1938 do 1978 roku prawie w każdym turnieju wzięło udział 16 krajów. W 1982 roku liczbę drużyn zwiększono do 24, a w 1998 – do 32. Zmiany miały pomóc drużynom z Afryki, Azji i Ameryki Północnej w awansie do turnieju finałowego i w ten sposób uatrakcyjnić rozgrywki.

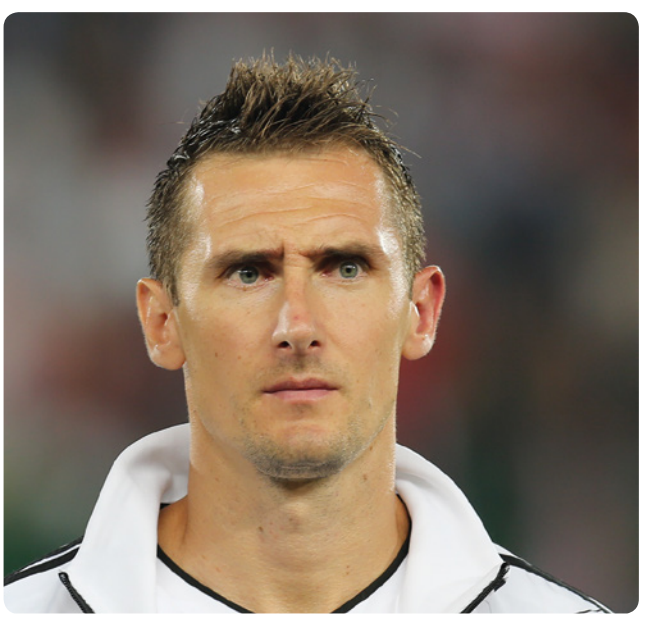

Miroslav Klose otrzymał Złoty But w 2006 roku

Stadion Centenario w Urugwaju w 1930 roku. Tutaj rozegrano większość meczów pierwszych mistrzostw świata w piłce nożnej

Nagrody mistrzostw świata

Na koniec mundialu FIFA przyznaje sześć nagród. Są to:

Złota Piłka – dla najlepszego piłkarza mistrzostw świata; drugi gracz w głosowaniu otrzymuje Srebrną Piłkę, trzeci – Brązową Piłkę

Złoty But – dla najlepszego strzelca mistrzostw świata

Złota Rękawica – dla najlepszego bramkarza

Zespół Gwiazd – dla drużyny złożonej z najlepszych zawodników

Dla Najlepszego Młodego Zawodnika – brani są pod uwagę piłkarze, którzy nie ukończyli 21. roku życia

Nagroda FIFA Fair Play – dla drużyny, która najrzadziej łamała przepisy podczas turnieju

Złota statuetka

Od 1974 roku zwycięzcom mundialu jest przyznawany Puchar Świata FIFA. Do 1970 roku nagrodą była Złota Nike, nazywana też Pucharem Jules'a Rimeta. Obecny Puchar Świata FIFA jest wykonany ze złota, mierzy 36 cm wysokości, waży 6,175 kg, a przedstawia dwóch piłkarzy trzymających globus.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Niespodziewana wygrana

Nikt nie spodziewał się wygranej Urugwaju w finale mistrzostw świata 1950 roku. Wydawało się to tak nieprawdopodobne, że na medalach wygrawerowano nazwiska brazylijskich piłkarzy. Urugwajczycy dostali medale wiele tygodni później, na kongresie FIFA. Z kolei lokalna gazeta „Cruzeiro" w dniu finału jeszcze pisała o zwycięstwie Brazylii i ufundowała kilkanaście samochodów sportowych dla piłkarzy, które ustawiła pod stadionem. Po finale publiczność i organizatorzy tak szybko opuścili stadion, że prezydent FIFA Jules Rimet wręczał statuetkę „Nike" (dla zwycięzcy MŚ, nazywanej również Pucharem Rimeta) kapitanowi reprezentacji Urugwaju Obdulio Vareli w tunelu do szatni.

Manuel Neuer zdobył Złotą Rękawicę na mistrzostwach świata w 2014 roku

Grzegorz Lato podczas meczu z Brazylią na mistrzostwach świata w 1974 roku

Polska na mistrzostwach świata

Polska drużyna największe sukcesy na mistrzostwach świata święciła w 1974 i 1982 roku.

Podczas mundialu w RFN **w 1974 roku** Biało-Czerwoni byli o włos od gry w finale. Wielu ekspertów uważa, że Polakom w sukcesie przeszkodziła ogromna ulewa, która spadła przed meczem półfinałowym z Niemcami. Lepsi okazali się gospodarze, którzy awansowali dzięki jedynemu golowi w meczu strzelonemu przez Gerda Müllera. W meczu o trzecie miejsce reprezentacja Polski zrewanżowała się Brazylii za porażkę na mistrzostwach świata w 1938 roku i wygrała po bramce Grzegorza Laty 1:0. Do trzeciego miejsca Polacy doszli również w **1982 roku**, podczas mistrzostw świata w Hiszpanii.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Mistrzostwa Europy

Idea zorganizowania mistrzostw Europy w piłce nożnej narodziła się już w 1927 roku. Pomysłodawcą był sekretarz generalny francuskiego związku piłki nożnej **Henri Delaunay** i to on przedstawił tę koncepcję FIFA. Ówczesny prezydent światowej federacji Jules Rimet nie chciał jednak organizować turnieju, który mógłby konkurować ze stworzonymi przez niego mistrzostwami świata.

W 1954 roku założono **UEFA** (Europejską Federację Piłki Nożnej), na której czele stanął Ebbe Schwartz. Pomysł zorganizowania czempionatu Starego Kontynentu powrócił. Pierwsze mistrzostwa Europy rozegrano w 1960 roku we Francji pod nazwą **Puchar Narodów Europy** (European Nations' Cup). Od turnieju we Włoszech w 1968 roku odbywa się on już jako Mistrzostwa Europy.

W pierwszych mistrzostwach Europy w 1960 roku wzięły udział tylko cztery kraje: Związek Radziecki, Czechosłowacja, Jugosławia i Francja (gospodarz)

Polacy na Euro

Polscy piłkarze wystąpili na Euro w 2008 i 2012 roku. Zakwalifikowali się też do Mistrzostw Europy w 2016 roku we Francji.

Puchary dla najlepszych

Puchar Narodów Europy potocznie nazywano również Pucharem Delaunaya. W rzeczywistości Puchar Henriego Delaunaya do tej pory jest nagrodą dla zwycięzcy mistrzostw Europy.

Polska drużyna zakwalifikowała się do mistrzostw Europy w 2016 roku. Na zdjęciu: Polacy w czasie meczu, w którym pokonali Niemców 2:0

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

W 2012 roku gospodarzami mistrzostw Europy były Polska i Ukraina

Mistrzostwa Europy, nazywane też Euro, są rozgrywane **co cztery lata**. Do 1976 roku w turnieju finałowym brały udział tylko cztery kraje. W latach 1980–1992 rywalizowało osiem zespołów. Po upadku komunizmu zmieniła się mapa Europy, dlatego zwiększono liczbę reprezentacji Euro o państwa, które właśnie powstały. W 1996 roku w Anglii grało już 16 drużyn. Legenda francuskiej piłki Michel Platini przeforsował ideę powiększenia uczestników finałów do 24, która obowiązuje od mistrzostw w 2016 roku we Francji.
By awansować do imprezy głównej, podobnie jak w przypadku mistrzostw świata, trzeba przejść kwalifikacje. Uprawnione do udziału są 54 reprezentacje. Finały są rozgrywane najpierw systemem grupowym, a następnie pucharowym.

Maskotki Euro 2012

Brak trzeciego miejsca

W przeciwieństwie do mistrzostw świata podczas Euro nie jest rozgrywany mecz o trzecie miejsce. Ostatni raz walczono o miejsce na najniższym stopniu podium mistrzostw Europy w 1980 roku we Włoszech.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Wybrzeże Kości Słoniowej okazało się najlepsze w Pucharze Narodów Afryki w 2015 roku

Puchar Narodów Afryki

Puchar Narodów Afryki, organizowany przez CAF, **rozgrywany jest od 1957 roku**. W 1968 roku zdecydowano, że turniej będzie się odbywał co dwa lata, a od 2013 roku – że w latach nieparzystych.

W pierwszej edycji wzięły udział tylko trzy reprezentacje – z Sudanu, Etiopii i Egiptu, który okazał się najlepszy. Z czasem do rozgrywek zgłaszało się coraz więcej krajów i obecnie w eliminacjach do turnieju głównego biorą udział niemal wszystkie afrykańskie państwa. Od 1998 roku w turnieju głównym uczestniczy **16 zespołów**.

W 1919 roku w Copa América zwyciężyła Brazylia

Copa América

Copa América (po polsku Puchar Ameryki) to jedna z najbardziej prestiżowych imprez piłkarskich na świecie, która przyciąga przed telewizory miliony fanów. To również najstarszy turniej międzynarodowy, w którym biorą udział reprezentacje. Pierwszą edycję rozegrano 2–17 lipca **1916 roku w Argentynie** pod nazwą Mistrzostw Ameryki Południowej. Oprócz gospodarzy zmierzyły się drużyny Brazylii, Chile i Urugwaju.

Nazwy Copa América zaczęto używać dopiero od 30. edycji turnieju, która miała miejsce w 1975 roku. Od tego czasu o puchar walczą wszystkie zrzeszone w CONMEBOL reprezentacje (jest ich 10). Puchar Ameryki przez lata toczył się nieregularnie – na początku walczono o mistrzostwo Ameryki Południowej co roku. Zdarzały się jednak okresy przestoju, trwające nawet osiem lat, jak miało to miejsce w latach 1967–1975. Od 2007 roku Copa América odbywa się **co cztery lata**.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Puchar Azji jest rozgrywany co cztery lata

Puchar Azji

Puchar Azji po raz pierwszy rozegrano w 1956 roku. Zaraz po Copa América jest to **drugi najstarszy turniej**, w którym wyłaniana jest najlepsza reprezentacja na kontynencie. Impreza odbywa się co **cztery lata**, a biorą w niej udział **24 drużyny**. Do tej pory rozegrano 16 turniejów, przy czym raz miała miejsce trzyletnia przerwa w latach 2004–2007.

Puchar Konfederacji

Puchar Konfederacji to tak naprawdę sprawdzian przed mistrzostwami świata – jest rozgrywany rok wcześniej na arenach mundialowych. Od 2005 roku odbywa się **co cztery lata**.

Pierwszą edycję zorganizowano w 1992 roku pod nazwą Pucharu Króla Fahda. Trzy pierwsze turnieje rozegrano w Arabii Saudyjskiej. Od 1997 roku organizatorem jest FIFA i od tego też momentu obowiązuje nazwa Puchar Konfederacji.

Bierze w nim udział **osiem drużyn**, z których sześć to zwycięzcy mistrzostw kontynentalnych organizowanych przez sześć konfederacji, a pozostałe dwie ekipy to mistrz świata oraz gospodarz. Jeśli gospodarz lub mistrz świata jest też zwycięzcą rozgrywek kontynentalnych, wtedy zapraszana jest druga najlepsza reprezentacja z danego kontynentu.

Złoty Puchar

Mistrzostwa Ameryki Północnej od 1991 roku noszą nazwę Złotego Pucharu CONCACAF. Pierwsze mistrzostwa kontynentalne odbyły się w 1963 roku i były rozgrywane do 1971 roku. Przez kolejne dwie dekady mistrzostw CONCACAF nie organizowano, a powróciły w formie Złotego Pucharu. W tym czasie najlepszą drużyną strefy był zwycięzca eliminacji do turnieju finałowego mistrzostw świata. Złoty Puchar jest rozgrywany **co dwa lata**, a od 2007 roku biorą w nim udział zespoły z Ameryki Północnej, Ameryki Środkowej oraz z Karaibów.

Puchar Narodów Oceanii

Puchar Narodów Oceanii to najważniejszy turniej w strefie OFC. Pierwszy rozegrano w roku 1973, drugi w 1980 roku, a trzecia edycja odbyła się dopiero w roku 1996. Od tamtego momentu impreza rozgrywana była co dwa lata, a od 2004 roku co cztery. W sumie odbyło się **dziewięć edycji**. W imprezie głównej bierze udział **osiem zespołów**. W 2006 roku ze strefy odeszła Australia, co spowodowało, że w Pucharze Narodów Oceanii zwiększyła się rywalizacja.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Rozgrywki klubowe

Liga Mistrzów to najważniejsze klubowe rozgrywki w Europie

Liga Mistrzów

Liga Mistrzów to **najbardziej prestiżowe klubowe rozgrywki w Europie**. Jest organizowana przez UEFA, a mierzą się w niej najlepsze drużyny Starego Kontynentu. Klubowe mistrzostwa Europy mają swój początek w połowie XX wieku, ale dopiero od 1992 roku impreza funkcjonuje pod nazwą Ligi Mistrzów.

Pierwsza edycja została rozegrana w **sezonie 1955/1956** i nosiła nazwę Pucharu Europejskich Mistrzów Krajowych – na ogół jednak używa się nazw Puchar Europy lub Puchar Mistrzów. O miano najlepszej drużyny w Europie rywalizowało wówczas 16 klubów, ale już po siedmiu latach było ich 30. Jak nazwa wskazuje, o Puchar Europy mogły wtedy walczyć tylko zespoły, które były najlepsze w swoim kraju – wygrały ligę.

Nagroda dla zwycięzców w Lidze Mistrzów 2011

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

W 1992 roku **UEFA zrewolucjonizowała rozgrywki**. Nie dość, że zmieniły nazwę na Ligę Mistrzów, to stały się bardziej elitarne. Mistrzowie krajów musieli przejść przez eliminacje, a we właściwej fazie turnieju, w której drużyny grały w systemie ligowym podzielone na dwie grupy, znalazło się miejsce tylko dla ośmiu ekip. W 1994 roku powiększono jednak tę liczbę do 16, a trzy lata później do 24. Kolejna rewolucja miała miejsce po dwóch latach. Od sezonu 1999/2000 w LM grały **32 kluby**, ale nie byli to już tylko mistrzowie swoich krajów. Najsilniejsze federacje w Europie od tego momentu mogą być reprezentowane przez dwa, trzy, a nawet cztery zespoły – te najlepsze w swoich ligach. To, ile zespołów może wystawić dany kraj, ile bezpośrednio się kwalifikuje oraz które kluby z danych federacji muszą przejść eliminacje, zależy od siły danej ligi, która jest **mierzona specjalnym współczynnikiem UEFA**.

Drużyny, które zakwalifikują się do LM, najpierw grają **w ośmiu grupach po cztery zespoły**. Każda drużyna gra z każdą **dwa razy** – u siebie i na wyjeździe. Następnie po dwa zespoły awansują do fazy pucharowej, w której rywalizacja toczy się systemem mecz i rewanż. Finał jest jeden na neutralnym stadionie, który jeszcze przed rozpoczęciem rozgrywek wybiera UEFA.

Obronić tytuł

Do tej pory w Lidze Mistrzów nigdy nie zdarzyło się tak, by któryś ze zwycięzców obronił tytuł. Najbliżej były cztery drużyny: AC Milan w 1995 roku, ale przegrał w finale z Ajaksem Amsterdam. Rok później ten sam los spotkał Ajax – lepszy okazał się Juventus Turyn, który w 1997 roku, w spotkaniu decydującym o końcowym triumfie, uległ Borussii Dortmund. W finale rozgrywek porażkę poniósł również broniący tytułu w 2009 roku Manchester United. Zwyciężyła wówczas FC Barcelona.

Real Madryt to wielokrotny zwycięzca Ligi Mistrzów

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Liga Europy

Liga Europy to międzynarodowe rozgrywki dla **klubów z federacji zrzeszonych w UEFA**. W fazie grupowej grają najlepsze drużyny z poszczególnych krajów, oprócz tych, które grają w grupach w bardziej prestiżowej Lidze Mistrzów. Liga Europy powstała w 2009 roku i jest kontynuacją **Pucharu UEFA**, który po raz pierwszy rozegrano w sezonie 1971/1972.

Liga Europy to kontynuacja Pucharu UEFA

W 2015 roku w Lidze Europy zwyciężył klub FC Sevilla

W głównej części rozgrywek bierze udział **48 zespołów** podzielonych na **12 grup** (po cztery drużyny w każdej grupie). W kolejnej fazie kluby grają systemem pucharowym, przy czym z każdej grupy awansują po dwa najlepsze. Do nich dochodzi jeszcze osiem zespołów z Ligi Mistrzów (to drużyny, które w pierwszej części LM zajęły trzecie miejsce w grupie). W fazie pucharowej ekipy grają systemem mecz i rewanż, a finał odbywa się na wcześniej wybranym przez UEFA stadionie neutralnym.

Polacy w finale

Najwiekszym sukcesem polskiej drużyny w europejskich rozgrywkach był występ Górnika Zabrze w finale Pucharu Zdobywców Pucharów w 1970 roku. Polacy w drodze na podium wyeliminowali m.in. Olympiakos Pireus, Glasgow Rangers i AS Roma. Drużyna ze Śląska uległa w finale Menchesterowi City 2:1. Gola dla zabrzan zdobył Stanisław Oślizło.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Rozgrywki Copa Libertadores w 2014 roku

Copa Libertadores

Copa Libertadores de América (Puchar Wyzwolicieli Ameryki) to rozgrywki, w których grają najlepsze kluby z Ameryki Południowej oraz Meksyku. Można powiedzieć, że jest to południowoamerykańska Liga Mistrzów.

Pierwszy turniej odbył się w 1960 roku. Na początku w rozgrywkach brali udział tylko mistrzowie krajów. W 1966 roku dopuszczono również wicemistrzów. Od roku 2000, gdy **powiększono liczbę drużyn z 20 do 32**, regularnie uczestniczą w nich również zespoły z Meksyku. Każdy kraj może zgłosić do Copa Libertadores trzy kluby, z wyjątkiem Brazylii i Argentyny, które wystawiają po pięć drużyn.

FC Barcelona kilkakrotnie wygrywała w Klubowych Mistrzostwach Świata

Klubowe Mistrzostwa Świata

Co roku **sześć najlepszych klubów z każdej konfederacji** (zwycięzcy: Ligi Mistrzów UEFA, Copa Libertadores, afrykańskiej Ligi Mistrzów, Ligi Mistrzów CONCACAF, Azjatyckiej Ligi Mistrzów, Ligi Mistrzów OFC) oraz **mistrz ligi gospodarza** turnieju biorą udział w Klubowych Mistrzostwach Świata. Po raz pierwszy rozegrano je w 2000 roku, a od drugiej edycji w 2005 roku rozgrywane są już regularnie **co roku**. Gospodarz oraz triumfator Ligi Mistrzów Oceanii grają o pierwsze miejsce w ćwierćfinale. W nim mierzą się również zespoły z Ameryki Północnej, Afryki i Azji, a najlepsze zespoły z Ameryki Południowej i Europy zaczynają zmagania dopiero w półfinale.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Polska ekstraklasa

Ekstraklasa to **najważniejsze rozgrywki piłkarskie w Polsce**. To zmagania ligowe, których początki sięgają 1926 roku i do 1939 roku nazywano je po prostu Ligą. Po drugiej wojnie światowej, w 1948 roku, wznowiono rozgrywki. Funkcjonowały jako pierwsza liga, aż do 2008 roku, kiedy przemianowano je na ekstraklasę. Teraz pierwszą ligą nazywa się drugą najwyższą klasę rozgrywkową.

Na początku Liga była wzorowana na rozgrywkach zachodnich, które odbywały się na zasadzie każdy z każdym – mecz i rewanż. Taki system obowiązuje do dziś w większości lig na świecie. Ale nie w Polsce. Piłkarska liga nad Wisłą co jakiś czas przechodziła rewolucje, które miały uatrakcyjnić rozgrywki, a ostatnia zmiana miała miejsce w 2013 roku. Mistrz ekstraklasy ma prawo do gry w eliminacjach Ligi Mistrzów, a kluby, które zajmą drugie i trzecie miejsce – w eliminacjach Ligi Europy.

Klub 100 i Klub 300

Klub 100 to lista piłkarzy, którzy mają na swoim koncie co najmniej 100 bramek zdobytych w ekstraklasie. Piłkarze, którzy zagrali 300 lub więcej spotkań w ekstraklasie, są zaliczani do Klubu 300.

Ruch Chorzów (niebieskie stroje) ma na swoim koncie wiele zwycięstw w ekstraklasie

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Legia Warszawa wielokrotnie zwyciężała w Pucharze Polski

Puchar Polski

W okresie międzywojennym Puchar Polski rozegrano tylko raz – w sezonie 1925/1926. Po drugiej wojnie światowej zwycięzcę Pucharu Polski po raz pierwszy wyłoniono w **1951 roku**. To najpopularniejsze rozgrywki w kraju – **prawo startu ma każda polska drużyna piłkarska**. Ze względu na liczbę uczestniczących zespołów Puchar Polski nazywany jest potocznie „pucharem tysiąca drużyn". Triumf w Pucharze Polski pozwala na udział w kwalifikacjach do Ligi Europy oraz na walkę z mistrzem ekstraklasy w Superpucharze Polski.

Puchar Polski w piłce nożnej

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

NAJLEPSI PIŁKARZE

Bramkarze

Lew Jaszyn (1929–1990)
Lew Jaszyn jako jedyny bramkarz w historii został uhonorowany Złotą Piłką „France Football", przyznawaną do 2009 roku najlepszemu piłkarzowi świata. Rosjanin całkowicie zmienił sposób gry na pozycji bramkarza – nie czekał w bramce na strzał, lecz odważnie wychodził do dośrodkowań. Był też zwinny i skoczny, czym budził uznanie swoich rywali. Przez całą swoją karierę grał w jednym klubie – Dynamo Moskwa. Podczas tych 22 lat pięć razy zdobył tytuł mistrza kraju, a puchar kraju trzykrotnie. Był nie tylko bramkarzem piłkarskim – stał również w bramce hokejowej. W 1953 roku zdobył z hokeistami Dynama mistrzostwo kraju.

Piłkarz w telewizji

W czasie mundialu w Brazylii w 1950 roku Lew Jaszyn został zaproszony do programu telewizyjnego. Dostał trudne zadanie – obronić karne strzelane przez 10 zawodników. Jaszyna zaskoczył ten test, nie miał na sobie stroju piłkarskiego, lecz zwykłe codzienne ubranie. Mimo to obronił wszystkie strzały, a w nagrodę dostał 10 tysięcy dolarów.

Czarna Pantera

Ze względu na kolor stroju i sprawność Lew Jaszyn zyskał przydomek Czarna Pantera.

Lew Jaszyn ze Złotą Piłką „France Football"

W całej karierze piłkarskiej Jaszyn rozegrał 812 meczów, z czego w 270 nie stracił ani jednego gola. Poza tym obronił ponad 150 rzutów karnych. W 2000 roku został uznany przez FIFA i historyków IFFHS za najlepszego bramkarza stulecia. Tak stał się legendą. Na jego cześć od mistrzostw świata w 1994 roku do mundialu w Niemczech w 2006 roku najlepszy bramkarz turnieju otrzymywał nagrodę imienia Lwa Jaszyna.

Wybrane sukcesy
mistrzostwo olimpijskie, mistrzostwo ZSRR (5), Złota Piłka „France Football" (1963), bramkarz stulecia FIFA

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Jan Tomaszewski (ur. 1948)

W historii polskiej piłki nożnej Jan Tomaszewski zapisał się występem na **Wembley** 17 października **1973 roku** przeciwko drużynie Anglii. Polacy zremisowali wtedy z Anglikami, ale to wystarczyło, by awansować do mistrzostw świata. Dzięki swojemu występowi zdobył duży szacunek wśród kibiców, którzy nazwali go „bohaterem z Wembley", a także „człowiekiem, który zatrzymał Anglię". Swoje umiejętności potwierdził na mistrzostwach świata w 1974 roku w Niemczech, w których polska drużyna zajęła trzecie miejsce. Po mistrzostwach zyskał sławę, a sam Pelé nazwał go najlepszym bramkarzem świata. Po zakończeniu kariery piłkarskiej próbował swoich sił jako trener oraz polityk.

Jan Tomaszewski na mistrzostwach świata w 1974 roku

Jeden bramkarz, dwa rzuty

Jan Tomaszewski był pierwszym bramkarzem w historii mistrzostw świata, który podczas turnieju obronił dwa rzuty karne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Iker Casillas (ur. 1981)

Iker Casillas to jeden z najbardziej utytułowanych bramkarzy w historii futbolu. Na swoim koncie ma między innymi tytuły mistrza świata, mistrza Europy, triumfował w Lidze Mistrzów, niejednokrotnie nagradzano go tytułem bramkarza roku.

Kariera Casillasa jest związana głównie z Realem Madryt, do którego trafił już jako 11-letni chłopiec. Od najmłodszych lat Casillas chciał zostać bramkarzem, ale nie był zbyt wysoki. Dlatego na treningach musiał pracować dwa razy ciężej od rówieśników, by zauważyli go trenerzy. Ci na szczęście szybko dostrzegli, że chłopiec ma talent. Stał się najlepszym bramkarzem w drużynach młodzieżowych, był szybki i zwinny, dlatego otrzymał przydomek El Gato, czyli Kot.

Do bramki Królewskich wskoczył już w wieku 18 lat. Wtedy nikt jeszcze nie przypuszczał, że będzie jej strzegł przez 16 lat. Pół roku po debiucie Casillas został najmłodszym bramkarzem w historii, który wygrał Ligę Mistrzów – było to cztery dni po jego 19. urodzinach. Tuż po finale Champions League po raz pierwszy zagrał w reprezentacji Hiszpanii. Dwa lata później był już jej symbolem, a w końcu stał się jej podporą na długie lata.

Święty Iker

Iker Casillas mimo sukcesów pozostał bardzo skromny, dlatego kibice nadali mu przydomek Święty Iker.

Kot to przydomek Ikera Casillasa

Ulica Casillasa

Zasługi Ikera Casillasa dla klubu i kraju nie mogły pozostać niezauważone, dlatego w rodzinnej miejscowości Móstoles nazwano na jego cześć jedną z ulic.

Casillas przez wiele lat strzegł bramki Realu Madryt

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

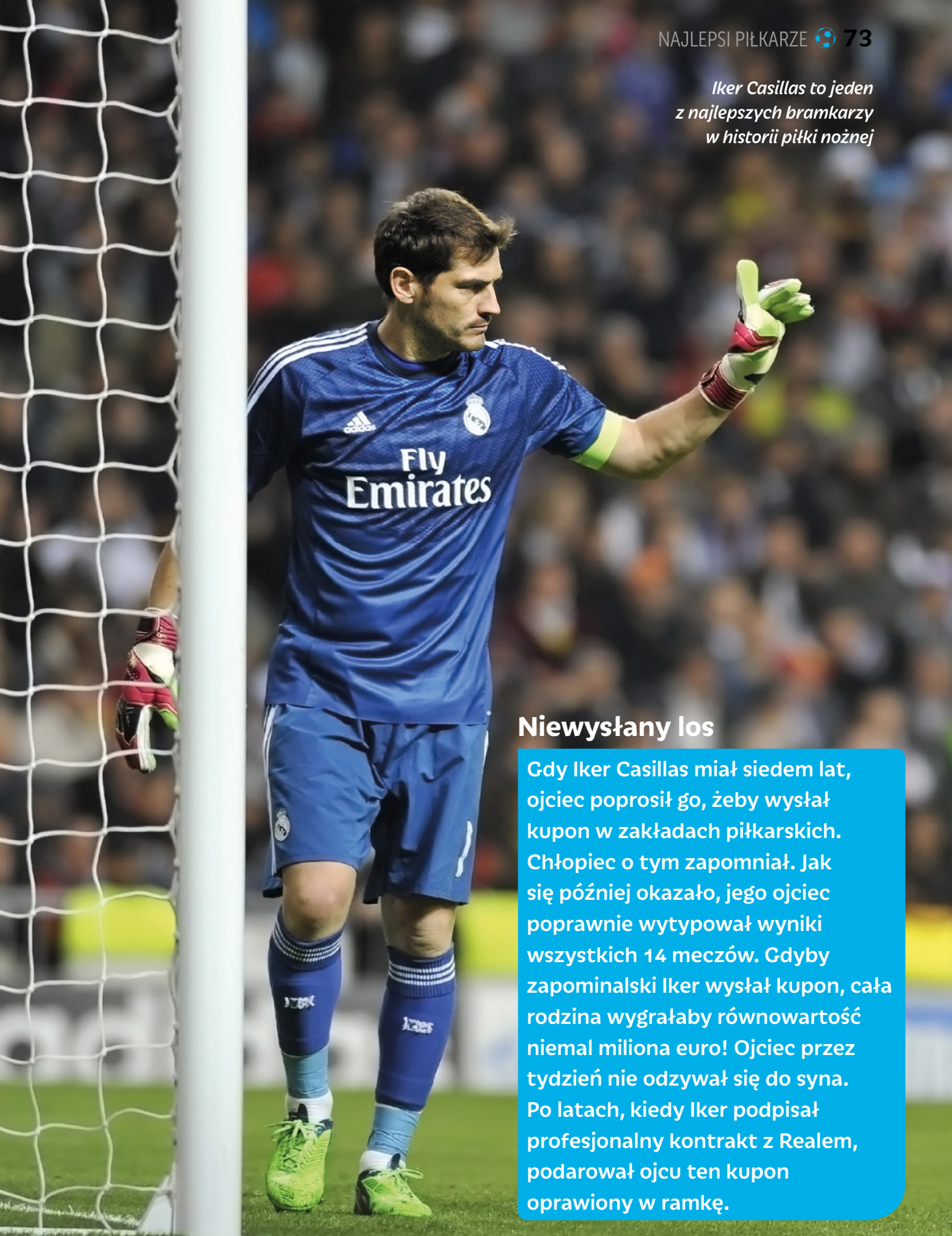

Iker Casillas to jeden z najlepszych bramkarzy w historii piłki nożnej

Niewysłany los

Gdy Iker Casillas miał siedem lat, ojciec poprosił go, żeby wysłał kupon w zakładach piłkarskich. Chłopiec o tym zapomniał. Jak się później okazało, jego ojciec poprawnie wytypował wyniki wszystkich 14 meczów. Gdyby zapominalski Iker wysłał kupon, cała rodzina wygrałaby równowartość niemal miliona euro! Ojciec przez tydzień nie odzywał się do syna. Po latach, kiedy Iker podpisał profesjonalny kontrakt z Realem, podarował ojcu ten kupon oprawiony w ramkę.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Gianluigi Buffon to legenda włoskiej piłki

Gianluigi Buffon (ur. 1978)

Buffon to legenda Juventusu Turyn i reprezentacji Włoch. W wieku 17 lat Buffon po raz pierwszy zagrał w Serie A, czyli włoskiej pierwszej lidze, w barwach Parmy przeciwko AC Milanowi. Nie przestraszył się gwiazd występujących w przeciwnej drużynie i nie przepuścił żadnej bramki. Był opanowany i pewny siebie, za co zebrał pochwały. W kolejnych latach wznosił już Puchar UEFA i zagrał swój pierwszy mecz w reprezentacji Włoch.

Duże emocje

W 2006 roku wraz z reprezentacją Włoch Gianluigi Buffon zdobył mistrzostwo świata. Emocje po wygranym finale były tak duże, że Buffon zemdlał w szatni. Lekarze reprezentacji musieli mu podłączyć kroplówkę z witaminami.

Buffon przez sześć lat grał w zespole Parmy

Buffon zakładał koszulkę Parmy przez sześć lat. W tym czasie stał się ulubieńcem kibiców. W 2001 roku, kiedy po bramkarza zgłosił się wielki klub z Turynu, Juventus, było wiadomo, że szykuje się transferowy rekord. Nikt jednak nie spodziewał się tego, że Juventus zapłaci za bramkarza ogromną kwotę 51 milionów euro.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Manuel Neuer (ur. 1986)

Niemiec Manuel Neuer to bramkarz nowej generacji, golkiper XXI wieku. Świetnie panuje nad piłką i dlatego z powodzeniem mógłby grać także na innych pozycjach, a nawet strzelać gole. Jest znany z tego, że wychodzi daleko z bramki. Kiedy drużyna Neuera atakuje, można go zobaczyć przy linii środkowej boiska. Policzono, że w finale mundialu w Brazylii na boisku przebiegł aż siedem kilometrów, a to znaczy, że tak naprawdę był nie tylko bramkarzem, lecz także dodatkowym obrońcą.

Dziś nikt nie wyobraża sobie Bayernu Monachium bez Neuera w bramce, ale jego początki w tym klubie nie były łatwe. Neuer zaczynał w Schalke 04 Gelsenkirchen. Kiedy poinformował, że zmienia klub i będzie występował w Bayernie Monachium, nie spodobało się to kibicom obu drużyn. Fani z Gelsenkirchen uznali go niemal za zdrajcę, a ci z Monachium stwierdzili, że nigdy go nie zaakceptują w barwach ukochanej drużyny. Dlatego przy każdym dojściu Neuera do piłki na Allianz Arenie rozlegały się gwizdy. Dziś należy do ulubieńców kibiców z Monachium.

Manuel Neuer

Manuel Neuer na mundialu w Brazylii w 2014 roku

Taniec i śpiew

Sprawność fizyczna przydaje się Neuerowi nie tylko między słupkami, lecz także na parkiecie. Pasją bramkarza reprezentacji Niemiec jest bowiem taniec. Neuer jest również utalentowany wokalnie. Wolne chwile spędza z przyjaciółmi, grając w *SingStar*, grę karaoke.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Obrońcy

Franz Beckenbauer był nie tylko świetnym piłkarzem, lecz także dobrym trenerem

Niemiecki Cesarz

Beckenbauer nosił przydomek Kaiser, czyli Cesarz. Nazwano go tak po towarzyskim meczu Bayernu Monachium w Wiedniu, kiedy został sfotografowany obok popiersia austriackiego cesarza Franciszka I.

Franz Beckenbauer (ur. 1945)

Ten niemiecki obrońca przez większość kariery był związany z Bayernem Monachium. Dla wielu kibiców i ekspertów Franz Beckenbauer był zawodnikiem doskonałym: świetnym w odbiorze piłki, dokładnym w rozegraniu i skutecznym w ataku. To połączenie spowodowało, że grał na pozycji, której stał się symbolem – libero. Choć Beckenbauer wychodził na boisko jako środkowy obrońca, to na murawie można go było zobaczyć wszędzie. Miał bardzo dobrą technikę i zmysł przewidywania wydarzeń, dlatego często grał w środku pola, wspierając pomocników. Po zakończeniu kariery piłkarskiej Beckenbauer został trenerem.

Franz Beckenbauer (w środku) w 1974 roku

Wybrane sukcesy

mistrzostwo świata, mistrzostwo Europy, mistrzostwo Niemiec (4), Puchar Niemiec (4), Puchar Europy (3), Puchar Zdobywców Pucharów, Puchar Interkontynentalny

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Philipp Lahm (ur. 1983)

Ten niemiecki obrońca jest znany z uniwersalności – może występować na każdej pozycji w obronie, a także jako defensywny pomocnik.

Lahm słynie ze znakomitej kondycji, która od lat pozwala mu biegać po boisku przez 90 minut na pełnych obrotach. Słabe mecze w jego wykonaniu można policzyć na palcach jednej ręki. Jest ulubieńcem kibiców z Allianz Areny. Fani Bayernu Monachium cenią jego waleczność, a trenerzy powtarzają, że jest pracowity i zawsze stawia drużynę na pierwszym miejscu.

Te wszystkie zalety sprawiły, że w 2010 roku został kapitanem reprezentacji Niemiec. Miał wtedy 26 lat i był najmłodszym kapitanem niemieckiej drużyny w historii. W 2014 roku Niemcy zdobyli na mundialu w Brazylii tytuł mistrza świata. Tuż po wygranej Lahm zdecydował o zakończeniu kariery w reprezentacji, ale nadal gra w Bayernie Monachium.

Fundacja Lahma

Philipp Lahm jest znany ze swojej działalności na rzecz innych. W 2007 roku złożył własną fundację, która pomaga najmłodszym, na przykład organizuje turnieje piłkarskie dla dzieci w Afryce.

Wybrane sukcesy

mistrzostwo świata, wicemistrzostwo Europy, mistrzostwo Niemiec, Puchar Niemiec

Philipp Lahm słynie ze świetnej kondycji

Najważniejsze cechy Philippa Lahma to waleczność, pracowitość i wszechstronność

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Roberto Carlos (ur. 1973)
Carlos to jeden z najsłynniejszych lewych obrońców w historii piłki nożnej. W swojej karierze Brazylijczyk występował między innymi w Interze Mediolan i Realu Madryt. Z drużyną Canarinhos (reprezentacją Brazylii) zdobył mistrzostwo (2002) i wicemistrzostwo świata (1998).
Znakami firmowymi Brazylijczyka były atomowe uderzenie oraz rajdy lewą stroną boiska. Oglądając mecz z Carlosem, kibice mieli pewność, że niczym pociąg ekspresowy pomknie lewą stroną, a sprint z piłką zakończy dośrodkowaniem albo bardzo mocnym strzałem do bramki.
Mimo upływu lat Carlosowi wciąż trudno się rozstać z boiskiem. Brazylijczyk został trenerem, ale nietypowym, bo grającym. To znaczy, że wciąż może się pojawić na boisku jako piłkarz, i co ciekawe, jako trener sam o tym decyduje.

Wybrane sukcesy
mistrzostwo świata, mistrzostwo Hiszpanii (5), mistrzostwo Brazylii (2), Superpuchar Hiszpanii (3), Puchar Brazylii (2), Liga Mistrzów (3), Superpuchar Europy

Gol z 40 metrów

Roberto Carlos swoją najsłynniejszą bramkę zdobył w meczu z Francją podczas turnieju towarzyskiego w 1997 roku. Strzelił wtedy gola z 40 metrów. Piłka kopnięta przez Brazylijczyka minęła o metr mur Francuzów, a gdy wydawało się, że poleci w trybuny, nagle skręciła i ocierając się o słupek, wpadła do bramki.

Roberto Carlos to gwiazda brazylijskiego futbolu

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Carles Puyol (ur. 1978)

Kariera Carlesa Puyola, który był obrońcą FC Barcelony oraz reprezentacji Hiszpanii, rozpoczęła się w małym hiszpańskim miasteczku Vielha, gdzie wypatrzyli go łowcy talentów z Barcelony.

Przez 10 lat był kapitanem drużyny FC Barcelona. Trenerzy stawiali go innym zawodnikom za wzór do naśladowania. Z roli kapitana piłkarz wywiązywał się nie tylko na boisku, lecz także poza nim. To właśnie Puyol pomagał młodym zawodnikom wejść do drużyny seniorów FC Barcelony i zadomowić się w niej.

Niestety, jego karierę pokrzyżowały liczne kontuzje. Hiszpańscy dziennikarze policzyli, że Puyol w swojej karierze blisko 40 razy musiał zrezygnować z gry z powodu urazów. Ostatecznie problemy ze zdrowiem były przyczyną zakończenia kariery przez Hiszpana.

Carles Puyol przez 10 lat był kapitanem FC Barcelony

Włosy piłkarza

Znakiem rozpoznawczym Carlesa Puyola była bujna fryzura. Trener FC Barcelony Luis van Gaal poprosił kiedyś piłkarza do swojego gabinetu i kazał wybrać się do fryzjera. Puyol się tym nie przejął i następnego dnia pojawił się na treningu z tą samą co zwykle fryzurą. Nie stracił miejsca w drużynie, ponieważ był jednym z najlepszych obrońców.

Wybrane sukcesy

mistrzostwo świata, mistrzostwo Europy, wicemistrzostwo olimpijskie, mistrzostwo Hiszpanii (7), Liga Mistrzów (3)

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Pomocnicy

Kazimierz Deyna (1947–1989)

Kazimierz Deyna to jeden z najwybitniejszych polskich piłkarzy. Potrafił strzelać piękne gole z rzutów wolnych i rzutów rożnych. Po jego strzałach piłka leciała łukiem przypominającym rogale. Dużo problemów sprawiały bramkarzom tak zwane kaczki, czyli strzały, po których kopnięta przez Deynę piłka zachowywała się jak kamień rzucony płasko w wodę i przy każdym odbiciu nabierała rozpędu.

Deyna był kapitanem reprezentacji Polski, która w 1974 roku zajęła trzecie miejsce na mistrzostwach świata w Republice Federalnej Niemiec. Wcześniej zdobył złoty medal na igrzyskach olimpijskich w Monachium w 1972 roku, strzelając w meczu finałowym z Węgrami dwie bramki.

Przez większość swojej kariery klubowej występował w Legii Warszawa. Deyna jest legendą stołecznego klubu – numer 10, z którym grał, został zastrzeżony. W muzeum Legii w Warszawie znajduje się Aleja Kazimierza Deyny, gdzie zebrano różne pamiątki z całej jego kariery, a przed stadionem klubu stoi pomnik zawodnika.

Mimo że zabiegały o niego najlepsze drużyny świata, takie jak Real Madryt, AS Monaco, Inter Mediolan, Bayern Monachium czy AC Milan, Deyna nie mógł wyjechać do zagranicznego klubu przed 30. rokiem życia ze względu na obowiązujące wtedy przepisy. W końcu został sprzedany do Manchesteru City. Karierę zakończył w amerykańskim klubie San Diego Sockers.

Wybrane sukcesy

trzecie miejsce na mistrzostwach świata, złoty i srebrny medal olimpijski, król strzelców turnieju olimpijskiego, mistrzostwo Polski (2), trzecie miejsce w plebiscycie „France Football" na Najlepszego Piłkarza Europy (1974)

Kazimierz Deyna

Piłkarz aktor

Kazimierz Deyna zagrał w filmie *Ucieczka do zwycięstwa*, w którym wystąpił obok Sylvestra Stallone, Michaela Caine'a, a także legend futbolu: Pelégo i Bobby'ego Moore'a.

Kazimierz Deyna (pierwszy po lewej) podczas meczu z Brazylią w 1974 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Po zakończeniu kariery zawodnika Johan Cruijff z sukcesami prowadził drużyny Ajaksu Amsterdam i FC Barcelony jako trener

Johan Cruijff (ur. 1947)

Cruijff to holenderski pomocnik, który w latach 70. XX wieku był jednym z najlepszych piłkarzy świata. Największe sukcesy odnosił w drużynach Ajaksu Amsterdam, FC Barcelony oraz reprezentacji Holandii. Na boisku wyróżniał się umiejętnością przewidywania zdarzeń, szybkością i elegancją. To właśnie od nazwiska holenderskiego piłkarza nazwano zagranie, które jest jednym z najbardziej popularnych w piłce nożnej. Zawodnik wykonujący „zwód Cruijffa" udaje, że chce kopnąć piłkę do przodu, a zamiast strzału zagarnia piłkę wewnętrzną stroną stopy w drugą stronę i biegnie z nią. Cruijff był urodzonym przywódcą. W każdej drużynie koledzy słuchali jego uwag – przez większość kariery był kapitanem zespołów, w których występował.

Z drużyną Ajaksu Amsterdam osiem razy świętował mistrzostwo Holandii i tyle samo razy zdobywał Puchar Holandii. Trzy razy wznosił Puchar Europy (obecna Liga Mistrzów). Klub ze stolicy Holandii docenił zawodnika i postanowił wycofać numer 14. Dziś już nikt nie może występować z tym numerem na koszulce Ajaksu. Cruijff był liderem reprezentacji Holandii, która w 1974 roku wywalczyła wicemistrzostwo świata na mundialu w Niemczech. Był bardzo ważnym zawodnikiem w drużynie Oranje (popularna nazwa reprezentacji Holandii). Co ciekawe, drużyna nigdy nie przegrała meczu, w którym strzelił choć jedną bramkę.

Boski Johan

Cruijff nosił przydomek Boski Johan, który nadali mu kibice uwielbiający jego grę.

Wybrane sukcesy:
mistrzostwo Holandii (9),
mistrzostwo Hiszpanii,
wicemistrzostwo świata,
najlepszy gracz mundialu (1974),
holenderski piłkarz roku (5),
najlepszy zawodnik ligi hiszpańskiej (2),
Złota Piłka „France Football" (1971, 1973, 1974)

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Diego Maradona w 1986 roku jako zwycięzca mistrzostw świata

Diego Maradona (ur. 1960)

Maradona to argentyński pomocnik i kapitan drużyny, która w 1986 roku wywalczyła mistrzostwo świata. Maradona słynął z szybkości i niesamowitej techniki. Niektórzy specjaliści stawiają go na równi z Brazylijczykiem Pelé jako piłkarzem wszech czasów. Największe klubowe sukcesy odnosił we włoskiej drużynie SSC Napoli. Dzięki Argentyńczykowi drużyna zdobyła pierwsze w swojej historii mistrzostwo Włoch oraz zwyciężyła w Pucharze UEFA. Argentyński gwiazdor kilka razy został ukarany zakazem gry w piłkę z powodu stosowania niedozwolonych środków dopingujących. Choć Maradona zakończył karierę wiele lat temu, wciąż jest najpopularniejszym i najbardziej kochanym sportowcem w Argentynie. Pochodzący również z tego kraju Leo Messi nie może się równać z Boskim Diego pod względem liczby fanów. Najwięksi kibice talentu Diego założyli nawet Kościół Maradony.

Jak zwodzi Maradona

Maradona jest uważany za twórcę zwodu, którego nazwa to „ruleta". Polega on na efektowym minięciu przeciwnika i jednoczesnym wykonaniu pełnego obrotu na piłce.

Wybrane sukcesy

mistrzostwo świata, mistrzostwo Argentyny, mistrzostwo Włoch (2), Puchar Hiszpanii, król strzelców ligi hiszpańskiej (3) i ligi włoskiej (1), Złota Piłka „France Football" (za zasługi w futbolu; 1995)

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Lothar Matthäus (ur. 1961)

Ten niemiecki pomocnik to jeden z najlepszych piłkarzy na świecie lat 80. i 90. XX wieku. Matthäus występował na boiskach przez ponad 20 lat, zdobywając w tym czasie przychylność trenerów, którzy cenili go za pracowitość. Był bardzo dobry zarówno w obronie, jak i w ataku. Potrafił odebrać piłkę rywalowi, a następnie ją rozegrać i strzelić gola. Przez większość kariery Matthäus był związany z Bayernem Monachium. Po zakończeniu kariery piłkarskiej Matthäus został trenerem.

Lothar Matthäus przez ponad 20 lat grał w piłkę nożną

Wybrane sukcesy

mistrzostwo świata, mistrzostwo Niemiec (7), mistrzostwo Włoch, Złota Piłka „France Football" (1990), Piłkarz Roku FIFA (1991)

Mistrzowski rekord

Lothar Matthäus wystąpił na pięciu mistrzostwach świata, podczas których zagrał w 25 spotkaniach – takim wynikiem nie może się pochwalić żaden inny piłkarz na świecie.

Luís Figo (ur. 1972)

Jest jednym z najsłynniejszych skrzydłowych w historii piłki nożnej. Kibice uwielbiali jego rajdy zarówno lewą, jak i prawą stroną boiska. Figo bez najmniejszych problemów mijał rywali i potrafił celnie podać piłkę do kolegi z drużyny. Przez pięć lat występował w FC Barcelonie, był też kapitanem tego zespołu. Kiedy w 2000 roku zmienił klub na Real Madryt, stał się dla kibiców z Barcelony wrogiem numer jeden. Podczas jednego z meczów FC Barcelony z Realem Madryt kibice przez cały czas obrażali Figo, kiedy ten był przy piłce. W czasie wykonywania rzutu rożnego przez Portugalczyka kibice wrzucili na boisko świńską głowę. Stała się ona symbolem niechęci do piłkarza, a po meczu zamiast trafić do śmietnika, została przekazana do jednego z muzeów.

Luís Figo przez pięć lat przewodził FC Barcelonie

Wybrane sukcesy

mistrzostwo Hiszpanii (4), mistrzostwo Włoch (4), Liga Mistrzów, Puchar Zdobywców Pucharów, Złota Piłka „France Football" (2000), Piłkarz Roku FIFA (2001)

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Zinédine Zidane wiele razy na boisku udowadniał swoją klasę

Zinédine Zidane (ur. 1972)

Już od najmłodszych lat Zidane imponował wyszkoleniem technicznym. Jako junior wyróżniał się świetnym panowaniem nad piłką, dostrzegał kolegów z drużyny na drugim końcu boiska i potrafił dokładnie podać im piłkę. W grze Francuza widać było olbrzymią swobodę i pewność siebie, a przy tym gracje. Dużym atutem była pomysłowość Zidane'a. Przeciwnicy bardzo często nie wiedzieli, gdzie poda piłkę, ponieważ potrafił ich zmylić jednym przyjęciem czy zagraniem. Choć poza boiskiem Zidane był spokojny i małomówny, to podczas meczów bardzo często nie potrafił hamować złości. Wyprowadzony z równowagi, potrafił nawet uderzyć przeciwników. Ta wada była jego przekleństwem do końca kariery. Zidane wystąpił w reprezentacji Francji 108 razy. Z drużyną zdobył mistrzostwo świata w 1998 roku oraz mistrzostwo Europy w 2000 roku. Podczas mundialu w 1998 roku stał się bohaterem finału, w którym Francuzi pokonali Brazylię 3:0, a Zidane strzelił dwa gole.

Zidane podczas finału mistrzostw świata w 2006 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Ostatni mecz

Zidane zagrał również w finale mistrzostw świata w Niemczech w 2006 roku. Choć na początku spotkania Zidane strzelił gola z rzutu karnego, to w dogrywce meczu dał o sobie znać jego porywczy temperament. Zidane dał się sprowokować włoskiemu obrońcy Marco Materazziemu i uderzył go głową. Sędzia natychmiast pokazał kapitanowi reprezentacji Francji czerwoną kartkę. Mecz wygrali Włosi po rzutach karnych. Zdaniem wielu ekspertów sportowych czerwona kartka dla Zidane'a zadecydowała o losie spotkania. Ten mecz był ostatnim w karierze Francuza.

Wybrane sukcesy
mistrzostwo świata, mistrzostwo Europy, mistrzostwo Włoch (2), mistrzostwo Hiszpanii, Liga Mistrzów, Złota Piłka „France Football" (1998), Piłkarz Roku FIFA (1998, 2000, 2003)

Zinédine Zizou

Zinédine Zidane podczas piłkarskiej kariery nosił przydomek Zizou.

Zinédine Zidane ponad sto razy zagrał w reprezentacji Francji

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Ronaldinho zachwyca na boisku świetną techniką

Ronaldinho (ur. 1980)

Ronaldinho, a właściwie Ronaldo de Assis Moreira, spędził dzieciństwo w najbiedniejszej dzielnicy brazylijskiego miasta Porto Alegre. Piłka nożna była dla niego sposobem na spędzanie wolnego czasu z dala od biedy i przemocy. Swoją karierę rozpoczynał od piłki halowej. Podczas treningów zdobył umiejętności, które wykorzystywał później na boiskach całego świata: fenomenalną technikę oraz umiejętność radzenia sobie na małej przestrzeni. Brazylijczyk wręcz kochał mijać z piłką przeciwników. Mając do wyboru podanie albo zwód, zazwyczaj wybierał to drugie rozwiązanie – bardzo często skutecznie, ośmieszając przy tym przeciwnika.

Ronaldinho, występujący na pozycji pomocnika bądź napastnika, to mistrz świata z 2002 roku, dwukrotny mistrz Ameryki Południowej oraz zwycięzca Ligi Mistrzów (2006). W swojej karierze występował między innymi w Paris Saint-Germain, FC Barcelonie, AC Milanie. Został dwukrotnie uznany za Piłkarza Roku przez FIFA (2004, 2005), a magazyn „France Football" w 2005 roku nagrodził go Złotą Piłką.

Pies Bombom

Bajeczna technika Ronaldinha to nie tylko wynik talentu, lecz także ćwiczeń z nietypowym rywalem. Brazylijczyk na podwórku tak kiwał kolegów, że ci nie chcieli z nim grać. Z pomocą przyszedł Bombom – pies Ronaldinha. Brazylijczyk godzinami grał ze swoim czworonożnym przyjacielem i musiał się bardzo starać, żeby pies nie odebrał mu piłki, ponieważ Bombom natychmiast ją przegryzał.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Andrea Pirlo (ur. 1979)

Ten włoski pomocnik zdobył w 2006 roku mistrzostwo świata z reprezentacją swojego kraju. Sześć razy wywalczył mistrzostwo Włoch (w barwach AC Milanu i Juventusu) i dwa razy zwyciężył w Lidze Mistrzów. Na początku kariery występował na pozycji ofensywnego pomocnika, a później trenerzy zdecydowali się ustawić go bliżej obrony. Pirlo zaczął występować jako *regista*, co po włosku oznacza „organizator". W swoich zespołach pełnił funkcję cofniętego rozgrywającego, był zawodnikiem odpowiedzialnym za konstruowanie akcji tuż przed obroną, zanim piłka trafi do pomocników. Znakiem rozpoznawczym włoskiego piłkarza, oprócz rozgrywania, są rzuty wolne.

Andrea Pirlo to sześciokrotny mistrz Włoch

Pirlo i playstation

Andrea Pirlo uwielbia grać na playstation, a najczęściej wybieraną przez niego drużyną jest Barcelona.

Wszechstronność to znak rozpoznawczy Andrésa Iniesty

Andrés Iniesta (ur. 1984)

Atutem tego hiszpańskiego pomocnika jest wszechstronność. Iniesta może występować na każdej pozycji w pomocy – jako rozgrywający, defensywny pomocnik lub skrzydłowy. Ale najlepiej czuje się jednak jako ofensywny pomocnik. Trenerzy chwalą Hiszpana za to, że jak nikt inny potrafi przewidzieć wydarzenia na boisku. Iniesta zawsze jest w stanie zauważyć lepiej ustawionego kolegę na boisku i podać mu piłkę.

Skromny piłkarz

Andrés Iniesta to bardzo skromna osoba, która nie zachowuje się jak gwiazda, nie wyróżnia się ubiorem, nie pokazuje, że ma dużo pieniędzy. Pewnego razu w restauracji pomylono go z kelnerem. Gwiazdor piłki nożnej zupełnie się tym nie przejął, tylko grzecznie obsłużył gości i podał zamówienie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Napastnicy

Pelé jest przez wielu uznawany za najlepszego piłkarza w historii

Pelé (ur. 1940)
Edson Arantes do Nascimento, znany jako Pelé, jest jedynym piłkarzem, który trzykrotnie triumfował w mistrzostwach świata. Wspólnie z Diego Maradoną został uznany za Piłkarza Stulecia FIFA. Jak podają niektóre źródła – w swojej karierze strzelił ponad tysiąc goli.
W wieku 15 lat Pelé trafił do drużyny Santosu FC, gdzie szybko stał się gwiazdą. Pierwszego gola w profesjonalnych rozgrywkach zdobył jeszcze przed 16. urodzinami. Świat poznał Pelégo w 1958 roku podczas MŚ w Szwecji, kiedy to 17-latek w półfinale ustrzelił hat tricka w wygranym meczu przeciwko Francji, a w finale dołożył jeszcze dwa trafienia w triumfie 5:2 nad gospodarzami. W 1962 roku Brazylia znów zwyciężyła w MŚ, choć udział Pelégo nie był aż tak istotny. Przeciwnicy w każdym meczu brutalnie go atakowali i gwiazdor Brazylii nie grał w ostatnich rundach z powodu kontuzji. W kolejnych latach sława Pelégo rosła – w dużej mierze za sprawą towarzyskich meczów Santosu, które były organizowane niemal w każdym zakątku globu. W 1970 roku Pelé po raz trzeci triumfował z Brazylią na mundialu. Prawie 30-letni gwiazdor strzelił podczas turnieju cztery gole, z czego jednego w wygranym 4:1 finale z Włochami. W 1974 roku zakończył karierę, ale po roku wznowił ją i grał w amerykańskim klubie New York Cosmos.

Pelé dla pokoju

Pelé był tak popularny, że pod koniec lat 60. XX wieku dwie strony walczące ze sobą w wojnie domowej w Nigerii zgodziły się na 48 godzin wstrzymać walki tylko po to, by zobaczyć Pelégo w akcji.

Wybrane sukcesy

mistrzostwo świata (3), mistrzostwo Brazylii (10), Puchar Interkontynentalny (2), Copa Libertadores (2), piłkarz wszech czasów w plebiscycie FIFA

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Marco van Basten (ur. 1964)

Ten holenderski napastnik występował między innymi w drużynach Ajaksu Amsterdam i AC Milanu. Na boisku wyróżniał się nie tylko wzrostem (188 centymetrów), lecz także doskonałym instynktem strzeleckim. Holender potrafił doskonale znaleźć się w polu karnym przeciwnika i strzelił wiele efektownych bramek. Jeden z jego najpiękniejszych goli to ten strzelony ZSRR w finale mistrzostw Europy w 1988 roku, kiedy to uderzył piłkę w powietrzu pod ostrym kątem. Do dziś jest to jedna z najładniejszych bramek zdobytych podczas mistrzostw Europy.

Marco van Basten to jeden z najskuteczniejszych napastników lat 90. XX wieku

Marco van Basten to zdobywca Złotej Piłki „France Football" w 1988 roku

Wybrane sukcesy

mistrzostwo Holandii (3), mistrzostwo Włoch (3), mistrzostwo Europy, Puchar Europy (2), Puchar Zdobywców Pucharów, Złota Piłka „France Football" (1988, 1989, 1992), Najlepszy Piłkarz FIFA (1992)

Koniec kariery

Marco van Basten swoją grą sprawiał wiele problemów rywalom na boisku. Obrońcy przeciwnych drużyn bardzo często brutalnie go faulowali. I właśnie z powodu kontuzji van Basten był zmuszony przedwcześnie zakończyć karierę. Ostatni mecz zawodowy rozegrał w wieku 29 lat.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Roberto Baggio (ur. 1967)

Znakiem rozpoznawczym tego włoskiego piłkarza była świetna technika. Baggio stawał się na boisku prawdziwym artystą, który swoimi zagraniami czarował kibiców na całym świecie. Doskonale przewidywał grę, nie tylko strzelał gole, lecz także wypracowywał je dla kolegów. Baggio nie był typowym napastnikiem – często zbiegał z piłką do skrzydła lub rozgrywał. Z zespołem Włoch wywalczył trzecie miejsce na mundialu we Włoszech (1990) oraz wicemistrzostwo w Stanach Zjednoczonych (1994). Podczas turnieju w USA Baggio był najlepszym zawodnikiem we włoskiej drużynie, jednak w finale z Brazylią nie strzelił karnego, za co spotkała go we Włoszech ostra krytyka.

Wybrane sukcesy

wicemistrzostwo świata, mistrzostwo Włoch (2), Puchar Włoch, Puchar UEFA, Złota Piłka „France Football" (1993), najlepszy piłkarz FIFA (1993)

Roberto Baggio w latach 90. XX wieku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Romário (ur. 1966)

Pełne nazwisko tego brazylijskiego napastnika to Romário da Souza Faria. Występował między innymi w PSV Eindhoven i FC Barcelonie. Był niezwykle groźny w polu karnym. Obrońcy, którzy go kryli, twierdzili, że to „piłka szukała Romário, a nie on jej". Romário był bardzo pewny swoich umiejętności oraz ogromnego talentu, dlatego uważał, że wolno mu więcej niż innym. Niewiele pracował na treningach, zdarzały się mecze, podczas których większość czasu stał na boisku, ale kiedy już zdecydował się biec i oddać strzał, najczęściej zdobywał gola.

Wybrane sukcesy

mistrzostwo świata, mistrzostwo Holandii (3), mistrzostwo Hiszpanii, mistrzostwo Brazylii, Copa América (2), Puchar Holandii (2), Piłkarz Roku FIFA (1994)

Gole Romário

Romário wystąpił w 70 meczach reprezentacji Brazylii, dla której zdobył w sumie 55 goli. On sam twierdzi, że w całej swojej karierze strzelił ponad tysiąc bramek.

Romário po zakończeniu kariery sportowej został politykiem

Ronaldo (ur. 1976)

Ronaldo Luís Nazário de Lima, do którego przylgnął przydomek Fenomen, to najbardziej wszechstronny napastnik w historii futbolu. Gra Brazylijczyka łączyła w sobie siłę Cristiano Ronaldo oraz szybkość, technikę i spryt Leo Messiego. Jego mocną stroną były też strzały z dystansu. Dla Ronaldo nie miało znaczenia, czy piłkę uderzał lewą, czy prawą nogą – oba zagrania wychodziły mu znakomicie. Występował w takich zespołach, jak: Cruzeiro, PSV Eindhoven, FC Barcelona, Inter Mediolan, Real Madryt, AC Milan, Corinthians. Wystąpił w 518 meczach, w których strzelił 352 gole.

Wybrane sukcesy

mistrzostwo świata (2), mistrzostwo Hiszpanii (2), Copa América (2), Puchar Zdobywców Pucharów, król strzelców mistrzostw świata (2002), najlepszy piłkarz mistrzostw świata (1998), Złota Piłka „France Football" (1997, 2002), Piłkarz Roku FIFA (1996, 1997, 2002)

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Real Madryt zapłacił za Ronaldo ponad 90 milionów dolarów

Cristiano Ronaldo (ur. 1985)

Cristiano Ronaldo to portugalski napastnik znany z występów w Realu Madryt i Manchesterze United. Ronaldo urodził się na Maderze, portugalskiej wyspie. Rodzice zauważyli jego talent i wysłali go do szkółki piłkarskiej Sportingu Lizbona, gdzie szybko stał się gwiazdą. Kibice uwielbiali go za sprytne omijanie rywali oraz grę pełną technicznych sztuczek. Cristiano już od najmłodszych lat nie bał się pojedynków jeden na jeden. Taki sposób gry Portugalczyka spodobał się trenerom Manchesteru United i tak stał się częścią jednego z najlepszych angielskich zespołów.

Piłkarz w formie

Choć Cristiano Ronaldo uwielbia taniec i zabawę, słynie z tego, że prowadzi bardzo zdrowy tryb życia: nie pali papierosów, nie pije alkoholu i zdrowo się odżywia. Dużą wagę przywiązuje do utrzymywania formy – ponoć może zrobić aż trzy tysiące brzuszków dziennie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Zdolnego piłkarza nie mógł przegapić klub Real Madryt, którego działacze za wszelką cenę postanowili sprowadzić Portugalczyka do siebie. Cristiano Ronaldo zmienił drużynę w 2009 roku za niebagatelną kwotę 93,6 miliona dolarów.

Ronaldo uwielbia trenować. Zawodnicy, którzy grali z nim w jednej drużynie, zaświadczają, że nie tylko jako pierwszy zaczyna trening, lecz także kończy go ostatni. Ciężka praca zaowocowała licznymi nagrodami i trofeami. Portugalczyk trzykrotnie zdobył z Manchesterem United mistrzostwo Anglii oraz zwyciężył w Lidze Mistrzów. Z zespołem Realu Madryt triumfował w rozgrywkach Ligi Hiszpańskiej oraz Lidze Mistrzów. Z reprezentacją Portugalii wywalczył srebrny medal mistrzostw Europy (2004) oraz brązowy mistrzostw świata (2012).

Przede wszystkim rodzina

Cristiano Ronaldo jest bardzo rodzinny. Każdą wolną chwilę spędza ze swoim synem Cristiano Ronaldo Juniorem, który urodził się w 2010 roku. Gdy chłopiec miał dwa lata, po zdobytych golach Ronaldo podbiegał do kamery i robił zabawne miny, które maluch mógł zobaczyć w telewizji.

Cristiano Ronaldo jest uznawany za jednego z najlepszych piłkarzy

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Leo Messi ma na swoim koncie wiele rekordów

Lionel (Leo) Messi (ur. 1987)

Leo Messi to piłkarz FC Barcelony i reprezentacji Argentyny. Mimo niskiego wzrostu – mierzy niecałe 170 centymetrów – jest przekleństwem obrońców. Wyróżniają go szybkość, bajeczna technika i umiejętność przewidywania wydarzeń na boisku. Messi jest nie tylko skuteczny pod bramką przeciwników, lecz potrafi także perfekcyjnie rozegrać piłkę i asystować przy golach swoich kolegów z drużyny. Argentyńczyk ustanowił wiele rekordów, które pewnie przez długi czas nie zostaną pobite.

W marcu 2012 roku Leo Messi, w wieku 24 lat, został najlepszym strzelcem w historii Barcelony. To niezwykłe osiągnięcie, tym bardziej że klub został założony w 1899 roku i ponad 20 razy zdobywał mistrzostwo Hiszpanii. W sezonie 2011/2012 zdobył 73 gole we wszystkich rozgrywkach, najwięcej w historii piłki nożnej. W lidze hiszpańskiej strzelił 50 bramek i ustanowił rekord tych rozgrywek. W całym roku kalendarzowym 2012 zdobył 91 goli, co również jest rekordem, który będzie bardzo trudno pobić.

Przygodę z piłką nożną Messi zaczynał w argentyńskim klubie Newell's Old Boys Rosario. Kiedy miał 11 lat, jego kariera stanęła pod znakiem zapytania. Lekarze stwierdzili, że Messi nie rośnie tak szybko jak jego rówieśnicy. Argentyńczyka poddano specjalnemu leczeniu, które trwało trzy lata. Za wszystko zapłacili działacze FC Barcelony, którzy już wtedy byli przekonani, że Messi zostanie wybitnym piłkarzem. Jak widać, ani trochę się nie pomylili.

Pierwsza umowa

Pierwszy kontrakt Leo Messiego z FC Barceloną został spisany na... serwetce w restauracji. Działaczom hiszpańskigo klubu bardzo zależało, by Argentyńczyk występował w ich drużynie, i bali się, że ktoś może podkupić im utalentowanego zawodnika.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Dla wielu osób Leo Messi to najlepszy piłkarz w historii

Cenne nogi

Messi jest niezwykle cenny dla swojej klubowej drużyny. Działacze FC Barcelony postanowili ubezpieczyć obie nogi Argentyńczyka w przypadku poważnej kontuzji na ogromną kwotę pół miliarda euro!

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Robert Lewandowski (ur. 1988)

Robert Lewandowski jako junior był zawodnikiem Legii Warszawa. Trenerzy klubu uznali jednak, że nie jest wystarczająco dobry, aby grać w drużynie, i nie podpisali z nim kontraktu. Piłkarz trafił do Znicza Pruszków, gdzie odbudował formę i został królem strzelców I ligi, zdobywszy 21 goli. Dzięki dobrej grze podpisał kontrakt z Lechem Poznań i tu zaprezentował swój talent.

Wtedy Lewandowskiego zauważyli działacze niemieckiego klubu Borussia Dortmund, do którego trafił w 2010 roku. Na początku pobytu w Niemczech był graczem rezerwowym, ale dzięki ciężkiej pracy i szybkiej nauce języka niemieckiego stał się gwiazdą dortmundzkiego zespołu.

Polak przeszedł do historii po zdobyciu czterech goli w meczu Ligi Mistrzów przeciwko Realowi Madryt. Dzięki świetnemu występowi Lewandowskiego Borussia wyeliminowała utytułowanych rywali, a jego nazwisko stało się znane na całym świecie – polskiego napastnika chcieli mieć w swoich zespołach trenerzy największych klubów. Piłkarz zdecydował, że odejdzie z Borussii, ale przez ostatni rok kontraktu grał z ogromnym zaangażowaniem i nie zawiódł kibiców. W sezonie 2013/2014 strzelił 18 goli i został królem strzelców Bundesligi.

Robert Lewandowski podczas Euro 2012

Najlepszy sportowiec

Robert Lewandowski został wybrany Sportowcem Roku 2015 w plebiscycie „Przeglądu Sportowego". Polaka doceniono również za granicą. Zawodnik Bayernu Monachium był czwarty w plebiscycie „Złota Piłka" na najlepszego piłkarza świata.

Robert Lewandowski jest kapitanem polskiej reprezentacji

W 2014 roku Robert Lewandowski stał się częścią drużyny Bayernu Monachium i szybko został jej niekwestionowaną gwiazdą. W historii zapisał się mecz przeciwko VFL Wolfsburg, kiedy to Polak w ciągu zaledwie dziewięciu minut strzelił pięć bramek.

Lewandowski to również gwiazda reprezentacji Polski. W eliminacjach do Euro 2016 zdobył 13 bramek i został królem strzelców tych rozgrywek. W wieku 27 lat awansował na piąte miejsce w historii najskuteczniejszych zawodników reprezentacji Polski.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Robert Lewandowski to duma polskiej piłki nożnej

Sportowcy wokół piłkarza

Roberta Lewandowskiego otaczają sportowcy. Jego żona Anna to wielokrotna mistrzyni świata w karate, mama grała w siatkówkę, a tata trenował judo. Kiedy piłkarz strzeli gola i patrzy w niebo, wiadomo, że gol ten dedykuje zmarłemu tacie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 540[illegible]39

SUPERDRUŻYNY

Kluby

Real Madryt

Początki Realu Madryt wiążą się z Wyspami Brytyjskimi, bo właśnie tu piłką nożną zainteresowała się grupa hiszpańskich studentów, która po ukończeniu studiów i powrocie do ojczyzny założyła klub sportowy. Tak w 1902 roku powstał Madrid Foot Ball Club, którego pierwszym prezesem został Katalończyk Juan Padrós Rubio. Drużyna z Madrytu zyskała przydomek Los Blancos, czyli Biali, co wiązało się z białymi strojami piłkarzy. W 1929 klub zmienił nazwę na Madrid Club de Fútbol i otrzymał tytuł Real, czyli Królewski.

Real Madryt to klub oparty na gwiazdach – zespół tworzyli i tworzą najlepsi i najdrożsi piłkarze na świecie, w tym Roberto Carlos, Luis Figo, Iker Casillas, Cristiano Ronaldo. Największym rywalem Królewskich w lidze hiszpańskiej jest FC Barcelona. Mecze obu drużyn są nazywane w Hiszpanii El Classico (Klasyk) i należą do najchętniej oglądanych spotkań piłkarskich na świecie. Swoje mecze Real Madryt rozgrywa na Estadio Santiago Bernabéu.

Mecz Realu Madryt i FC Barcelony w 2011 roku na Camp Nou

Jerzy Dudek przez kilka lat bronił bramki Realu Madryt

Herb Realu Madryt

Polak wśród Królewskich

W Realu Madryt występował jeden Polak – Jerzy Dudek, który strzegł bramki Królewskich w latach 2007–2011. Polak był zmiennikiem Ikera Casillasa.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

FC Barcelona ma na koncie wiele zwycięstw

FC Barcelona

FC Barcelona, potocznie nazywana Barçą, została założona w 1899 roku przez grupę Szwajcarów, Anglików i Hiszpanów. Klub ma być dumą hiszpańskiego regionu Katalonia, a gra piłkarzy ma przynosić radość wszystkim kibicom drużyny. Dla FC Barcelony ważne jest zwycięstwo, ale też styl, w jakim gra i wygrywa się mecze – drużyna ma atakować, pięknie grać i triumfować.

Piłkarze FC Barcelony rozgrywają swoje mecze na stadionie Camp Nou, ubrani w klubowe barwy – bordo i granat. Przed każdym meczem na Camp Nou można usłyszeć płynący z głośników hymn *Cant del Barça*, czyli *Pieśń Barçy*. W jego wykonanie włączają się również kibice, którzy w ten sposób okazują swoje oddanie drużynie.

Rzesza kibiców

FC Barcelona to jedna z najpopularniejszych drużyn piłkarskich na świecie. Wśród licznych fanów katalońskiego zespołu są koszykarz Kobe Bryant oraz raper Snoop Dogg. FC Barcelona jest także ogromnie popularna na Facebooku – w styczniu 2016 roku śledziło ją blisko 90 milionów osób.

Kolory i symbole FC Barcelony są łatwo rozpoznawane przez piłkarskich kibiców

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

FC Bayern Monachium

Bayern Monachium, który jest najbardziej utytułowanym niemieckim klubem, został założony w 1900 roku. Czasy największych sukcesów drużyny przypadły na połowę lat 70. XX wieku, kiedy zespół z Franzem Beckenbauerem jako kapitanem trzy razy z rzędu wygrywał Puchar Europy (1974–1976). W Bayernie Monachium zawsze występowały największe gwiazdy niemieckiej i światowej piłki. Wyróżniający się w Bundeslidze zawodnicy bardzo często trafiają do Bayernu, a jednym z takich piłkarzy jest polski napastnik Robert Lewandowski, który po świetnych występach w Borussii Dortmund trafił właśnie do klubu z Monachium.

Symbol Bayernu Monachium

Zastrzeżona 12

W drużynie Bayernu Monachium nie zobaczymy na boisku piłkarza z numerem 12, który został zastrzeżony przez władze. To gest w kierunku kibiców zespołu z Bawarii – ma symbolizować, że to właśnie oni są 12. zawodnikiem zespołu.

FC Hollywood

Od liczby piłkarskich gwiazd występujących w Bayernie Monachium klub ten jest nazywany FC Hollywood. Hollywood to dzielnica Los Angeles słynąca z produkcji filmów, w których grają gwiazdy światowego kina.

Robert Lewandowski to zawodnik Bayernu Monachium

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Zespół Borussi Dortmund w 2013 roku. W środku stoją Robert Lewandowski i Łukasz Piszczek, niżej Jakub Błaszczykowski (drugi od prawej)

Borussia Dortmund

Niemiecki klub Borussia Dortmund istnieje od 1909 roku. Początkowo piłkarze nosili niebiesko-białe stroje, jednak cztery lata po założeniu klubu, w 1913 roku, zmieniono barwy na czarno-żółte. W ten sposób drużyna z Dortmundu chciała jak najbardziej odróżnić się od swojego największego rywala – Schalke 04 Gelsenkirchen.

Borussia Dortmund to zespół, o którego sile bardzo często decydowali Polacy bądź zawodnicy mający polskie korzenie. W latach 2005–2007 w niemieckim zespole występował Euzebiusz Smolarek, jednak najbardziej znani z występów w Borussi są: Jakub Błaszczykowski, Łukasz Piszczek i Robert Lewandowski, którzy tworzyli tak zwane trio z Dortmundu. Polscy zawodnicy wywalczyli z Borussią Dortmund dwa mistrzostwa Niemiec oraz zagrali w Lidze Mistrzów.

Gole z Polski

Robert Lewandowski zajmuje 10 miejsce wśród najlepszych strzelców Borussii Dortmund. Polak w 187 meczach strzelił 103 gole.

Logo Borussi Dortmund

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Stadion Anfield, na którym mecze rozgrywa FC Liverpool

Liverpool Football Club

Największe sukcesy założonego w 1892 roku klubu Liverpool FC przypadają na lata 70. i 80. XX wieku, kiedy to do triumfów poprowadzili zespół dwaj legendarni trenerzy – Bill Shankly i Bob Paisley. Angielska drużyna niejednokrotnie zdobywała między innymi Puchar Europy, Puchar UEFA i mistrzostwo Anglii. Piłkarzy z Liverpoolu nazywa się The Reds – Czerwoni, co ma związek z czerwonym kolorem piłkarskich strojów. Przed każdym spotkaniem na stadionie Anfield rozbrzmiewa pieśń *You'll never walk alone* (*Nigdy nie będziesz szedł sam*). To jeden z symboli drużyny, podobnie jak herb, na którym widnieją znaki odnoszące się do historii klubu, w tym Livebird, mityczny stwór (połączenie kormorana i orła), który jest znakiem rozpoznawczym miasta Liverpool.

Szatnia Liverpoolu FC na stadionie Anfield, 2009 rok

Jak Beatlesi

Zespół Czerwonych jest wizytówką angielskiego miasta Liverpool na równi ze słynnym zespołem muzycznym The Beatles.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Zespół Manchesteru United w 2015 roku

Numer 7

W Manchesterze United największe gwiazdy występują w koszulce z numerem 7. Z tym numerem grali George Best, Eric Cantona, David Beckham oraz Cristiano Ronaldo.

Logo Manchesteru United

Manchester United

Ten najbardziej utytułowany angielski klub powstał w 1878 roku pod nazwą Newton Heath Lancashire & Yorkshire Railway. Dopiero na początku XX wieku zmieniono nazwę na Manchester United. Swoje największe sukcesy zespół odnosił w okresie, kiedy trenerem drużyny był Szkot Alex Ferguson, który prowadził drużynę przez 24 lata. W tym czasie Czerwone Diabły 13 razy wywalczyły mistrzostwo Anglii i dwa razy wygrały Ligę Mistrzów. Manchester United rozgrywa swoje mecze na stadionie Old Trafford. Stroje zespołu są w kolorach czerwono-biało-czarnych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Juventus Football Club

Symbol Juventusu Turyn

Juventus to klub z włoskiego miasta Turyn, założony w 1897 roku przez grupę licealistów. Stąd też wzięła się nazwa drużyny – po łacinie *iuventus* oznacza „młodość". Piłkarze grający w tym utytułowanym włoskim zespole noszą koszulki w biało-czarne pasy, dzięki którym zyskali przydomek Bianconeri, czyli Biało-Czarni. W 2006 roku Juventus został zdegradowany do niższej ligi – z Serie A do Serie B (I liga włoska), jednak drużynie udało się odrodzić. Biało-Czarni wrócili do Serie A i w 2012 roku ponownie zostali mistrzami Włoch.

Biało-Czarny Polak

Jedną z piłkarskich gwiazd Juventusu Turyn był polski piłkarz Zbigniew Boniek, który we Włoszech został nazwany *Bello Di Notte*, co można przetłumaczyć jako „Piękność Nocy". Przydomek wymyślił Bońkowi prezes klubu, który chciał pochwalić Polaka za jego występy przy sztucznym świetle. Gdy mecze były rozgrywane wieczorem, a na stadionach zapalały się jupitery, piłkarska gwiazda Bońka świeciła najjaśniej.

Zespół Juventusu Turyn w 2015 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Zespół AC Milanu w 2015 roku

AC Milan

Wielokrotny mistrz Włoch AC Milan został założony w 1899 roku przez sześciu Brytyjczyków. Pamiętając o swoich korzeniach, zespół zachował angielską nazwę miasta – Milan to z języka angielskiego Mediolan. Drużyna występuje w koszulkach w czerwono-czarne pasy i dlatego mediolańscy piłkarze są nazywani Rossoneri – Czerwono-Czarni. Największe sukcesy na europejskiej arenie AC Milan odnosił w latach 80. i 90. XX wieku, a stali za nimi trzej *stranieri* (tak po włosku nazywa się obcokrajowców grających w Serie A) z Holandii: Ruud Gullit, Marco van Basten i Frank Rijkaard. Największym rywalem AC Milanu jest Inter Mediolan – rozgrywki (derby) pomiędzy tymi dwoma zespołami stawiają każdego sezonu na nogi nie tylko kibiców, lecz także całe miasto.

Drużyna AC Milanu zawsze może liczyć na swoich kibiców

Nowoczesny zespół

Piłkarze AC Milanu trenują w jednym z najnowocześniejszych ośrodków treningowych na świecie – Milanello. Sztab szkoleniowy ma też do dyspozycji MilanLab, czyli laboratorium, w którym lekarze za pomocą specjalnego systemu komputerowego szczegółowo badają ciało i psychikę piłkarzy, analizują przebyte kontuzje oraz informują, co trzeba jeść i jak trenować, by zmniejszyć ryzyko urazów i spadków formy. Każdy piłkarz ma elektroniczny klucz, który zawiera szczegółowe dane o jego organizmie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Arkadiusz Milik (granatowa koszulka) należy do drużyny Ajaksu Amsterdam

Ajax Amsterdam

Nazwa tego holenderskiego klubu, powołanego w 1900 roku, pochodzi od imienia jednego z greckich wojowników walczących podczas wojny trojańskiej – Ajaksa, którego wizerunek znalazł się w herbie drużyny z Amsterdamu.

Od lat 70. XX wieku Ajax Amsterdam pozostaje najbardziej utytułowaną drużyną w Holandii. Ten sukces to w dużej mierze zasługa trenera Rinusa Michelsa, który upowszechnił system gry zwany „futbolem totalnym".

O sile Ajaksu Amsterdam przez wiele lat decydowali wychowankowie – cały piłkarski świat zazdrościł Holendrom szkółki piłkarskiej, w której wychowały się setki gwiazd piłki nożnej, w tym między innymi: Johan Cruijff, Edwin van der Sar, Dennis Bergkamp i Marco van Basten. Dzisiejsza szkółka piłkarska Ajaksu dysponuje sześcioma pełnowymiarowymi boiskami oraz trzema mniejszymi dla najmłodszych uczniów akademii. W szkółce oprócz trenerów pracują lekarze, nauczyciele, dietetycy, pracownicy zajmujący się utrzymaniem muraw oraz kierowcy autobusów.

W Ajaksie Amsterdam występuje polski napastnik Arkadiusz Milik, a wcześniej koszulkę holenderskiego klubu zakładał Andrzej Rudy.

Ajax Amsterdam w 2015 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

FC Porto

Zespół z portugalskiego Porto został założony w 1893 roku przez handlarza winem, który zainteresował się piłką nożną podczas swoich wyjazdów do Anglii. Grający w biało-niebieskich strojach piłkarze mają na swoim koncie wiele sukcesów, między innymi wielokrotnie zdobywali mistrzostwo Portugalii oraz dwukrotnie wygrywali Puchar Europy/Ligę Mistrzów.

W drużynie grało wielu Polaków, w tym Grzegorz Mielcarski, Andrzej Woźniak, Przemysław Kaźmierczak i Paweł Kieszek. Jednak najsłynniejszym Polakiem w portugalskim zespole był bramkarz Józef Młynarczyk, którego interwencje na boisku są wciąż pamiętane przez kibiców klubu.

Smok jest symbolem klubu FC Porto

Stadion Smoków

Smoczy klub

Kibice nadali klubowi FC Porto przydomek Smoki, od którego pochodzi nazwa stadionu Estádio do Dragão – Stadion Smoków. Smok znajduje się również w herbie klubu.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Legia Warszawa

Założony w 1916 roku klub ma na swoim koncie między innymi półfinał Pucharu Europy i Pucharu Zdobywców Pucharów. Jest jedną z dwóch polskich drużyn, którym udało się awansować do fazy grupowej Ligi Mistrzów, a w sezonie 1995/1996 dotarła do ćwierćfinału tych rozgrywek. Zespół z Warszawy jako jedyny w Polsce nie spadł po drugiej wojnie światowej z ekstraklasy.

Sen o Warszawie

Każdy mecz, którego gospodarzem jest Legia Warszawa, poprzedza piosenka *Sen o Warszawie* Czesława Niemena. Utwór ten jest uznawany za nieoficjalny hymn klubu.

Wojskowi piłkarze

Legia Warszawa przez wiele lat była klubem wojskowym, dlatego kibice mówią o stołecznych piłkarzach Wojskowi.

Drużyna Legii w 1916 roku

Legendą warszawskiego klubu jest Kazimierz Deyna, którego pomnik stoi niedaleko stadionu Legii. Klub może się pochwalić również innymi świetnymi nazwiskami, jak Artur Boruc czy Łukasz Fabiański. Najlepszym strzelcem w historii drużyny jest Lucjan Brychczy, który w barwach Legii występował blisko 18 lat.

Stadion Legii

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Piłkarze Wisły Kraków podczas spotkania z Ruchem Chorzów w 2015 roku

Wisła Kraków

Gdy na stadionie rozbrzmiewają słowa *Jak długo na Wawelu*, wiadomo, że na boisku pojawi się drużyna Wisły Kraków. A gdy zawodnicy wbiegają na murawę, wita się z nimi maskotka zespołu, czyli Wiślacki Smok.

Krakowski klub, nazywany również Białą Gwiazdą – od herbu klubu, na którym widnieje biała gwiazda, został założony w 1906 roku. Największe sukcesy drużyny spod Wawelu przypadły na koniec XX i początek XXI wieku, kiedy udało jej się wywalczyć osiem mistrzostw Polski. Najlepszym strzelcem w historii Wisły Kraków jest Kazimierz Kmiecik, który występował w Wiśle w latach 1968–1982.

Krakowski rywal

Największym rywalem Wisły Kraków jest inny zespół z Krakowa – Cracovia, a każdy mecz obu tych drużyn emocjonuje całe miasto.

Logo i fani Wisły Kraków

Napastnicy Wisły

W zespole Wisły Kraków występowało wielu znakomitych napastników, a dziesięciu z nich zostało królami strzelców ekstraklasy.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Do the Poznan *w wykonaniu kibiców Lecha Poznań*

Lech Poznań to mistrz Polski z 2015 roku

Lech Poznań

Ten założony w 1922 roku poznański klub przez wiele lat był wspierany przez polskie koleje, stąd też pochodzi jego przydomek – Kolejorz. Nawiązanie do kolei widać również w herbie, którego kształt przypomina widzianą z przodu lokomotywę, na której znajdują się skrzydła Merkurego – starożytnego boga kurierów i transportu. Lech Poznań jest siedmiokrotnym mistrzem Polski, pięciokrotnym triumfatorem rozgrywek o Puchar Polski i pięciokrotnym zdobywcą Superpucharu Polski. Największym rywalem Lecha Poznań jest drużyna Legii Warszawa, a pojedynki tych zespołów są nazywane przez kibiców derbami Polski.

Poznański kibic

Lech Poznań zawsze może liczyć na doping swoich kibiców. Podczas jednego z meczów w Lidze Europy przeciwko Manchesterowi City zaprezentowali doping, który stał się popularny w całej Europie pod nazwą *do the Poznan* („zróbmy Poznań"). Zabawa polega na tym, że kibice odwracają się tyłem do murawy stadionu, trzymają za ramiona i wspólnie podskakują.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Górnik Zabrze

Największe sukcesy założonego w 1948 roku Górnika Zabrze przypadają na lata 60. XX wieku. Na uwagę zasługuje szczególnie tak zwana złota seria z lat 1963–1967, kiedy klub przez pięć sezonów z rzędu zdobywał mistrzostwa Polski. Do dziś żadna polska drużyna nie potrafi pobić tego osiągnięcia. Jedną z największych gwiazd Górnika w tamtym czasie był napastnik Włodzimierz Lubański, który zadebiutował w lidze w wieku 16 lat. W 1970 roku piłkarze Górnika awansowali do finału Pucharu Zdobywców Pucharów (najlepszy w historii wynik polskiego klubu w europejskich rozgrywkach), jednak w meczu finałowym przegrali z Manchesterem City 1:2.

Bilet na mecz Górnika Zabrze z Manchesterem City w 1971 roku

Rzut monetą

Do historii polskiej piłki nożnej przeszedł półfinał Pucharu Zdobywców Pucharów w 1970 roku z włoską drużyną AS Roma. Dwa spotkania w Rzymie i Zabrzu nie wyłoniły zwycięzcy (w tamtych czasach przepisy nie przewidywały rzutów karnych), dlatego o awansie miał zdecydować trzeci mecz. Spotkanie rozegrano na stadionie we francuskim Strasburgu. Ten mecz również nie wyłonił zwycięzcy. O awansie decydował rzut monetą. Szczęście uśmiechnęło się do zabrzan i to oni grali w finale.

Kolory Górnika Zabrze

Piłkarze Górnika Zabrze w 2015 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Reprezentacje

Reprezentacja Węgier z lat 1950–1954

Węgierska reprezentacja zyskała miano Złotej Jedenastki, a stało się to po zdobyciu złotego medalu na igrzyskach olimpijskich w Helsinkach w 1952 roku. Gwiazdami zespołu trenera Gusztáva Sebesa byli między innymi napastnicy Ferenc Puskás, Sándor Kocsis oraz bramkarz Gyula Grosics. Węgrzy imponowali na boisku zgraniem, szybkością oraz wyszkoleniem technicznym. W latach 1950–1954 Złota Jedenastka nie przegrała żadnego z 32 rozegranych meczów i zdobyła medal olimpijski, wicemistrzostwo świata, a także pokonała Anglię 6:3 na Wembley.

Złota Jedenastka w 1953 roku

Reprezentacja Brazylii z 1970 roku

Wielu ekspertów uważa, że mistrzowie świata z 1970 roku to jedna z najlepszych, a przy tym najładniej grających reprezentacji w historii. Félix, Carlos Alberto, Rivelino, Gérson, Tostão, Jairzinho oraz Pelé byli traktowani w Brazylii jak bohaterowie narodowi. Każdy Brazylijczyk, niezależnie od wieku, znał na pamięć cały skład Canarinhos. Podczas mistrzostw świata nikt nie mógł ich zatrzymać – Brazylijczycy grali pięknie i skutecznie. W finale pokonali Włochów 4:1 i po raz trzeci w swojej historii zostali – jako pierwsza drużyna na świecie – mistrzami świata.

Brazylijczycy to najlepsza drużyna mistrzostw świata w 1970 roku

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Reprezentacja Polski z 1974 roku

Na mistrzostwach świata w RFN w 1974 roku polska reprezentacja pod wodzą Kazimierza Górskiego zajęła trzecie miejsce. Biało-Czerwoni okazali się wówczas rewelacją turnieju – grali bardzo ofensywnie i strzelali dużo goli. Silnym zawodnikiem reprezentacji był bramkarz Jan Tomaszewski, który podczas mistrzostw obronił dwa rzuty karne (jako pierwszy bramkarz w historii). Obroną polskiej reprezentacji kierował Jerzy Gorgoń, w pomocy rządził Kazimierz Deyna, z kolei w ataku nie do zatrzymania byli: Grzegorz Lato, Andrzej Szarmach i Robert Gadocha.

Królowie mundialu

Królem strzelców mistrzostw świata w 1974 roku został Grzegorz Lato, który zdobył siedem goli. Drugie miejsce w klasyfikacji (wraz z Holendrem Johanem Neeskensem) zajął Andrzej Szarmach.

Zwycięską reprezentację Francji tworzył między innymi Thierry Henry

Reprezentacja Francji z lat 1998–2000

Francuzi to mistrzowie świata z 1998 roku i mistrzowie Europy z 2000 roku. Liderem francuskiej drużyny był w tamtym czasie Zinédine Zidane, obok którego grały gwiazdy czołowych europejskich drużyn piłkarskich: Lilian Thuram, Thierry Henry, Didier Deschamps, Patrick Vieira, David Trezeguet i Bixente Lizarazu. Na mundialu we Francji w 1998 roku Trójkolorowi stracili zaledwie dwa gole (w tym jeden z karnego), a podczas finału mistrzostw Europy w 2000 roku pokazali, że zawsze grają do końca. Do 90 minuty finałowego meczu wygrywała reprezentacja Włoch (1:0), ale z boiska to ona schodziła jako przegrana. Francuzi najpierw wyrównali w doliczonym czasie gry, a w dogrywce strzelili zwycięskiego gola.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

NAJLEPSI TRENERZY

José Mourinho (ur. 1963)
Portugalczyk Mourinho prowadził między innymi zespoły Realu Madryt, Chelsea FC, FC Porto oraz Interu Mediolan. Z dwoma ostatnimi zespołami wygrał Ligę Mistrzów.
Zespoły prowadzone przez Mourinho słyną z bardzo dobrej obrony, a ich specjalnością są szybkie kontrataki. Portugalczyk jest znany ze swoich zdolności do motywowania zawodników. Piłkarze, z którymi pracował, zgodnie przyznają, że Mourinho jak żaden inny trener potrafi dodawać wiary zawodnikom, a rozmowy w przerwie meczu nieraz odmieniały losy spotkań.
Media przedstawiają Mourinho jako pewnego siebie, aroganckiego trenera, choć jego znajomi twierdzą, że poza stadionem to bardzo miły i życzliwy człowiek.

Josep Guardiola przez wiele lat był związany z FC Barceloną – jako piłkarz i trener

Perfekcyjny trener

Josep Guardiola to perfekcjonista. Jego piłkarze przed każdym meczem otrzymują szczegółowe informacje na temat tego, jak grają poszczególni zawodnicy.

José Mourinho słynie z tego, że doskonale motywuje zawodników

Specjalny trener

José Mourinho nosi przydomek The Special One, czyli Ten Wyjątkowy. To określenie nadał sobie sam.

Josep (Pep) Guardiola (ur. 1971)
Ten hiszpański trener był w przeszłości znanym piłkarzem, związanym przede wszystkim z FC Barceloną, której później został trenerem. Zespół prowadzony przez Hiszpana trzy razy wywalczył mistrzostwo Hiszpanii i dwa razy wygrał Ligę Mistrzów. W drużynie Guardioli grali wspaniali piłkarze, tacy jak Leo Messi, Andrés Iniesta, Xavi, Carles Puyol, David Villa, Dani Alves. W 2012 roku Guardiola postanowił nie przedłużać kontraktu z FC Barceloną. Jego kolejnym klubem został Bayern Monachium, z którym triumfował w wielu rozgrywkach.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Sukcesy FC Barcelony to w dużej mierze zasługa Johana Cruijffa

Johan Cruijff (ur. 1947)

Holender Johan Cruijff prowadził zespoły Ajaksu Amsterdam oraz FC Barcelony. Z hiszpańską drużyną cztery razy wywalczył mistrzostwo kraju oraz zdobył (pierwszy w historii klubu) Puchar Europy. Zdaniem wielu ekspertów dzisiejsze sukcesy FC Barcelony nie byłyby możliwe bez Cruijffa. Holender był znany z trudnego charakteru – podczas treningów często krzyczał i obrażał swoich zawodników. Chciał, aby jego drużyny grały ofensywnie i w sposób atrakcyjny dla kibiców. „Wyjdźcie i cieszcie się" – powiedział zawodnikom FC Barcelony przed meczem finałowym o Puchar Europy w 1992 roku. Jego piłkarze wygrali tamto spotkanie i zostali najlepszą klubową drużyną Europy.

Vicente del Bosque (ur. 1950)

Pierwsze sukcesy na ławce trenerskiej Hiszpan Vicente del Bosque odniósł z Realem Madryt (wcześniej był piłkarzem tego klubu), z którym dwa razy wywalczył mistrzostwo Hiszpanii oraz dwa razy wygrał Ligę Mistrzów. Jako selekcjoner reprezentacji Hiszpanii zdobył dwa najważniejsze trofea międzynarodowe: mistrzostwo świata w 2010 roku i mistrzostwo Europy w 2012 roku. Jest pierwszym w historii trenerem, który ma w dorobku triumf w Lidze Mistrzów, mistrzostwach świata i Europy.

Vicente del Bosque to jeden ze świetnych hiszpańskich trenerów

Trener psycholog

Vicente del Bosque to świetny psycholog, który potrafi nie tylko rozmawiać z piłkarzami, lecz także ich słuchać. Jego wielką zasługą podczas wygranego przez Hiszpanię mundialu w RPA w 2010 roku oraz Euro 2012 było stworzenie dobrej atmosfery w drużynie, która składała się z zawodników FC Barcelony i Realu Madryt. Nie było to zadanie łatwe, bo wielu piłkarzy było ze sobą skłóconych. Del Bosque przekonał ich, że reprezentacja jest najważniejsza, a o sporach klubowych trzeba zapomnieć.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Kazimierz Górski (1921–2006)

Kazimierz Górski to z pewnością najwybitniejszy polski trener. Prowadzona przez niego reprezentacja była w latach 70. XX wieku jedną z najlepszych drużyn narodowych na świecie. Pod wodzą Górskiego Polacy wywalczyli złoty medal na igrzyskach olimpijskich w Monachium w 1972 roku, trzecie miejsce na mistrzostwach świata w RFN w 1974 roku i srebrny medal na igrzyskach olimpijskich w Montrealu w 1976 roku. Górski był trenerem reprezentacji Polski w 73 meczach, z których 45 zakończyło się wygraną Biało-Czerwonych. Po zakończeniu pracy z reprezentacją Polski Kazimierz Górski prowadził między innymi zespoły z Grecji. Z Panathinaikosem Ateny i Olympiakosem Pireus wywalczył mistrzostwa Grecji.

Kazimierz Górski to najwybitniejszy polski trener

Gwiazda Kazimierza Górskiego we Władysławowie

Stadion Narodowy w Warszawie nosi imię Kazimierza Górskiego. Przed stadionem stoi pomnik upamiętniający tego wybitnego polskiego trenera.

Pomnik Kazimierza Górskiego

Słynne powiedzonka

Kazimierz Górski zasłynął powiedzonkami, które do dziś są cytowane. „Piłka jest okrągła, a bramki są dwie", „Albo my wygramy, albo oni", „Chodzi o to, żeby strzelić jedną bramkę więcej od przeciwnika" – tymi słowami najlepszy polski trener wyjaśniał zawiłości związane z futbolem.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Helenio Herrera (1910–1997)

Do tego argentyńskiego piłkarza i trenera przylgnęły takie określenia jak Mag Futbolu i Żelazny Sierżant. Największe sukcesy odnosił z zespołem Interu Mediolan w latach 60. XX wieku: trzy razy wywalczył mistrzostwo Włoch, dwa razy Puchar Europy i dwa razy Puchar Interkontynentalny. Był pierwszym trenerem, który stosował taktykę catenaccio.

Herrera dużą wagę przywiązywał do zdrowego trybu życia piłkarzy. Pilnował, żeby nie palili papierosów oraz nie nadużywali alkoholu. Zwracał uwagę nie tylko na fizyczne przygotowanie zawodników, lecz także psychiczne. Swoim sportowcom powtarzał, że „kto nie daje z siebie wszystkiego, ten nie daje nic".

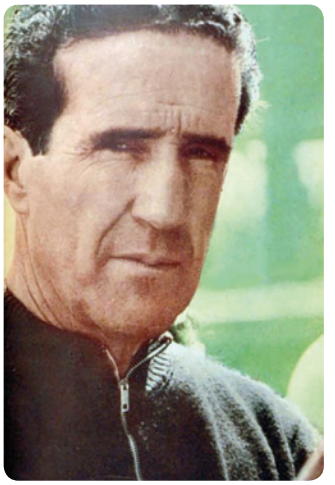

Helenio Herrera to słynny argentyński trener

Alex Ferguson słynął z wybuchowego charakteru

171 goli

Zanim Alex Ferguson został trenerem, był znanym w Szkocji napastnikiem. W swojej karierze strzelił 171 goli. Występował między innymi w Glasgow Rangers.

Alex Ferguson (ur. 1941)

Ten szkocki trener przez większość swojej kariery był związany z Manchesterem United, w którym pracował przez niemal 27 lat (1986–2013). Z angielską drużyną wywalczył w tym czasie 38 trofeów. Był też selekcjonerem reprezentacji Szkocji.

Ferguson słynął z wybuchowego charakteru. Bardzo często w przerwie meczu stawał twarzą w twarz z zawodnikiem i z odległości kilku centymetrów głośno wyrażał, co sądzi o jego grze. Ten sposób motywacji piłkarze nazwali „suszarką". W 1999 roku Ferguson otrzymał tytuł szlachecki przyznany przez królową Elżbietę II za zdobycie potrójnej korony (Pucharu Anglii, Mistrzostwa Anglii oraz Pucharu Mistrzów). Od tego momentu w Anglii wszyscy zwracają się do niego sir Alex Ferguson.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

PIŁKARSCY SĘDZIOWIE

Pierluigi Collina (ur. 1960)
Pierluigi Collina to jeden z najlepszych sędziów w historii. Włoch sześć razy został wybierany na najlepszego sędziego roku. W swojej karierze prowadził wiele ważnych spotkań, między innymi finały igrzysk olimpijskich, Ligi Mistrzów, mistrzostw świata w Korei Południowej i Japonii czy Pucharu UEFA. Zawodnicy rzadko dyskutowali z Włochem, który był stanowczy i surowy w ocenie sytuacji na boisku. Często podejmował odważne decyzje – nie bał się dyktować rzutów karnych w ostatnich minutach spotkania czy pokazywać czerwonej kartki najlepszym piłkarzom na świecie. Collina bardzo dobrze radził sobie z nerwowymi sytuacjami na boisku. Gwizdy kibiców i protesty piłkarzy nie robiły na nim żadnego wrażenia. Włoch był bardzo lubiany przez kibiców i szanowany przez piłkarzy. Po zakończeniu kariery pozostał przy sędziowaniu. Pracuje w UEFA, gdzie nadzoruje prace arbitrów.

Pierluigi Collina to jeden z najlepszych sędziów w historii

Kartki z autografami Colliny

Sędzia, który się wyróżnia

Pierluigi Collina wyróżniał się na boisku pod wieloma względami. W wyglądzie był to nie tylko strój – sędziowie muszą być ubrani inaczej niż piłkarze – lecz także charakterystyczna łysina.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Michał Listkiewicz (ur. 1953)

Michał Listkiewicz to najbardziej znany polski sędzia piłkarski i były prezes Polskiego Związku Piłki Nożnej. To jedyny Polak w historii, który sędziował – jako arbiter liniowy – w finale mistrzostw świata. Było to w 1990 roku w czasie meczu Argentyny z Niemcami.

W całej swojej karierze Listkiewicz sędziował w około 1100 meczach, w tym 150 międzynarodowych. Po zakończeniu kariery został działaczem piłkarskim. Pracował w Polskim Związku Piłki Nożnej, pomagał w organizacji mistrzostw Europy w 2012 roku, które odbyły się w Polsce i na Ukrainie.

Michał Listkiewicz był prezesem Polskiego Związku Piłki Nożnej

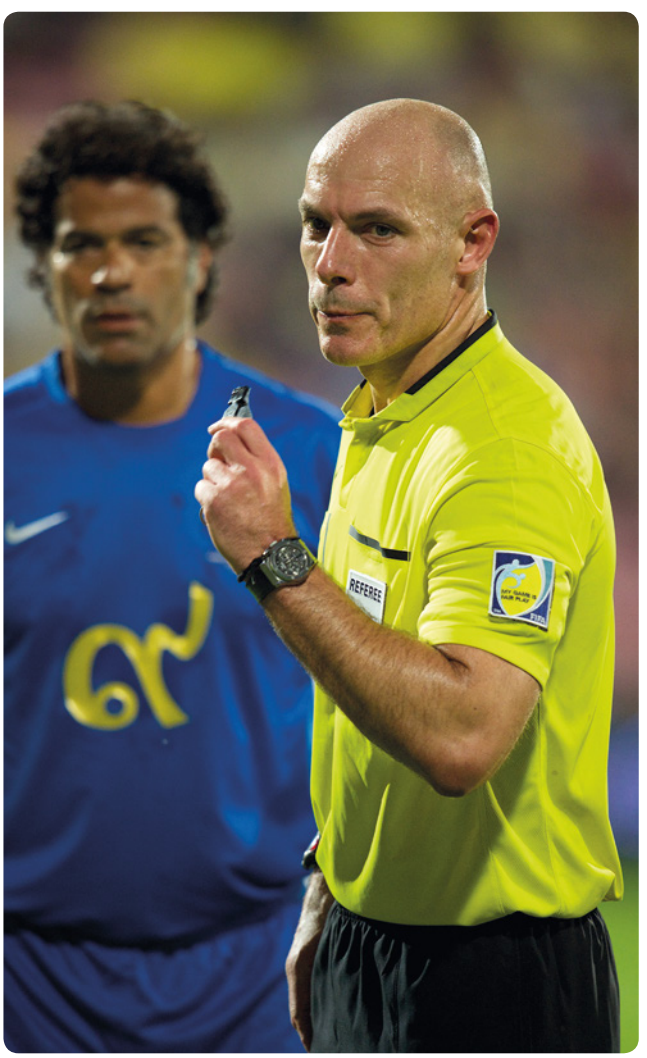

Howard Webb (ur. 1971)

Howard Webb był uznanym sędzią piłkarskim, który zasłynął kontrowersyjnymi decyzjami. Bardzo często odgwizdywał rzuty karne w ostatnich minutach spotkania oraz pokazywał zawodnikom czerwone kartki. Anglik zapadł w pamięć polskim kibicom podczas Euro 2008. W spotkaniu Polska–Austria w doliczonym czasie gry podyktował kontrowersyjny rzut karny, po którym padł gol wyrównujący. Wcześniej Webb niesłusznie uznał gola Rogera Guerreiro, po którym Polska prowadziła 1:0. Najlepszym rokiem w karierze Howarda Webba był 2010, kiedy Anglik sędziował finał mistrzostw świata w RPA, a Międzynarodowa Federacja Historyków i Statystyków Futbolu uznała go za najlepszego sędziego.

Webb policjant

Howard Webb, zanim został zawodowym sędzią piłkarskim, był policjantem.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

STADIONY

Stadion Wembley w Londynie

Drogie Wembley

Nowe Wembley to najdroższa arena piłkarska, jaką kiedykolwiek wybudowano. Koszt powstania stadionu to około 760 mln funtów, czyli ponad cztery miliardy złotych. Na stadionie znajduje się kilka sal konferencyjnych, kilkanaście biur, hotel z 200 łóżkami, sala bankietowa na 1900 gości, cztery restauracje, 688 barów szybkiej obsługi oraz kilkanaście sklepów z pamiątkami. A ponadto 2618 toalet – więcej niż w jakimkolwiek innym budynku na świecie.

Wembley znajduje się w Londynie, czyli w stolicy ojczyzny piłki nożnej, a nazywany jest Domem Futbolu. Powstał w 1923 roku, a po 80 latach został zburzony i wybudowany na nowo. Nową arenę, która ma 90 tysięcy miejsc, otworzono w 2007 roku. Najsłynniejsze spotkanie, które rozegrano na Wembley, to finał mistrzostw świata z 1966 roku. Wtedy to Anglicy pokonali Niemców po dogrywce 4:2. Polakom Dom Futbolu kojarzy się przede wszystkim ze „zwycięskim" remisem 1:1 z 17 października 1973 roku, dzięki któremu na mistrzostwa świata w RFN w 1974 roku pojechali Polacy, a nie faworyzowani Anglicy. Na Wembley wszystkie mecze rozgrywa reprezentacja Anglii, oprócz tego odbywa się tam finał Pucharu Anglii i Pucharu Ligi Angielskiej, a czasem finały Ligi Mistrzów, jak było to w 2011 i 2013 roku. W 2012 roku toczył się tu rozgrywany w ramach igrzysk olimpijskich turniej piłki nożnej.

Pierwszy w historii mecz finałowy na Wembley w 1923 roku. Na stadion weszło wówczas około 200 tysięcy kibiców

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Na trybunach Camp Nou może zasiąść blisko 100 tysięcy osób

Camp Nou to na co dzień stadion FC Barcelony, który został otwarty 24 września 1957 roku. Hiszpański stadion ma 99 354 miejsca i jest obecnie największą areną piłkarską w Europie. Na Camp Nou odbyło się pięć spotkań w ramach mistrzostw w 1982 roku, a w trzech z nich uczestniczyli Polacy. Podczas fazy grupowej Biało-Czerwoni wygrali z Belgami 3:0 i zremisowali bezbramkowo ze Związkiem Radzieckim, a w półfinale ponieśli porażkę z Włochami 0:2. Biało-Czerwoni grali również na Camp Nou podczas finału turnieju piłkarskiego igrzysk olimpijskich w 1992 roku. Hiszpanie pokonali wtedy drużynę prowadzoną przez trenera Janusza Wójcika 3:2.

Camp Nou to stadion drużyny FC Barcelona

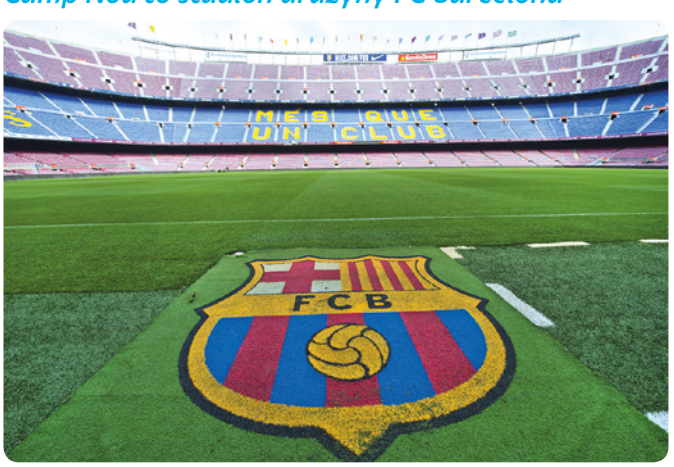

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Stadion Narodowy znajduje się w Warszawie i jest największym obiektem piłkarskim w Polsce. Nosi imię słynnego polskiego trenera Kazimierza Górskiego. Podczas meczów piłki nożnej na trybunach może zasiąść 58 tysięcy widzów. Stadion Narodowy został otwarty 29 stycznia 2012 roku i od tamtej pory swoje mecze rozgrywa tu reprezentacja Polski w piłce nożnej. Organizowany jest tu również finał Pucharu Polski oraz odbywają się ważne w życiu stolicy wydarzenia kulturalne. Na Stadionie Narodowym rozegrano pięć spotkań mistrzostw Europy w 2012 roku, z czego dwa z udziałem Polaków.

Stadion w liczbach

Stadion Narodowy ma 58 tysięcy miejsc, z czego 4600 to miejsca premium, a ponad 800 w lożach VIP. Są tu także miejsca przeznaczone dla mediów i osób niepełnosprawnych. Do budowy Stadionu Narodowego zużyto 173 000 m^3 betonu, co wystarczyłoby na postawienie kilkudziesięciu domów jednorodzinnych.

Stadion Narodowy w Warszawie

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Na Stadionie Narodowym odbywały się spotkania Euro 2012

Narodowy kocioł

Zanim powstał stadion im. Kazimierza Górskiego, status Stadionu Narodowego miał Stadion Śląski. Obiekt w Chorzowie powstał w 1956 roku i przez ponad pół wieku swoje mecze rozgrywała tutaj reprezentacja Polski. Na nim miały miejsce historyczne triumfy – nad Związkiem Radzieckim w 1957 roku (2:1), nad Anglią w 1973 (2:0) oraz nad Holandią w 1975 (4:1). Po zaskakującym zwycięstwie nad Wyspiarzami brytyjskie media nazwały Stadion Śląski Kotłem Czarownic.

Historia najważniejszej obecnie areny piłkarskiej w Polsce jest dość krótka, ale już odbyły się tu ważne wydarzenia, które na zawsze zapadną w pamięci kibiców. Jednym z nich było z pewnością starcie z Niemcami w ramach eliminacji do mistrzostw Europy w 2016 roku. 11 października 2014 roku po golach Arkadiusza Milika i Sebastiana Mili Polska po raz pierwszy w historii pokonała Niemcy. Wcześniej w 18 spotkaniach z niemiecką reprezentacją Biało-Czerwoni wywalczyli cztery remisy, a przegrali aż 14 razy.

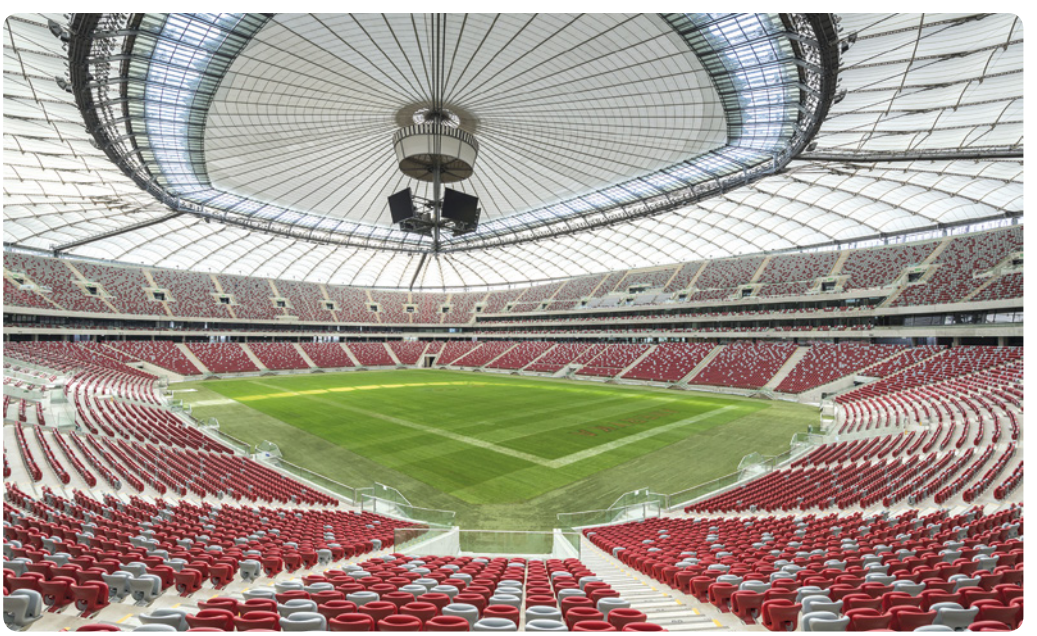

Swoje mecze na Stadionie Narodowym rozgrywa reprezentacja Polski

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Estadio Santiago Bernabéu to stadion Realu Madryt

Estadio Santiago Bernabéu jest piłkarskim domem Realu Madryt, swoje mecze rozgrywa tutaj również reprezentacja Hiszpanii. Stadion otwarto w Madrycie w 1947 roku pod nazwą Nuevo Estadio Chamartin. W 1955 roku obiekt został nazwany na cześć byłego piłkarza Królewskich, a wtedy również prezesa Realu Santiago Bernabéu de Yeste. Arena jest jedną z największych w Europie i może pomieścić 85 454 widzów.

Jednym z najważniejszych wydarzeń w historii obiektu były wygrane przez Hiszpanów mistrzostwa Europy w 1964 roku. W finale gospodarze pokonali Związek Radziecki 2:1. Santiago Bernabéu było również areną mistrzostw świata w 1982 roku. Tutaj odbył się finał mundialu, w którym Włosi pokonali Niemców 3:1.

Santiago Bernabéu de Yeste to były piłkarz Realu Madryt, na którego cześć nazwano madrycki stadion

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Old Trafford to siedziba Manchesteru United, jednej z najlepszych drużyn w historii Anglii. Na stadionie, otwartym w 1910 roku i nazywanym również Teatrem Marzeń, może zasiąść prawie 76 tysięcy ludzi. Na Old Trafford swoje mecze rozgrywała reprezentacja Anglii, odbywały się tutaj spotkania mistrzostw świata w 1966 roku oraz mistrzostw Europy w 1996, w tym miejscu rozegrano także finał Ligi Mistrzów w 2003 roku.

Old Trafford w Manchesterze jest nazywany Teatrem Marzeń

San Siro to nazwa mediolańskiego stadionu Giuseppe Meazzy w dzielnicy San Siro. Meazza był słynnym piłkarzem, mistrzem świata z 1934 i 1938 roku, który grał w obu zespołach z Mediolanu, czyli Interze i AC Milanie.
San Siro to jeden z największych obiektów piłkarskich w Europie, na którego trybunach może zasiąść około 80 tysięcy osób. Obecnie na stadionie Giuseppe Meazzy rozgrywają swoje mecze obie mediolańskie ekipy, choć w momencie powstania w 1926 roku był to obiekt AC Milanu. Inter przeniósł się na San Siro w 1947 roku.

Giuseppe Meazza to słynny włoski piłkarz

Mediolański stadion San Siro

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Maracanã to dobro narodowe Brazylii

Maracanã znajduje się w Rio de Janeiro w Brazylii. Została oddana do użytku w 1950 roku, a po wielu remontach może pomieścić 78 838 osób.

W Brazylii, gdzie piłkę nożną traktuje się jak religię, Maracanã jest uważana za największy cud architektury sportowej i najważniejszą świątynię futbolu. Stadion został również uznany za dobro narodowe i ma status zabytku.

Najsłynniejsze spotkanie w historii Maracany to finał mistrzostw świata w 1950 roku, gdy naprzeciw siebie stanęły drużyny Brazylii i Urugwaju. Walkę o Puchar Świata oglądało wtedy na stadionie 199 854 osoby, co jest rekordem niepobitym do dziś. Na nieszczęście dla brazylijskich fanów zwyciężyli w tym spotkaniu piłkarze Urugwaju 2:1.

Na stadionie Maracanã odbywają się najważniejsze imprezy piłkarskie

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

La Bombonera, czyli po polsku „bombonierka", to tak naprawdę Estadio Alberto J. Armando. Stadion ten został otwarty w stolicy Argentyny Buenos Aires w 1940 roku, a swoje mecze rozgrywa tu jeden z najsłynniejszych argentyńskich zespołów – Boca Juniors. Nieoficjalną nazwę – La Bombonera – stadion zawdzięcza prostokątnej budowie. Jedna z trybun jest całkowicie pionowa, a znajdują się tu loże VIP dla biznesmenów. Tutejsze boisko ma minimalne wymiary dozwolone przez FIFA, czyli 105 na 68 metrów. Stadion odznacza się również wyjątkową akustyką – ogłuszający doping przyczynił się do określania kibiców mianem La Doce, czyli dwunasty zawodnik.

La Bombonera to stadion argentyńskiego zespołu Boca Juniors

Estadio Azteca, czyli Stadion Azteków, to bez wątpienia jedna z najważniejszych i największych futbolowych aren piłkarskich. Znajduje się w stolicy Meksyku i może pomieścić ponad 95 tysięcy osób. Swoje mecze rozgrywa tutaj reprezentacja Meksyku oraz Club América.

Na stadionie odbyły się dwa finały mistrzostw świata, w 1970 i 1986 roku, a także wiele innych ważnych wydarzeń, w tym spotkanie, które przeszło do historii jako mecz stulecia. Było to starcie reprezentacji Włoch i RFN w półfinale mistrzostw świata w 1970 roku. Spotkanie wygrali Włosi 4:3, przy czym w dogrywce padło rekordowe pięć goli.

Estadio Azteca w Meksyku

Na Estadio Azteca padła też bramka, która jest określana golem stulecia. To słynne zagranie Diego Maradony, który w ćwierćfinale mistrzostw świata w 1986 roku, podczas spotkania Argentyny z Anglią najpierw zdobył bramkę dzięki „ręce Boga", a następnie upokorzył Anglików, gdy przed wbiciem piłki do siatki przedryblował pół boiska, mijając po drodze osłupiałych rywali.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

Ilustracje: Marcin Kot (12, 13, 15, 20, 21, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 33, 35, 36, 37, 39, 41, 42, 43, 45)

Okładka:
Góra, od lewej: © Maxisport | Shutterstock.com, © Diego Silvestre | Shutterstock.com, © Marcos Mesa Sam Wordley | Shutterstock.com, © Maxisport | Shutterstock.com
Środek, od lewej: © Marcos Mesa Sam Wordley | Shutterstock.com, © MediaPictures.pl | Shutterstock.com, © Tomasz Bidermann | Shutterstock.com, © Natursports | Shutterstock.com
Dół: Dziurek © | Shutterstock.com, grzbiet: © irin-k | Shutterstock.com
Wyklejka: © Christos Georghiou | Shutterstock.com

Shutterstock.com: © Tomasz Bidermann (5), © Andrey Yurlov (8), © Natursports (9g), © Marcos Mesa Sam Wordley (10g), © Laszlo Szirtesi (11g), © Soonthorn Wongsaita (11d), © majeczka (12d), © Matt Trommer (13d), © Igor Bulgarin (14g), © Sarawut Chamsaeng (14s), © woranan photo (14d), © makeitdouble (16l), © A.RICARDO (19d), © Ververidis Vasilis (20), © Dziurek (21), © Lario Tus (22g), © Lario Tus (22d), © katatonia82 (24), © Dziurek (25), © MediaPictures.pl (26g), © MediaPictures.pl (26d), © MediaPictures.pl (27g), © MediaPictures.pl (27d), © Maxisport (32), © Marcos Mesa Sam Wordley (33), © MediaPictures.pl (34), © Photo Works (36), © Laszlo Szirtesi (38), © Jakkrit Orrasri (38), © Marcos Mesa Sam Wordley (39), © Maxisport (40), © Jaggat Rashidi (41g), © mr3002 (42), © Mitch Gunn (43), © Tomasz Bidermann (44), © Alexander Mak (45dp), © Pressmaster (47g), © catwalker (48g), © Maxisport (49g), © Marcos Mesa Sam Wordley (49d), © Ugis Riba (50g), © Serban Bogdan (50d), © AGIF AGIF (51), © d100 (53g), © Ververidis Vasilis (53s), © Irina Rumyantseva (53d), © Dziurek (56), © Tomasz Bidermann (57g), © Fotokostic (57d), © Jefferson Bernardes (59g), © Serban Bogdan (60g), © Tomasz Bidermann (60d), © Labrador Photo Video (61g), © Iurii Osadchi (61d), © mooinblack (63), © Ververidis Vasilis (64g), © Vadym Zaitsev (64d), © katatonia82 (65), © Ververidis Vasilis (66g), © katatonia82 (66d), © A.RICARDO (67g), © Natursports (67d), © MediaPictures.pl (68), © MediaPictures.pl (69g), © artnana (70), © Maxisport (72g), © gianniskourto (72d), © Marcos Mesa Sam Wordley (73), © gianniskourto (74g), © Mitch Gunn (74d), © Fingerhut (75g), © rodrigues (75d), © 360b (76l), © Fingerhut (77g), © Maxisport (78), © Natursports (79), © catwalker (91), © Diego Silvestre (82d), © mooinblack (83d), © Eoghan McNally (84g), © Eoghan McNally (85), © Maxisport (86), © Marcos Mesa Sam Wordley (87g), © mooinblack (87d), © A.RICARDO (88l), © Lefteris Papaulakis (88p), © Maxisport (91d), © Marcos Mesa Sam Wordley (92), © Maxisport (93), © Maxisport (94), © Maxisport (95), © MediaPictures.pl (96g), © gianniskourto (96d), © Mitch Gunn (97), © Natursports (98g), © mooinblack (98dl), © dean bertoncelj (98dp), © Natursports (99g), © charnsitr (99d), © E.V.Iaroshevskii (100l), © Vlad1988 (101g), © 360b (101d), © naipung (102g), © mrmichaelangelo (102d), © Mitch Gunn (103g), © dean bertoncelj (103d), © dean bertoncelj (104g), © Paolo Bona (104d), © Paolo Bona (105g), © Paolo Bona (105g), © MediaPictures.pl (106g), © ARoxoPT (107d), © Tomasz Bidermann (108d), © MediaPictures.pl (109g), © Tomasz Bidermann (109d), © Tomasz Bidermann (110g), © Dziurek (111dl), © Maxisport (113), © Mitch Gunn (114g), © Maxisport (114d), © catwalker (115g), © Vlad1988 (115d), © Tomasz Bidermann (116d), © Mitch Gunn (117d), © Slavko Sereda (118g), © Vadym Zaitsev (118d), © Dariusz Majgier (119g), © mooinblack (119d), © photo.ua (120g), © jackf (121g), © Yuri Turkov (121d), © Karol Kozlowski (122), © praszkiewicz (123g), © Jacek_Kadaj (123d), © geppe (124g), © Shahid Khan (125g), © Paolo Bona (125d), © T photography (126g), © T photography (126d), © Rafael Martin-Gaitero (127g), © Jess Kraft (127d), © Christos Georghiou (grafiki piłkarzy na stronach: 4, 6, 13, 15, 18, 19, 20, 22, 23, 29, 32, 36, 37, 46, 57, 59, 60, 71, 85, 90, 120, 121, 123, 124), © pnDl – grafiki na żywej paginie

Wikimedia.org: © Oldelpaso (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: 1896 FA Cup.jpg (7g), © Roger Gor (CC BY 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Skład Polski na mecz z Irlandią 2013.jpg (10d), © Oldelpaso (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: 1930 World Cup Final Ball Uruguay.jpg (16dl), © Oldelpaso (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: 1930 World Cup Final ball Argentina.jpg (16dp), © Florian K (CC BY-SA 2.5) | wikimedia.org/.../ File: Fifaworldcup1974.JPG (17g), © Warren Rohner (CC BY-SA 2.0) | wikimedia.org/.../ File: Adidas Tango.jpg (17d), © warrenski (CC BY-SA 2.0) | wikimedia.org/.../ File: Etrusco Unico 1990 Fifa World Cup Italy Official Match Ball.jpg (18s), © Jürgen Siebert (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Teamgeist Ball World Cup 2006 Brazil vs. Croatia.jpg (18d), © BrokenSphere (CC BY-SA 2.0) | wikimedia.org/.../ File: Adidas 2010 FIFA World Cup Germany gear.JPG (19g), © Bogaerts, Rob / Anefo (CC BY-SA 3.0 nl) | wikimedia.org/.../ File: Rinus_Michels_1984b.jpg (31), © Luxo (CC BY 2.5) | wikimedia.org/.../ File: Schienbeinschützer adidas.png (45dl), © Wo st 01 (CC BY-SA 2.0) | wikimedia.org/.../ File: 2010-06-03 Arena AufSchalke 07.jpg (46), © Photo from CLF - http://www.flickr.com/photos/clf/4162843412/ (CC BY 2.0) | wikimedia.org/.../ File: Nike Mercurial Vapor Superfly I Black and Orange.jpg (47d), © Tourism Victoria (CC BY 2.0) | wikimedia.org/.../ File: 2015 AFC Asian Cup opening match Australia Kuwait, 9 January 2015 (2).jpg (55), © Michael Kranewitter (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: FIFA WC-qualification 2014 - Austria vs. Germany 2012-09-11 - Miroslav Klose 01.JPG (58d), © Bundesarchiv, Bild 183-N0706-0040 / Mittelstädt, Rainer (CC-BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Bundesarchiv Bild 183-N0706-0040, Fußball-WM, VR Polen - Brasilien 1-0.jpg (59d), © Ben Sutherland (CC BY 2.0) | wikimedia.org/.../ File: Acon final 2015 (15896363173).jpg (62g), © dziurek from Lubin, Poland (CC BY-SA 2.0) | wikimedia.org/.../ File: Finał Pucharu Polski (14095359341).jpg (69d), © Bundesarchiv, Bild 183-N0716-0310 / Mittelstädt, Rainer (CC-BY-SA 3.0 de) | wikimedia.org/.../ File: Bundesarchiv Bild 183-N0716-0310, Fußball-WM, VR Polen - Brasilien 1-0.jpg (71g), © Zorro2212 (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Jan Tomaszewski 2012.jpg (71), © Verhoeff, Bert / Anefo (CC-BY-SA 3.0 nl) | wikimedia.org/.../ File: Muller, Beckenbauer en trainer Schon 1974.jpg (76p), © Steindy (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Philipp Lahm, Germany national football team (03).jpg (77d), © Nationaal Archief, Den Haag, Rijksfotoarchief: Fotocollectie Algemeen Nederlands Fotopersbureau (ANEFO), 1945-1989 (CC BY-SA 3.0 nl) | wikimedia.org/.../ File: Kazimierz Deyna.jpg (80g), © Bundesarchiv, Bild 183-N0706-0039 / Mittelstädt, Rainer (CC-BY-SA 3.0 de) | wikimedia.org/.../ File: Bundesarchiv Bild 183-N0706-0039, Fußball-WM, VR Polen - Brasilien 1-0.jpg (80d), © Udo Grimberg (CC BY-SA 3.0 de) | wikimedia.org/.../ File: 6423 Lothar Matthäus.JPG (83g), © David Ruddell (CC BY 2.0) | wikimedia.org/.../ File: Zinedine zidane wcf 2006.jpg (84d), © http://www.postproduktie.nl (CC BY 2.5) | wikimedia.org/.../ File: Marco van Basten2.jpg (89g), © Senado Federal - Entrevistas Diversas (CC BY 2.0) | wikimedia.org/.../ File: Entrevistas Diversas (18208341725).jpg (91g) © Rufus46 (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Robert Lewandowski Training FC Bayern München-2.jpg (100p), © football.ua (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Dnepr-Ajax (9).jpg (106d), © FriedC (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Dragao05.svg (107g) © Roger Gor (CC SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Lech Poznań Mistrz Polski 2014-15 Trofeum (cropped).JPG (110d), © Grzegorz Wysocki (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Ticket Manchester City - Górnik Zabrze.jpg (111g), © Dawid Skalec (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: 600px Rosso Bianco e Blu con G e martelli.png (111dp), © Tibor Erky-Nagy - FOTO:Fortepan (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Golden Team 1953.jpg (112g), © Hans Peters / Anefo - Nationaal Archief Fotocollectie Anefo (CC BY-SA 3.0 nl) | wikimedia.org/.../ File: Kazimierz Górski (1973).jpg (116g), © Goku122 (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Władysławowo-Aleja Gwiazd K Górski.jpg (116s), © Nijs, Jac. de / ANEFO / Croes, R.C., 1945-1989, 2.24.01.05, item number 920-7135 - Nationaal Archief Fotocollectie Anefo (CC BY-SA 3.0) | wikimedia.org/.../ File: Aankomst Real Madrid op Schiphol. Santiago Bernabeu.jpg (124d). Domena publiczna: 6, 7d, 9d, 18g, 28, 29, 41d, 48d, 52 d, g, 58g, 62d, 82g, 89s, 89d, 90, 108g, 112d, 117g, 120d, 125s

Copyright © Wydawnictwo SBM Sp. z o.o., Warszawa 2016
© Copyright for the illustrations by Wydawnictwo SBM Sp. z o.o., Warszawa 2016

Tekst: Krzysztof Krzykowski, Adam Szostak
Ilustracje: Marcin Kot
Projekt okładki: Jolanta Ugorowska
Layout, skład i przygotowanie do druku: Marcin Korolkiewicz
Redakcja: Katarzyna Juszyńska
Korekta: Elżbieta Wójcik

Wydanie I
Wydrukowano w Polsce

Wydawnictwo SBM Sp. z o.o.
ul. Sułkowskiego 2/2
01-602 Warszawa

www.wydawnictwo-sbm.pl

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439

- W jaki sposób kopać piłkę?
- Kiedy jest spalony?
- Jak nazywają się najsłynniejsi piłkarze?
- W jakich rozgrywkach rywalizują najlepsze drużyny?
- Co to jest wolej, skorpion i przewrotka?

Encyklopedia piłki nożnej
przeniesie cię w fascynujący świat piłki nożnej, w którym Bayern Monachium zdobywa kolejne puchary, Iker Casillas zaciekle broni bramki, a Robert Lewandowski strzela gola za golem.

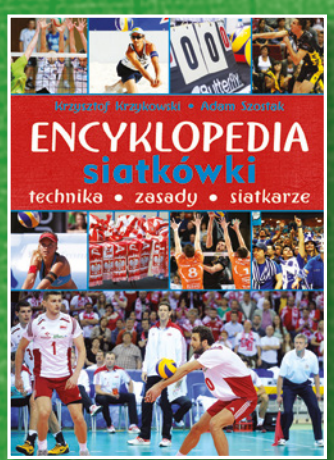

Wydawnictwo SBM Sp. z o.o.
ul. Sułkowskiego 2/2
01-602 Warszawa
www.wydawnictwo-sbm.pl

ISBN 978-83-8059-183-7

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 5408833A66653439